

Bruxelles, den 8.6.2023
COM(2023) 309 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE
ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

EU's resultattavle for retlige anliggender 2023

DA

DA

1. INDLEDNING

Effektive retssystemer er afgørende for anvendelsen og håndhævelsen af EU-retten og opretholdelsen af retsstatsprincippet og de øvrige værdier, som Unionen bygger på, og som medlemsstaterne deler. De nationale domstole optræder som EU-domstole, når de anvender EU-retten. Det er først og fremmest de nationale domstole, som sikrer, at de rettigheder og forpligtelser, der følger af EU-retten, håndhæves effektivt (artikel 19 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU)).

Derudover er effektive retssystemer også afgørende for den gensidige tillid og for at forbedre investeringsklimaet og bæredygtigheden af den langsigtede vækst. Derfor er forbedringen af effektiviteten, kvaliteten og uafhængigheden af de nationale retssystemer en af prioriteterne for det europæiske semester — EU's årlige cyklus for samordning af den økonomiske politik. I den årlige strategi for bæredygtig vækst 2023⁽¹⁾, som fastlægger de økonomiske og beskæftigelsesmæssige prioriteter for EU, gentages forbindelsen mellem effektive retssystemer og erhvervs-klimaet i medlemsstaterne, og en økonomi, der tjener alle. Velfungerende og fuldt uafhængige retssystemer kan have en positiv indvirkning på investeringer og er afgørende for at beskytte investeringerne, og de kan dermed bidrage til produktivitet og konkurrenceevne. De er også vigtige for at sikre effektiv og grænseoverskridende håndhævelse af kontrakter og administrative afgørelser og tvistbilæggelse, som er afgørende for, at det indre marked fungerer⁽²⁾.

I denne sammenhæng giver EU's resultattavle for retlige anliggender en årlig oversigt over indikatorer med fokus på de væsentlige parametre for effektive retssystemer:

- omkostningseffektivitet
- kvalitet
- uafhængighed.

I resultattavlen for 2023 videreudvikles indikatorerne for alle tre aspekter, herunder adgang til domstolsprøvelse for personer, der er i risiko for forskelsbehandling, og ældre og igen digitaliseringen af retsvæsenet, som har spillet en afgørende rolle med hensyn til at sikre, at domstolene fungerer under covid-pandemien, og støtte deres genopretning i kølvandet på den, samt mere generelt for at fremme effektive og tilgængelige retssystemer⁽³⁾. I denne udgave af resultattavlen for retlige anliggender styrkes forretningsdimensionen inden for alle tre aspekter, idet der medtages nye data om effektivitet inden for bekæmpelse af korruption⁽⁴⁾, et ajourført diagram over de retlige garantier i forbindelse med administrative afgørelser og den fortsatte fremlæggelse af data om tilliden til beskyttelsen af investeringer. Endelig kan det af resultattavlen for 2023 ses, hvordan retssystemerne påbegyndte deres genopretning efter covid-19-pandemiens indvirkning på disse systemers effektivitet.

---

¹ COM(2022) 780 final.

² Jf. meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Påpegning og håndtering af hindringer for det indre marked (COM(2020) 93 final) og ledsagende dokument (SWD(2020) 54 final).

³ Se meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget "Digitalisering af retsvæsenet i Den Europæiske Union: En værktøjskasse fuld af muligheder" (COM(2020) 710) og ledsagende dokument (SWD(2020) 540).

⁴ Den 3. maj 2023 vedtog Europa-Kommissionen en pakke til bekæmpelse af korruption, herunder et forslag til direktiv om strafferetlig bekæmpelse af korruption. Forslag til direktiv om bekæmpelse af korruption (COM(2023) 234) og fælles meddelelse om bekæmpelse af korruption (JOIN(2023) 12 final).

– Den årlige retsstatscyklus –

Som bebudet i formand Ursula von der Leyens politiske retningslinjer har Kommissionen oprettet en omfattende årlig retsstatscyklus for at udvide overvågningen af situationen i medlemsstaterne. Retsstatscyklussen fungerer som et forebyggende redskab, der udvider dialogen og styrker den fælles bevidsthed om retsstatsspørgsmål. Kernen i den nye cyklus er den årlige retsstatsrapport, som indeholder en sammenfatning af den vigtigste udvikling — både den positive og den negative — i alle medlemsstater og Unionen som helhed. Rapporterne, herunder 2022-udgaven, der blev offentliggjort den 13. juli 2022, bygger på en række forskellige kilder, herunder EU's resultattavle for retlige anliggender (⁵). Som formand Ursula von der Leyen fremhævede i sin tale om Unionens tilstand 2021, indeholder rapporten om retsstatssituationen 2022 desuden henstillinger til medlemsstaterne. EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 er også blevet videreudviklet for at afspejle behovet for yderligere sammenlignende oplysninger, der blev identificeret under udarbejdelsen af rapporten om retsstatssituationen 2022, med henblik på at støtte kommende retsstatsrapporter, herunder på området for bekæmpelse af korruption.

Hvad er EU's resultattavle for retlige anliggender?

EU's resultattavle for retlige anliggender er et årligt sammenlignende informationsværktøj. Dens formål er at hjælpe Unionen og medlemsstaterne med at forbedre effektiviteten af deres nationale retssystemer ved at tilvejebringe objektive, pålidelige og sammenlignelige data om en række indikatorer, der er relevante for vurderingen af i) effektiviteten, ii) kvaliteten og iii) uafhængigheden af retssystemerne i alle medlemsstater. Der opstilles ikke en samlet rangordning. Der gives i stedet en oversigt over, hvordan alle medlemsstaternes retssystemer fungerer, baseret på indikatorer, som er af fælles interesse og relevans for alle medlemsstater. Resultattavlen skal ikke tages som udtryk for, at Kommissionen foretrækker et bestemt retssystem, idet alle medlemsstater behandles lige.

Effektivitet, kvalitet og uafhængighed er væsentlige parametre for et effektivt retssystem, uanset det nationale retsvæsens opbygning eller den retstradition, som retsvæsenet er baseret på. Figurer vedrørende disse tre parametre bør læses sammen, da alle tre ofte hænger sammen (initiativer, der har til formål at forbedre det ene, påvirker ofte de øvrige).

Resultattavlen indeholder hovedsagelig indikatorer vedrørende civil-, handels- og forvaltningsretlige sager samt, hvis data er tilgængelige, visse straffesager (dvs. sager om hvidvask af penge ved domstole i første instans) med henblik på at bistå medlemsstaterne i deres bestræbelser på at skabe et miljø, der er mere effektivt, bedre for investeringer samt erhvervs- og borgervenligt. Resultattavlen er et sammenlignende informationsværktøj, der udvikles gennem dialog med medlemsstaterne og Europa-Parlamentet (⁶). Den har til formål at identificere de væsentlige parametre for et effektivt retssystem og tilvejebringe relevante årlige data.

Hvad er metoderne i EU's resultattavle for retlige anliggender?

Til udarbejdelsen af resultattavlen benyttes forskellige informationskilder. European Commission for the Efficiency of Justice (Den Europæiske Kommission for et Effektivt Retsvæsen (CEPEJ)) under Europarådet, som Kommissionen har indgået en kontrakt med om gennemførelse af en særlig årlig undersøgelse, leverer en stor del af de kvantitative data. Disse data dækker perioden 2012-2021 og er leveret af medlemsstaterne i overensstemmelse med CEPEJ's metode. Undersøgelsen indeholder også detaljerede

⁵ https://commission.europa.eu/publications/2022-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en.

⁶ F.eks. Europa-Parlamentets beslutning af 29. maj 2018 om EU's resultattavle for retlige anliggender 2017 (P8_TA(2018)0216).

kommentarer og landespecifikke faktablade, som giver flere baggrundsoplysninger og skal læses sammen med figurerne ⁽⁷⁾.

Data om retssagernes varighed, som er indsamlet af CEPEJ, viser "gennemløbstiden", dvs. den beregnede varighed af retssager (baseret på forholdet mellem verserende og afsluttede sager). Data om domstolens og de administrative myndigheders effektivitet, når EU-retten finder anvendelse på særlige områder, viser den gennemsnitlige varighed af sager ud fra retssagernes faktiske varighed. Bemærk, at varigheden af retssager kan variere betydeligt mellem områder i en medlemsstat, navnlig i byområder, hvor erhvervsaktiviteter kan medføre en større sagsbyrde.

Andre datakilder, der dækker perioden 2012-2022, omfatter: gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retssystemer ⁽⁸⁾, Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer (ENCJ) ⁽⁹⁾, Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole (NPSJC) ⁽¹⁰⁾, Sammenslutningen af Statsråd og Forvaltningsdomstole i EU (ACA-Europa) ⁽¹¹⁾, Rådet for Advokatsamfund i Europa (CCBE) ⁽¹²⁾, Det Europæiske Konkurrencenetværk (ECN) ⁽¹³⁾, Kommunikationsudvalget (COCOM) ⁽¹⁴⁾, det Europæiske Observationscenter for Krænkelser af Intellektuelle Ejendomsrettigheder ⁽¹⁵⁾, netværket for forbrugerbeskyttelsessamarbejde (CPC) ⁽¹⁶⁾, Ekspertgruppen vedrørende Hvidvask af Penge og

---

⁷ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_da.

⁸ Til udarbejdelsen af EU's resultattavle for retlige anliggender og for at fremme udvekslingen af bedste praksis for retssystemernes effektivitet bad Kommissionen medlemsstaterne om at udpege to kontaktpersoner, én blandt dommerne og én fra justitsministeriet. Denne uformelle gruppe mødes regelmæssigt.

⁹ ENCJ samler de nationale institutioner i EU-medlemsstaterne, som er uafhængige af den udøvende og den lovgivende magt, og som er ansvarlige for at bistå retsvæsenet med at sikre en uafhængig behandling ved domstolene: <https://www.encj.eu/>.

¹⁰ NPSJC er et forum, som giver europæiske institutioner mulighed for at anmode om højesteretsudtalelser og komme tættere på hinanden ved at tilskynde til drøftelse og udveksling af idéer: <http://network-presidents.eu/>.

¹¹ ACA-Europa består af EU-Domstolen og statsrådene eller de øverste forvaltningsdomstole i hver EU-medlemsstat: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>.

¹² CCBE repræsenterer europæiske advokatsamfund i deres fælles interesser over for europæiske og andre internationale institutioner. Det fungerer regelmæssigt som forbindelsesled mellem dets medlemmer og EU-institutionerne, internationale organisationer og andre juridiske organisationer rundt om i verden: <https://www.ccbe.eu/>.

¹³ ECN er et forum for drøftelser og samarbejde mellem europæiske konkurrencemyndigheder i sager, hvor artikel 101 og 102 i TEUF finder anvendelse. ECN er rammen for de tætte samarbejds mekanismer, der er fastlagt ved Rådets forordning (EF) nr. 1/2003. Gennem ECN samarbejder Kommissionen og de nationale konkurrencemyndigheder i alle EU-medlemsstater med hinanden: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html.

¹⁴ COCOM er sammensat af repræsentanter for EU-medlemsstaterne. Dets primære rolle er at afgive udtalelser om udkast til retsakter om det digitale indre marked, som Kommissionen har til hensigt at vedtage: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>.

¹⁵ Det Europæiske Observationscenter for Krænkelser af Intellektuelle Ejendomsrettigheder er et netværk af eksperter og interessenter med specialviden. Det er sammensat af repræsentanter fra den offentlige og den private sektor, som samarbejder i aktive arbejdsgrupper: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>.

¹⁶ CPC er et netværk af nationale myndigheder med ansvar for håndtælingen af EU's forbrugerbeskyttelseslovgivning i Unionen og EØS-landene: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/consumer_protection_cooperation_network/index_en.htm.

Finansiering af Terrorisme (EGMLTF)⁽¹⁷⁾, Eurostat⁽¹⁸⁾, Det Europæiske Netværk for Uddannelse af Dommere og Anklagere (EJTN)⁽¹⁹⁾ og de nationale kontaktpunkter for bekæmpelse af korruption⁽²⁰⁾.

I årenes løb er metoderne for resultattavlen blevet forbedret og finjusteret i tæt samarbejde med gruppen af medlemsstaternes kontaktpersoner vedrørende nationale retssystemer, især gennem et spørgeskema (der opdateres hvert år) og indsamling af data om visse aspekter af retssystemernes funktionsmåde.

Adgangen til data, navnlig vedrørende indikatorer for retssystemernes effektivitet, bliver bedre og bedre. Det skyldes, at mange medlemsstater har investeret i kapacitet til at udarbejde bedre retslige statistikker. I de tilfælde, hvor der fortsat er vanskeligheder med at indsamle eller tilvejebringe data, skyldes det enten utilstrækkelig statistisk kapacitet eller det forhold, at de nationale dataindsamlingskategorier ikke helt svarer til dem, der anvendes i resultattavlen. Kun i ganske få tilfælde skyldes datamanglen manglende bidrag fra nationale myndigheder. Kommissionen opfordrer fortsat medlemsstaterne til yderligere at mindske denne datamangel.

Hvordan giver EU's resultattavle for retlige anliggender input til det europæiske semester, og hvordan er den relateret til genopretnings- og resiliensfaciliteten?

Resultattavlen indeholder elementer til at vurdere de nationale retssystemers uafhængighed, kvalitet og effektivitet. Dermed sigter den mod at hjælpe medlemsstaterne med at gøre deres nationale retssystemer mere effektive. Ved at sammenligne oplysninger om medlemsstaternes retssystemer gør resultattavlen det lettere at udpege bedste praksis og mangler og at gøre status over udfordringer og fremskridt. Inden for rammerne af det europæiske semester gennemføres der landespecifikke vurderinger gennem en bilateral dialog med de berørte nationale myndigheder og interessenter. Hvis de afdækkede mangler har makroøkonomiske konsekvenser, kan analysen under det europæiske semester få Kommissionen til at foreslå Rådet at vedtage landespecifikke henstillinger for at forbedre de nationale retssystemer i de enkelte medlemsstater⁽²¹⁾. Genopretnings- og resiliensfaciliteten har stillet mere end 737 mia. EUR til rådighed i form af lån og ikketilbagebetalingspligtig finansiel støtte, hvoraf hver medlemsstat skal afsætte mindst 20 % til den digitale omstilling og mindst 37 % til foranstaltninger, der bidrager til klimamålene. Indtil videre har de reformer og investeringer, som medlemsstaterne har foreslået, oversteget disse mål med en anslået digital udgift på 26 % og klimaudgifter på ca. 40 %. Genopretnings- og resiliensfaciliteten giver mulighed for at behandle landespecifikke henstillinger vedrørende nationale retssystemer og fremskynde de nationale bestræbelser på at fuldføre den digitale omstilling af retssystemerne. Betalingerne til medlemsstaterne inden for rammerne af den resultatbaserede genopretnings- og resiliensfacilitet er betinget af opfyldelsen af milepæle og mål. Indtil videre er der indført 6 000 milepæle og mål, hvoraf ca. to tredjedele er investeringer, og en tredjedel er reformer. I denne forbindelse skulle Kommissionen derfor vurdere, om medlemsstaternes

¹⁷ EGMLTF mødes regelmæssigt for at udveksle synspunkter og hjælpe Kommissionen med at fastlægge politikker og udforme ny lovgivning vedrørende hvidvask af penge og finansiering af terrorisme: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm.

¹⁸ Eurostat er Unionens statistiske kontor: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>.

¹⁹ EJTN er den primære platform for og leder af uddannelse og udveksling af viden for det europæiske retsvæsen: <https://www.ejtn.eu/en/>.

²⁰ Kommissionen opretholder en uformel gruppe af kontaktpersoner, der beskæftiger sig med bekæmpelse af korruption. Se også https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/corruption/how-eu-helps-member-states-fight-corruption_en.

²¹ Inden for rammerne af det europæiske semester rettede Rådet på grundlag af et forslag fra Kommissionen landespecifikke henstillinger vedrørende deres retssystem til syv medlemsstater i 2019 (HR, IT, CY, HU, MT, PT og SK) og otte medlemsstater i 2020 (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT og SK). Kommissionen overvåger også retsreformerne i BG og RO inden for rammerne af mekanismen for samarbejde og kontrol. Der blev ikke fremsat landespecifikke henstillinger i 2021 på grund af de igangværende processer under genopretnings- og resiliensfaciliteten. I 2022 var der to medlemsstater (PL og HU) med landespecifikke henstillinger vedrørende retsvæsenets uafhængighed.

genopretnings- og resiliensplaner forventes at bidrage til effektivt at tackle alle eller en væsentlig del af de udfordringer, der er udpeget i de relevante landespecifikke henstillinger, eller udfordringer, der er udpeget i andre relevante kommissionsdokumenter, som er vedtaget som led i det europæiske semester ⁽²²⁾. Efter betalingsanmodninger fra medlemsstaterne og positive vurderinger fra Kommissionen af den tilfredsstillende opfyldelse af de respektive milepæle og mål er der i de seneste år blevet udbetalt i alt 144,08 mia. EUR i tilskud og lån fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til medlemsstaterne. Indtil videre har Kommissionen imidlertid endnu ikke vurderet opfyldelsen af 92 % af milepælene og målene.

Hvorfor er effektive retssystemer vigtige for et investeringsvenligt erhvervmiljø?

Effektive retssystemer, som værner om retsstatsprincippet, har en positiv økonomisk virkning, som er særlig relevant i forbindelse med det europæiske semester og genopretnings- og resiliensfaciliteten. Hvis og når retssystemerne garanterer håndhævelsen af rettigheder, er kreditorer mere tilbøjelige til at låne ud, virksomheder har større tillid og afstår fra en opportunistisk adfærd, transaktionsomkostningerne nedbringes, og innovative virksomheder er mere tilbøjelige til at investere. Et effektivt retssystem er faktisk afgørende for vedvarende økonomisk vækst. Det kan forbedre erhvervs klimaet, fremme innovation, tiltrække udenlandske direkte investeringer, sikre skatteindtægter og støtte den økonomiske vækst. Den positive virkning, som velfungerende nationale retssystemer har på økonomien, understøttes af en række undersøgelser og akademisk litteratur, bl.a. fra Den Internationale Valutafond (IMF) ⁽²³⁾, Den Europæiske Centralbank (ECB) ⁽²⁴⁾, Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer ⁽²⁵⁾, Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) ⁽²⁶⁾, Det Verdensøkonomiske Forum ⁽²⁷⁾ og Verdensbanken ⁽²⁸⁾.

En undersøgelse har vist, at der er en stærk sammenhæng mellem en reduktion af retssagernes varighed (målt i gennemløbstid ⁽²⁹⁾) og vækstraten for antallet af virksomheder ⁽³⁰⁾, og at en stigning på 1 % i andelen

---

²² Artikel 19, stk. 3, litra b), og artikel 24, stk. 3 og 5, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

²³ IMF, Regional Economic Outlook, november 2017, Europe: Europe Hitting its Stride, s. xviii, s. 40, 70: <https://www.imf.org/~/-/media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.aspx?la=en>.

²⁴ ECB, "Structural policies in the euro area", juni 2018, ECB Occasional Paper Series nr. 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scopops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.

²⁵ Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer og Montaigne Centre for the Rule of Law and Administration of Justice of Utrecht University: "Economic value of the judiciary — A pilot study for five countries on volume, value and duration of large commercial cases", juni 2021: <https://pgwrk-websitemedia.s3.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-Reports/Economic%20value%20of%20the%20judiciary%20-%20pilot%20study.pdf>.

²⁶ Se f.eks. "What makes civil justice effective?" OECD Economics Department Policy Notes, nr. 18, juni 2013 og "The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics", OECD Economics Department Working Papers, nr. 1060.

²⁷ Det Verdensøkonomiske Forum, "The Global Competitiveness Report 2019", oktober 2019: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>.

²⁸ Verdensbanken, "World Development Report 2017: Governance and the Law, Chapter 3: The role of law", s. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

²⁹ Indikatoren "gennemløbstid" er antallet af uafsluttede sager divideret med antallet af afsluttede sager ved årets udgang ganget med 365 (dage). Det er en standardindikator, der er udviklet af Den Europæiske Kommission for et Effektivt Retsvæsen (CEPEJ) under Europarådet: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

³⁰ Vincenzo Bove og Leandro Elia, The judicial system and economic development across EU Member States, JRC Technical Report, EUR 28440 EN, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2017: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

af virksomheder, der opfatter retssystemet som uafhængigt, korrelerer med højere virksomhedsomsætning og større produktivitetsvækst ⁽³¹⁾.

Adskillige undersøgelser har også understreget vigtigheden af de nationale retssystemers effektivitet for virksomhederne. I en undersøgelse svarede f.eks. 93 % af de store virksomheder, at de systematisk og løbende foretager en gennemgang af retsstatsforholdene (herunder domstolenes uafhængighed) i de lande, de investerer i ⁽³²⁾. I en anden undersøgelse svarede over halvdelen af de små og mellemstore virksomheder (SMV'er), at omkostninger og langvarige retssager var blandt hovedårsagerne til, at de afstår fra at anlægge retssager på grund af krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder ⁽³³⁾. Kommissionens meddelelse om "Påpegning og håndtering af hindringer for det indre marked" ⁽³⁴⁾ og handlingsplanen for håndhævelse af det indre marked ⁽³⁵⁾ beskriver også vigtigheden af effektive retssystemer for et velfungerende indre marked, navnlig for virksomheder.

Hvordan støtter Kommissionen gennemførelsen af retsreformer gennem teknisk bistand?

Medlemsstaterne kan trække på Kommissionens tekniske bistand, der er tilgængelig via Generaldirektoratet for Strukturekstøtte (GD REFORM) under instrumentet for teknisk støtte ⁽³⁶⁾, som har et samlet budget på 864,4 mio. EUR for perioden 2021-2027. Siden 2021 har instrumentet for teknisk støtte støttet projekter, der er direkte knyttet til retsvæsenets effektivitet, f.eks. digitalisering af retsvæsenet, reformer af domstolene eller bedre adgang til klage. Instrumentet for teknisk støtte supplerer også andre instrumenter, nemlig genopretnings- og resiliensfaciliteten, da det kan støtte medlemsstaterne i gennemførelsen af deres genopretnings- og resiliensplaner. Genopretnings- og resiliensplanerne indeholder foranstaltninger, der bl.a. har til formål at gøre retsvæsenet mere effektivt: digitalisering af retsvæsenet, mindskelse af efterslæbet og forbedring af forvaltningen af domstole og sager.

Hvordan støtter programmet for retlige anliggender retssystemernes effektivitet?

Med et samlet budget på ca. 305 mio. EUR for perioden 2021-2027 støtter programmet for retlige anliggender den videre udvikling af et europæisk område med retfærdighed baseret på retsstatsprincippet, herunder retsvæsenets uafhængighed, kvalitet og effektivitet, baseret på gensidig anerkendelse, gensidig tillid og retligt samarbejde. I 2022 blev der ydet ca. 42,5 mio. EUR til finansiering af projekter og andre aktiviteter under programmets tre specifikke mål:

³¹ *Idem.*

³² Economist Intelligence Unit, "Risk and Return — Foreign Direct Investment and the Rule of Law", 2015 http://www.biicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, s. 22.

³³ Den Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret (EUIPO), Intellectual Property (IP) SME Scoreboard 2016: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_en.pdf.

³⁴ COM(2020) 93 og SWD(2020) 54.

³⁵ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, Langsigtet handlingsplan for bedre gennemførelse og håndhævelse af reglerne for det indre marked (COM(2020) 94), navnlig foranstaltning 4, 6 og 18.

³⁶ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/structural-reform-support-programme-srsp_en.

Forordningen om instrumentet for teknisk støtte blev vedtaget i marts 2021. I henhold til direktivets artikel 5 er formålet at støtte: "... institutionelle reformer og effektiv og serviceorienteret offentlig forvaltning og e-forvaltning, forenkling af regler og procedurer, revision, styrkelse af kapaciteten til at absorbere EU-fonde, fremme af administrativt samarbejde, en **velfungerende retsstat, reform af retssystemet**, kapacitetsopbygning hos konkurrence- og kartelmyndigheder, styrkelse af finansielt tilsyn og styrkelse af bekæmpelsen af svig, korruption og hvidvaskning af penge" (fremhævelse tilføjet).

- Der blev ydet 11,4 mio. EUR til at fremme det civil- og strafferetlige samarbejde, bidrage til en effektiv og sammenhængende anvendelse og håndhævelse af EU's instrumenter og støtte medlemsstaterne i deres tilslutning til ECRIS-TCN-systemet.
- Der blev ydet 16,6 mio. EUR i støtte til uddannelse af retsvæsenets aktører i EU's civil-, strafferetlige og grundlæggende rettigheder, medlemsstaternes retssystemer og retsstatsprincippet.
- Der blev afsat 14,5 mio. EUR til at fremme adgangen til domstolene (herunder e-justice), ofres rettigheder og rettighederne for personer, der er mistænkt eller tiltalt for kriminalitet, samt til at støtte udviklingen og anvendelsen af digitale værktøjer og vedligeholdelsen og udvidelsen af e-justiceportalen (som supplement til programmet for et digitalt Europa).

Hvorfor overvåger Kommissionen digitaliseringen af de nationale retssystemer?

Digitalisering af retsvæsenet er afgørende for at øge retssystemernes effektivitet og et meget effektivt redskab til at forbedre og lette adgangen til domstolene. Covid-19-pandemien har sat fokus på medlemsstaternes behov for at fremskynde moderniseringsreformerne på dette område.

Siden 2013 har EU's resultattavle for retlige anliggender medtaget visse sammenlignende oplysninger om digitaliseringen af retsvæsenet i medlemsstaterne, f.eks. vedrørende onlineadgang til domme eller indgivelse af og opfølgning på krav online.

Kommissionens meddelelse "Digitalisering af retsvæsenet i Den Europæiske Union — En værktøjskasse fuld af muligheder" ⁽³⁷⁾, der blev vedtaget i december 2020, udgør en strategi, der tager sigte på at forbedre adgangen til domstolene og retssystemernes effektivitet ved hjælp af teknologi. Som skitseret i meddelelsen er der medtaget en række yderligere indikatorer i EU's resultattavle for retlige anliggender fra 2021. Formålet er at sikre omfattende og rettidig indgående overvågning af de fremskridt og udfordringer, som medlemsstaterne står over for i deres bestræbelser på at digitalisere deres retssystemer.

2. BAGGRUND: UDVIKLING I RETSREFORMERNE I 2022

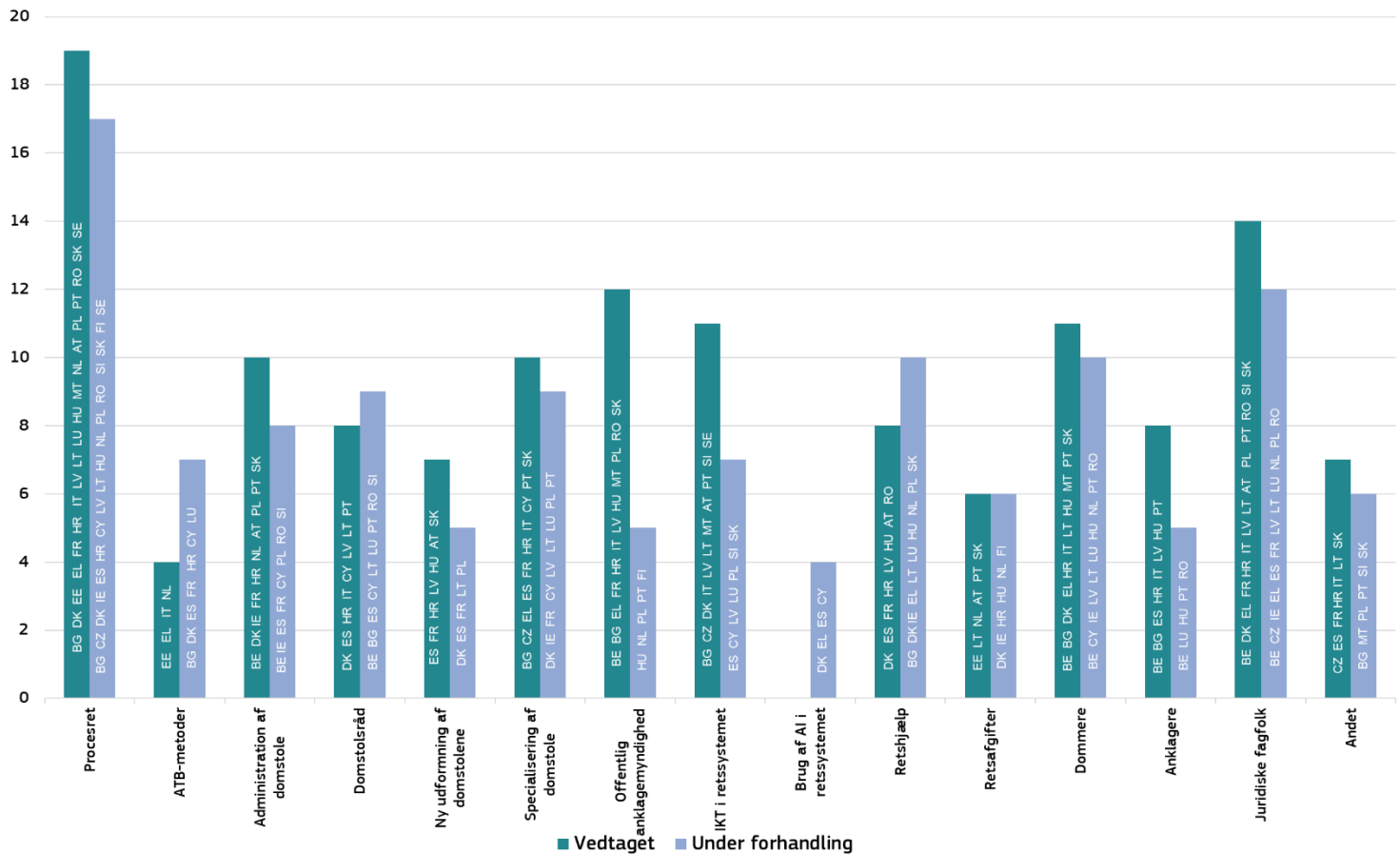
I 2022 fortsatte et stort antal medlemsstater deres indsats for yderligere at forbedre effektiviteten af deres retssystemer. I figur 1 vises en ajourført oversigt over vedtagne og planlagte foranstaltninger på tværs af adskillige funktionsområder i medlemsstaternes retssystemer, der deltager i reformaktiviteter.

Figur 1: Lovgivnings- og reguleringsmæssige aktiviteter vedrørende retssystemerne i 2022 (vedtagne foranstaltninger/initiativer under forhandling i hver medlemsstat) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽³⁸⁾)

³⁷ COM(2020) 710 final.

³⁸ Disse oplysninger er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retssystemer i 26 medlemsstater. DE forklarede, at en række retsreformer var undervejs, men at anvendelsesområdet og omfanget af reformprocessen kan variere mellem de 16 delstater.

I 2022 var procesret stadig et fokusområde for mange medlemsstater med en betydelig igangværende eller planlagt lovgivningsmæssig aktivitet. Reformen vedrørende dommers status, reglerne for retsvæsenets aktører samt reglerne for den offentlige anklagemyndighed var også præget af betydelige aktiviteter. Efter indførelsen af lovgivning om brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) i en række medlemsstater i 2021 blev en lang række af de foreslåede retsakter vedtaget i 2022. Udviklingen fra de foregående år med hensyn til foranstaltninger vedrørende domstolens administration fortsatte i 2022. Fire medlemsstater planlægger at anvende kunstig intelligens i deres retssystemer, men der blev ikke vedtaget nogen lovgivning i 2022. Denne oversigt bekræfter, at retsreformer tager tid — nogle gange flere år fra den første meddelelse om nye reformer over vedtagelsen af love og forskrifter til gennemførelsen af de vedtagne retsakter i praksis.

3. CENTRALE KONKLUSIONER I EU'S RESULTATTAVLE FOR RETLIGE ANLIGGENDER 2023

Effektivitet, kvalitet og uafhængighed er de vigtigste parametre for et effektivt retssystem, og der opstiller indikatorer for alle tre parametre i resultattavlen.

3.1. Retssystemernes effektivitet

I resultattavlen præsenteres indikatorer for retssagernes effektivitet inden for de brede områder for civil-, handels- og forvaltningsretlige sager og inden for specifikke områder, hvor forvaltningsmyndigheder og domstole anvender EU-retten ⁽³⁹⁾.

De effektivitetsrelaterede indikatorer i 2021, navnlig antallet af indkomne sager, gennemførelsesprocenten og gennemløbstiden, viser de første tegn på genopretning efter virkningerne af covid-19-pandemien, som påvirkede medlemsstaterne på forskellige måder (f.eks. med hensyn til timing eller alvor) ⁽⁴⁰⁾.

3.1.1. Udvikling i sagsbyrden

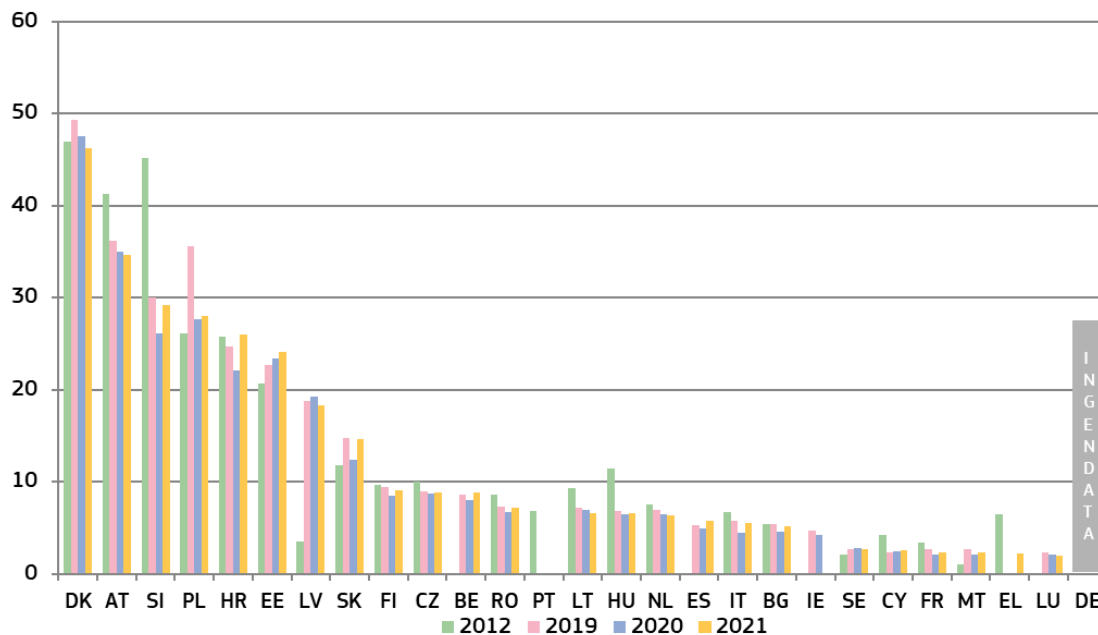
Sagsbyrden i de nationale retssystemer faldt markant i tre medlemsstater sammenlignet med året før, mens den steg i fire eller forblev stabil i 14. Samlet set varierer den fortsat betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat (figur 2). Dette viser betydningen af fortsat at have fokus på udviklingen i sagsbyrden for at sikre retssystemernes effektivitet.

---

³⁹ Håndhævelsen af retsafgørelser er også vigtig for et retssystems effektivitet. Sammenlignelige data er imidlertid ikke almindeligt tilgængelige.

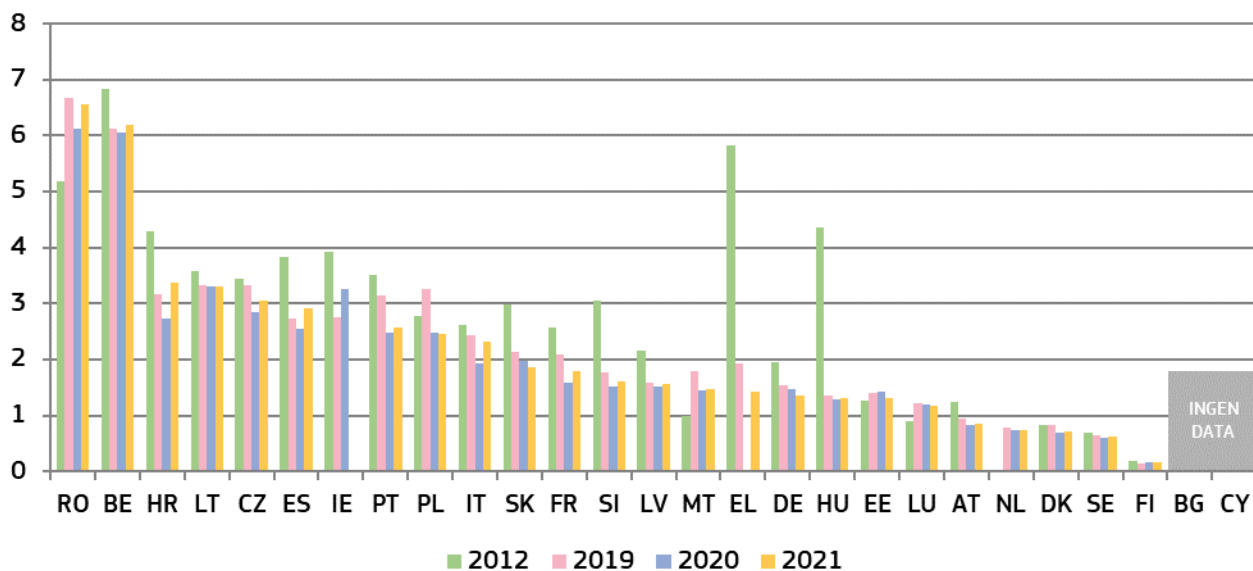
⁴⁰ I IT blev gennemløbstiden påvirket af den midlertidige opbremsning af den retslige aktivitet som følge af strenge restriktive foranstaltninger mod covid-19-pandemien. Flere oplysninger om de enkelte medlemsstaters situation præsenteres i landeprofilerne i 2021-undersøgelsen om, hvordan EU-medlemsstaternes retssystemer fungerer, som blev udført af CEPEJ's sekretariat for Kommissionen: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_da.

Figur 2: Antal indkomne civil-, handels-, forvaltningsretlige og andre sager i 2012, 2019-2021
 (*) (første instans/pr. 100 indbyggere) (kilde: CEPEJ-undersøgelse ⁽⁴¹⁾)

(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter denne kategori alle civil- og handelsretlige sager (uanset om der foreligger en tvist mellem parterne), tinglysnings- og virksomhedsregistersager (ikke anlagt som følge af en tvist), andre registersager, andre sager (ikke anlagt som følge af en tvist), forvaltningsretlige sager og andre ikkestrafferetlige sager.

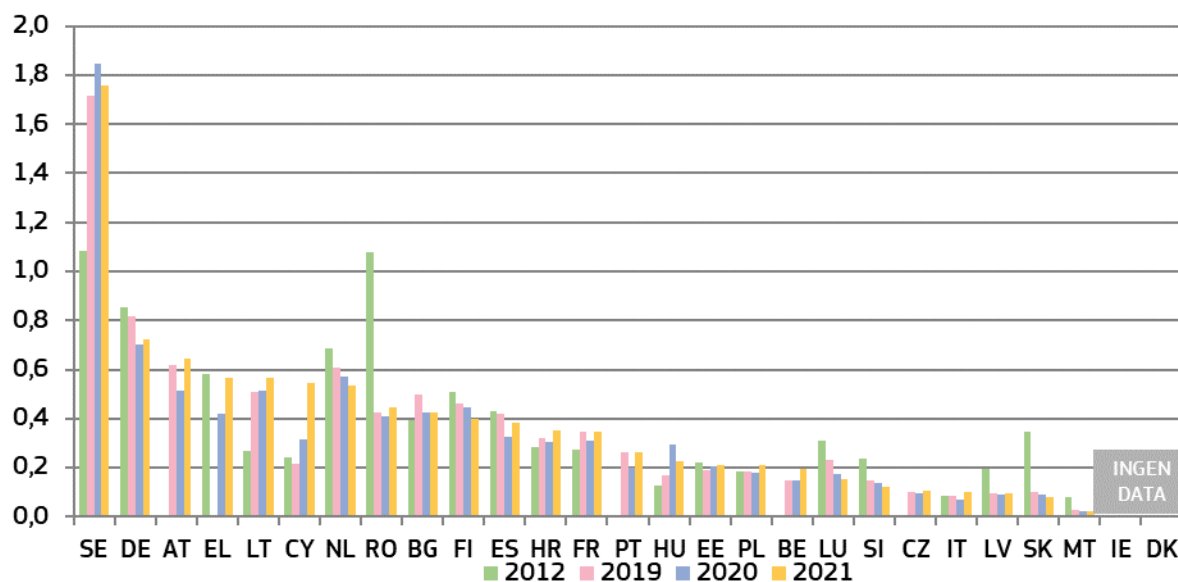
Figur 3: Antal indkomne civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist i 2012, 2019-2021
 (*) (første instans/pr. 100 indbyggere) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

⁴¹ 2021-undersøgelse om, hvordan EU-medlemsstaternes retssystemer fungerer, gennemført for Kommissionen af CEPEJ's sekretariat: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_da.

(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af tvister mellem parter, f.eks. tvister angående kontrakter. Civil- og handelsretlige sager, hvor der ikke foreligger en tvist mellem parterne, vedrører eksempelvis ubestridte betalingspåkrav. Metoden er ændret i **EL** og **SK**. Data for **NL** omfatter sager, hvor der ikke foreligger en tvist.

Figur 4: Antal indkomne forvaltningsretlige sager i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/pr. 100 indbyggere) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter forvaltningsretlige sager tvister mellem enkeltpersoner og lokale, regionale eller nationale myndigheder. **DK** og **IE** registrerer ikke forvaltningsretlige sager separat. Nogle forvaltningsretlige procedurer blev flyttet uden for retssystemet i **RO** i 2018. Metoden er ændret i **EL**, **SK** og **SE**. I **SE** er migrationsager blevet medtaget under forvaltningsretlige sager (anvendes med tilbagevirkende kraft for 2017).

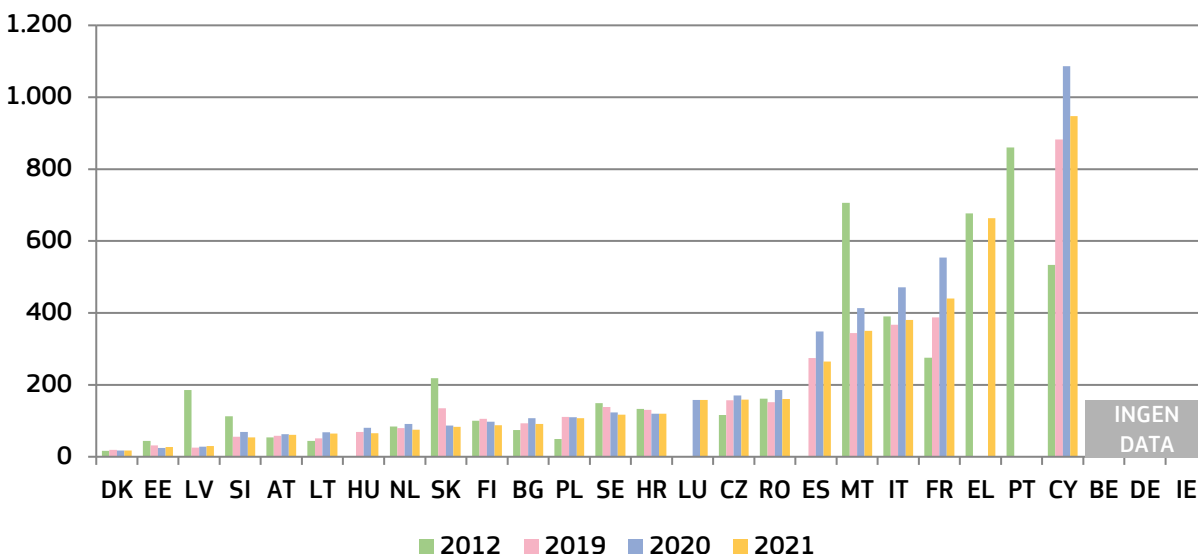
3.1.2. Generelle data om effektivitet

De indikatorer, der er forbundet med retssagernes effektivitet inden for de brede områder for civil-, handels- og forvaltningsretlige sager, er følgende: i) retssagernes anslåede varighed (gennemløbstiden), ii) gennemførelsesprocenten og iii) antallet af verserende sager.

– Retssagernes anslåede varighed –

En retssags varighed er et udtryk for den forventede tid (i antal dage), der er nødvendig for at behandle en sag ved retten og nå frem til en afgørelse i første instans. Indikatoren "gennemløbstid" er antallet af uafsluttede sager divideret med antallet af afsluttede sager ved årets udgang ganget med 365 (dage) ⁽⁴²⁾. Dette er et beregnet tal, som angiver den anslåede minimumstid, som en domstol skal bruge til at afgøre en sag, samtidig med at de nuværende arbejdsvilkår opretholdes. Jo højere værdi, jo højere er sandsynligheden for, at det tager domstolen længere at nå frem til en afgørelse. Figurerne vedrører primært retssager i første instans og sammenligner de data, der er tilgængelige for 2012, 2019, 2020 og 2021 ⁽⁴³⁾. Figur 7 og 9 viser gennemløbstiden i 2021 i civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist og forvaltningsretlige sager i alle instanser.

Figur 5: Anslået tid, der er nødvendig for at afgøre civil-, handels- og forvaltningsretlige sager samt andre sager, i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

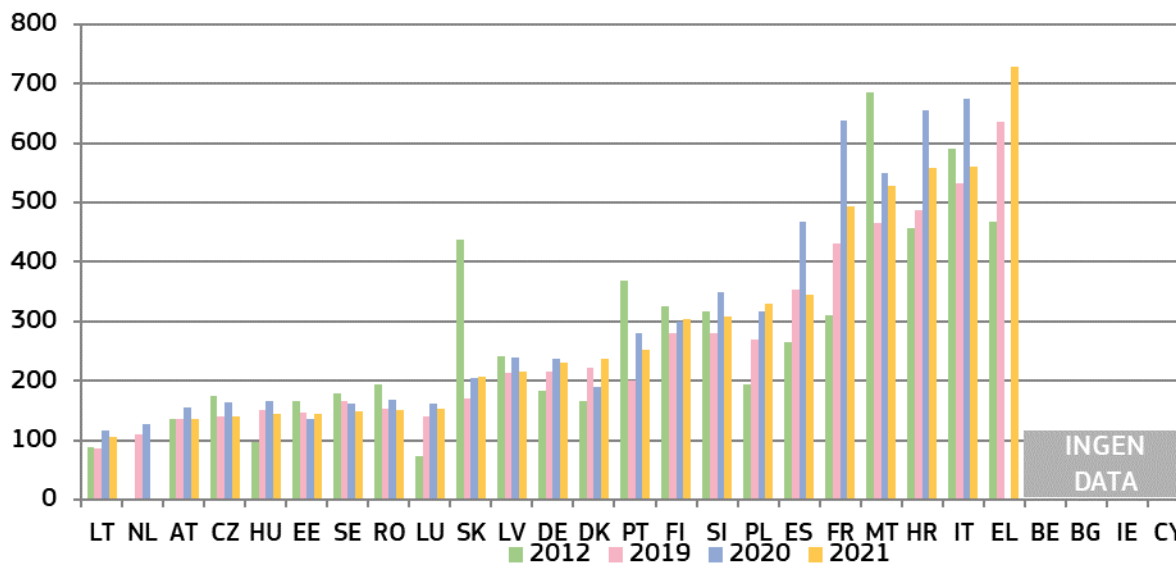

(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter denne kategori alle civil- og handelsretlige sager (uanset om der foreligger en tvist mellem parterne), tinglysnings- og virksomhedsregistersager (ikke anlagt som følge af en tvist), andre registersager, andre sager (ikke anlagt som følge af en tvist), forvaltningsretlige sager og andre ikkestrafferetlige sager. Metoden er ændret i SK. Verserende sager omfatter alle instanser i CZ og indtil 2016 i SK. LV: Det kraftige fald skyldes reformen af domstolene samt fejlkontrol og oprydning af data i domstolens informationssystem.

⁴² Retssagens varighed, gennemførelsesprocenten og antallet af verserende sager er standardindikatorer defineret af CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

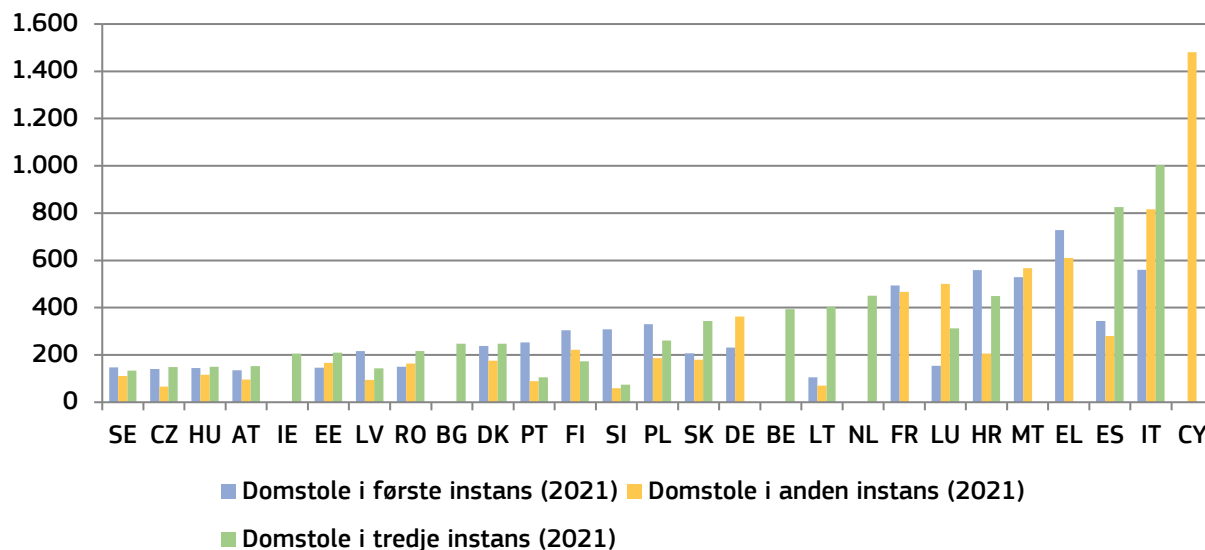
⁴³ Disse år blev valgt for at bevare det otteårige perspektiv med 2012 som basislinje og samtidig undgå at overfylde figurerne. Data for 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018 findes i CEPEJ-rapporten.

Figur 6: Anslået tid, der er nødvendig for at afgøre civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist i første instans i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter civil- og handelsretlige sager tvister mellem parter, f.eks. tvister angående kontrakter. Civil- og handelsretlige sager, hvor der ikke foreligger en tvist mellem parterne, vedrører eksempelvis ubestridte betalingspåkrav. Metoden er ændret i **EL** og **SK**. Verserende sager omfatter alle instanser i **CZ** og indtil 2016 i **SK**. **IT**: Gennemløbstiden blev påvirket af den midlertidige opbremsning af den retslige aktivitet som følge af strenge restriktive foranstaltninger til bekæmpelse af covid-19-pandemien. Data for **NL** omfatter sager, hvor der ikke foreligger en tvist.

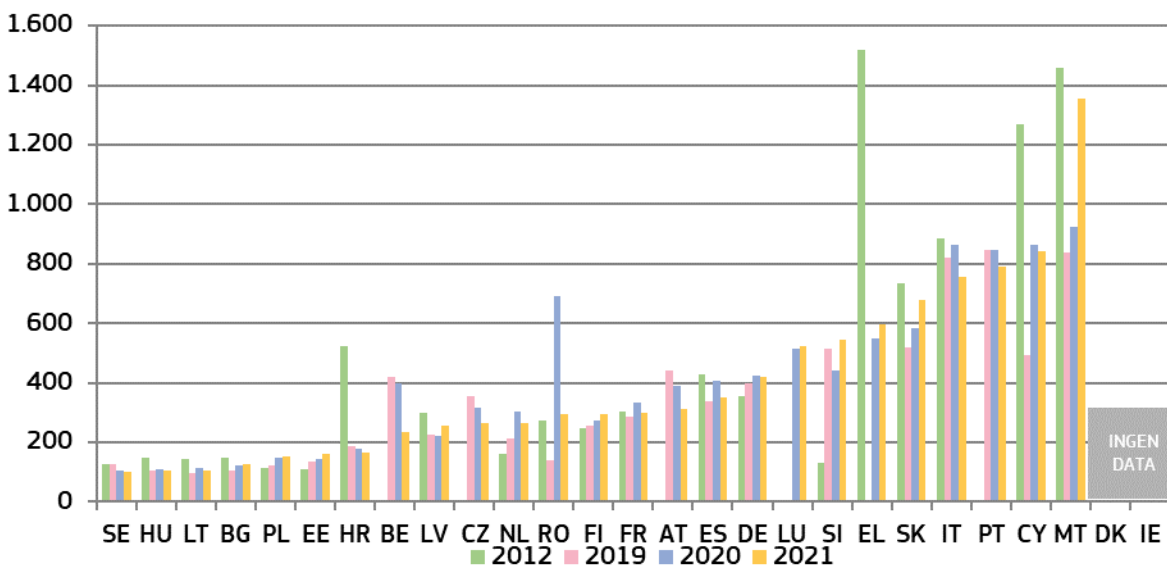
Figur 7: Anslået tid, der er nødvendig for at afgøre civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist ved alle retsinstanser i 2021 (*) (første, anden og tredje instans/i dage) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

(*) Rækkefølgen bestemmes af den retsinstans, der har den længste sagsbehandlingstid i hver medlemsstat. Der foreligger ingen data for domstole i første og anden instans i **BE** og **BG**, for domstole i anden instans i **NL**, for domstole i anden og tredje instans i **AT** eller for domstole i tredje instans i **DE** og **HR**. Der er ingen domstol i tredje

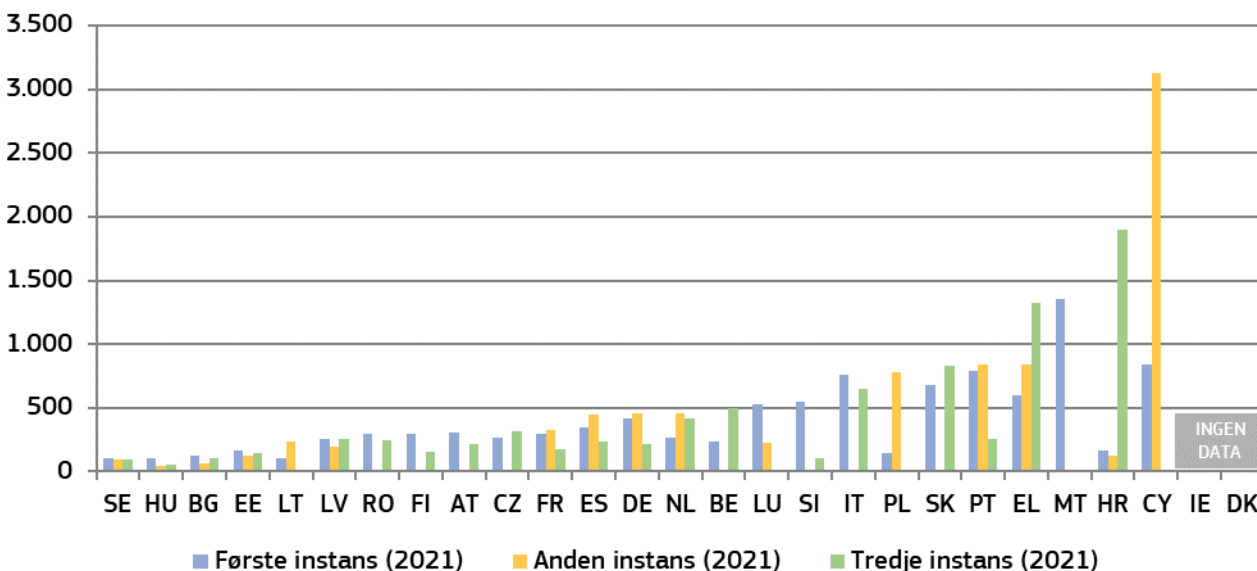
instans i **DE** og **MT**. **IT**: Gennemløbstiden blev påvirket af den midlertidige opbremsning af den retslige aktivitet som følge af strenge restriktive foranstaltninger mod covid-19-pandemien. Adgang til domstolen i tredje instans kan være begrænset i nogle medlemsstater.

Figur 8: Anslået tid, der er nødvendig for at afgøre administrative sager i første instans, i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter forvaltningsretlige sager tvister mellem enkeltpersoner og lokale, regionale eller nationale myndigheder. Metoden er ændret i **EL** og **SK**. Verserende sager omfatter domstolene alle instanser i **CZ** og indtil 2016 i **SK**. **DK** og **IE** registrerer ikke forvaltningsretlige sager separat. **CY**: I 2018 steg antallet af afsluttede sager, fordi sagerne blev behandlet samlet, 2 724 konsoliderede sager blev trukket tilbage, og der blev oprettet en forvaltningsdomstol i 2015.

Figur 9: Anslået tid, der er nødvendig for at afgøre forvaltningsretlige sager ved alle retsinstanser i 2021 (*) (første og, hvor det er relevant, anden og tredje instans/i dage) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

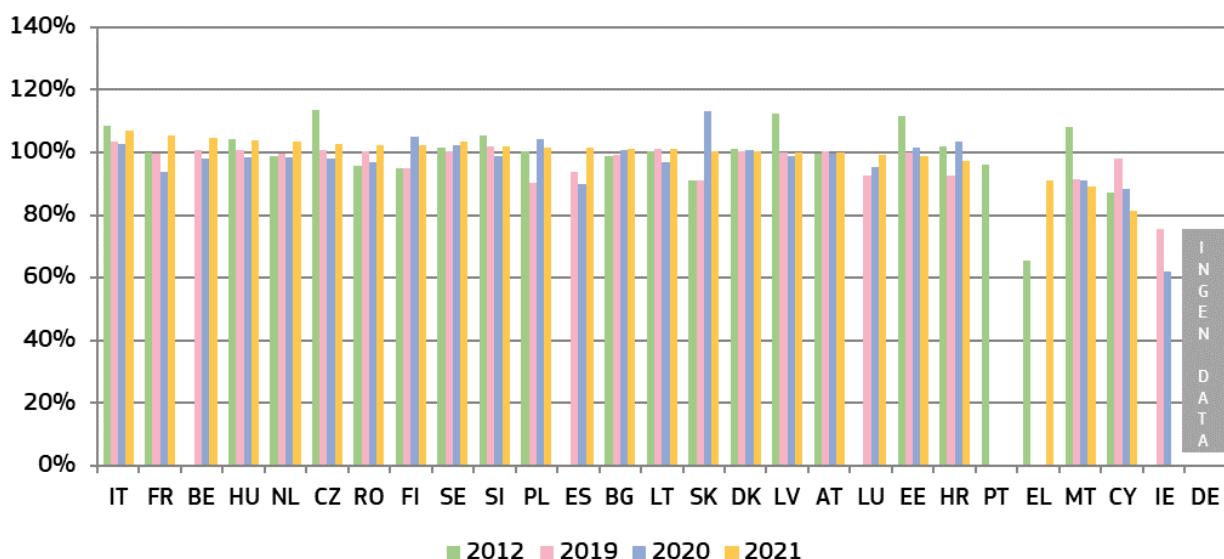

(*) Rækkefølgen bestemmes af den retsinstans, der har den længste sagsbehandlingstid i hver medlemsstat. Der foreligger ingen data for domstole i anden instans i **BE, CZ, HU, MT, AT, RO, SI, SK** og **FI** for domstole i tredje instans i **CY, LT, LU, MT** og **PL**. Den øverste eller anden øverste domstol er den eneste appelinstans i **CZ, IT, CY, AT, SI** og **FI**. Der findes ingen domstol i tredje instans for disse typer sager i **LT, LU** og **MT**. Den højeste forvaltningsdomstol er den første og eneste instans i visse sager i **BE**. Adgang til domstolen i tredje instans kan være begrænset i nogle medlemsstater. **DK** og **IE** registrerer ikke forvaltningsretlige sager separat.

— Gennemførelsesprocent —

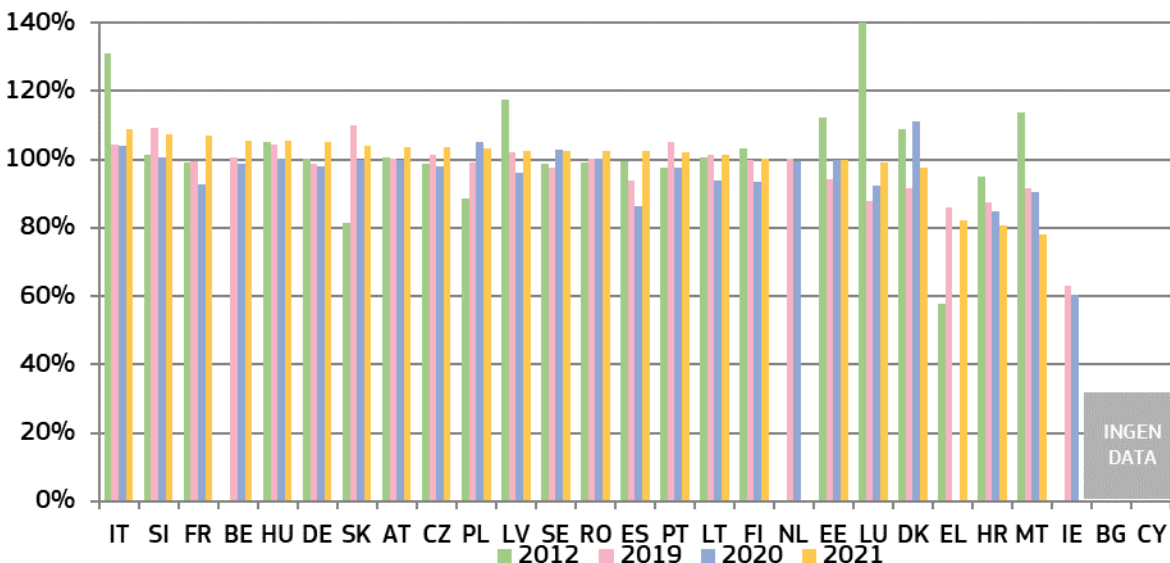
Gennemførelsesprocenten er antallet af afgjorte sager i forhold til antallet af indkomne sager. Den er et mål for, om en domstol kan følge med den indkomne sagsbyrde. Når gennemførelsesprocenten er på 100 % eller derover, betyder det, at retssystemet kan afgøre mindst lige så mange sager, som der bliver anlagt. Når gennemførelsesprocenten er på under 100 %, betyder det, at domstolene afgør færre sager, end der kommer ind.

Figur 10: Afgørelsesprocent for civil-, handels- og forvaltningsretlige sager samt andre sager, i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/i % — værdier over 100 % angiver, at der afgøres flere sager, end der anlægges, mens værdier under 100 % angiver, at der afgøres færre sager, end der anlægges) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

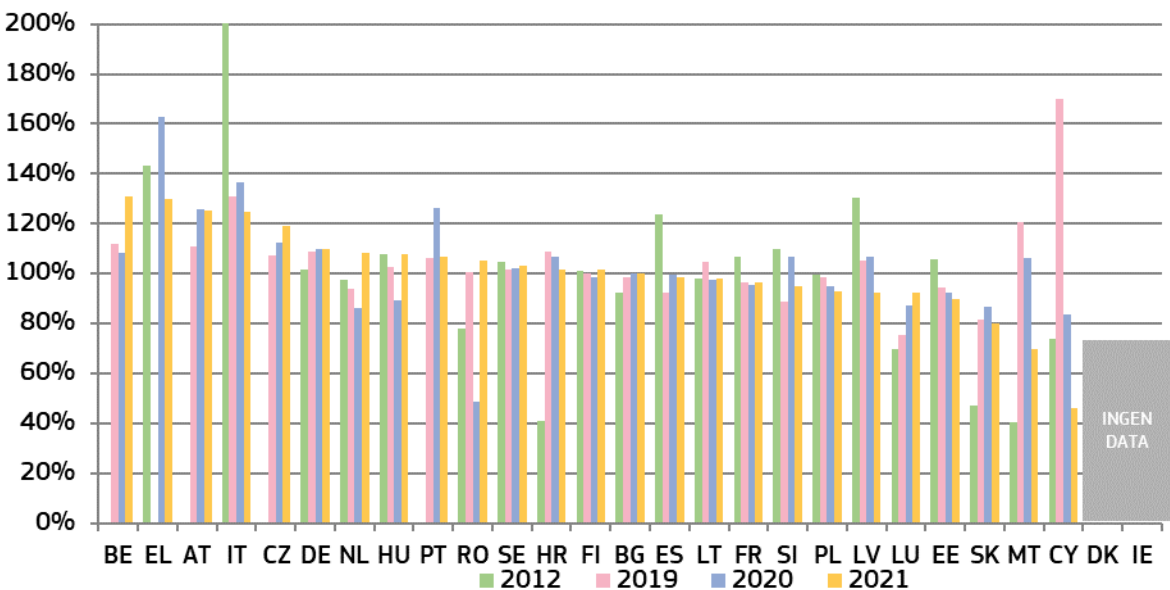
(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter denne kategori alle civil- og handelsretlige sager (uanset om der foreligger en tvist mellem parterne), tinglysnings- og virksomhedsregistersager (ikke anlagt som følge af en tvist), andre registersager, andre sager (ikke anlagt som følge af en tvist), forvaltningsretlige sager og andre ikkestrafferetlige sager. Metoden er ændret i **SK**. **IE**: Antallet af afgjorte sager forventes at være angivet for lavt som følge af den anvendte metode. **IT**: Der blev indført en anden klassifikation af civile sager i 2013.

Figur 11: Afgørelsesprocent for civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/i%) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

(*) Metoden er ændret i **EL** og **SK**. **IE**: Antallet af afgjorte sager forventes at være angivet for lavt som følge af den anvendte metode. **IT**: Der blev indført en anden klassifikation af civile sager i 2013. Data for **NL** omfatter sager, hvor der ikke foreligger en tvist.

Figur 12: Afgørelsesprocent for forvaltningsretlige sager i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/i %) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

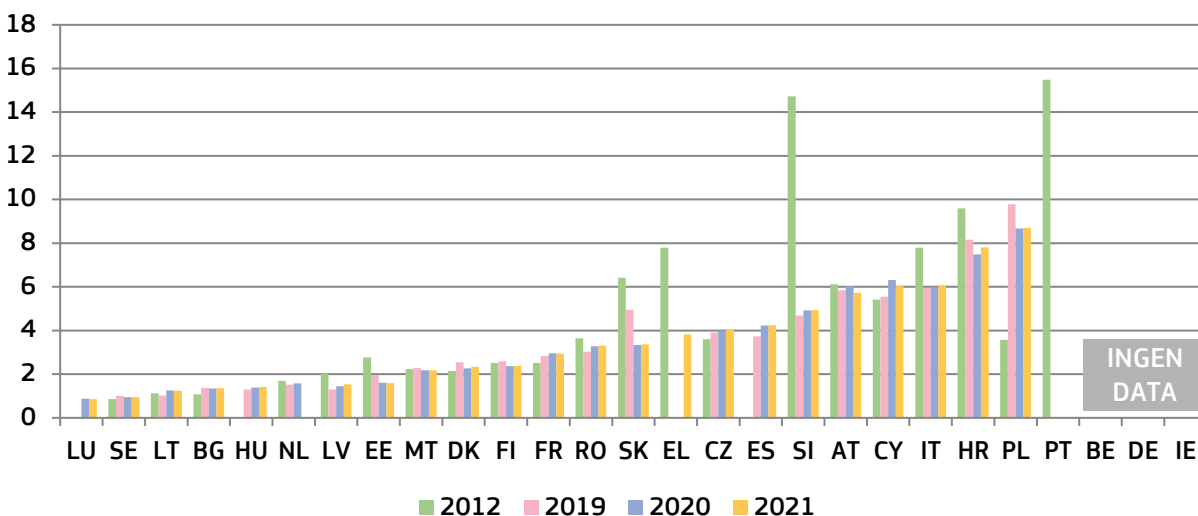

(*) Tidligere værdier for nogle medlemsstater er reduceret af hensyn til præsentationen (**CY** i 2018 = 219 %, **IT** i 2012 = 279,8 %). Metoden er ændret i **EL** og **SK**. **DK** og **IE** registrerer ikke forvaltningsretlige sager separat. I **CY** steg antallet af afsluttede sager, fordi sagerne blev behandlet samlet, 2 724 konsoliderede sager blev trukket tilbage, og der blev oprettet en forvaltningsdomstol i 2015.

– Verserende sager –

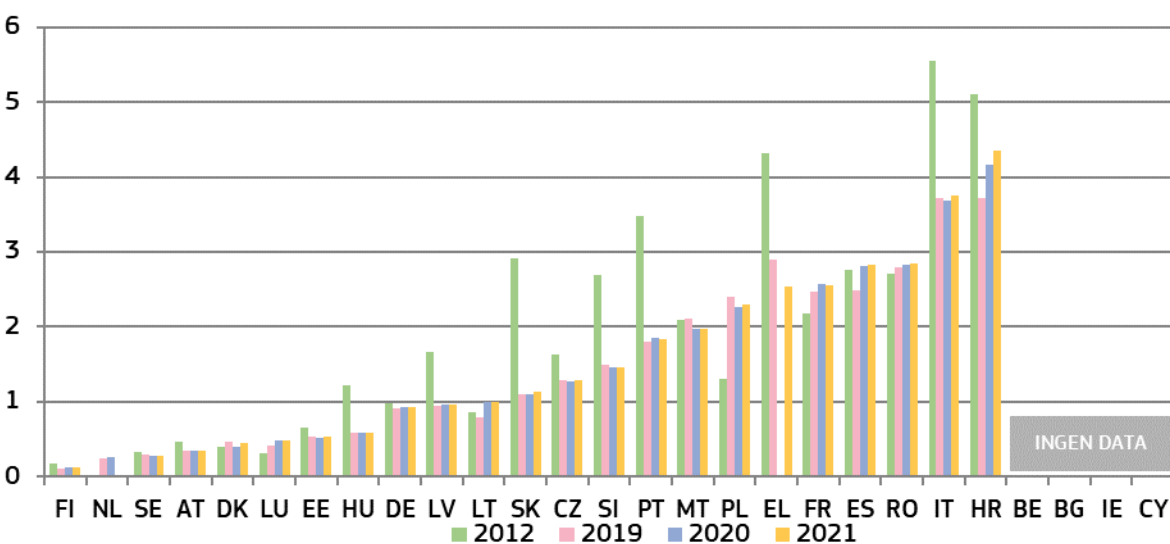
Antallet af verserende sager er et udtryk for det antal sager, som stadig ikke er blevet afgjort ved udgangen af det pågældende år. Det også ligeledes gennemløbstiden.

Figur 13: Antal verserende civil-, handels- og forvaltningsretlige sager samt andre sager i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/pr. 100 indbyggere) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

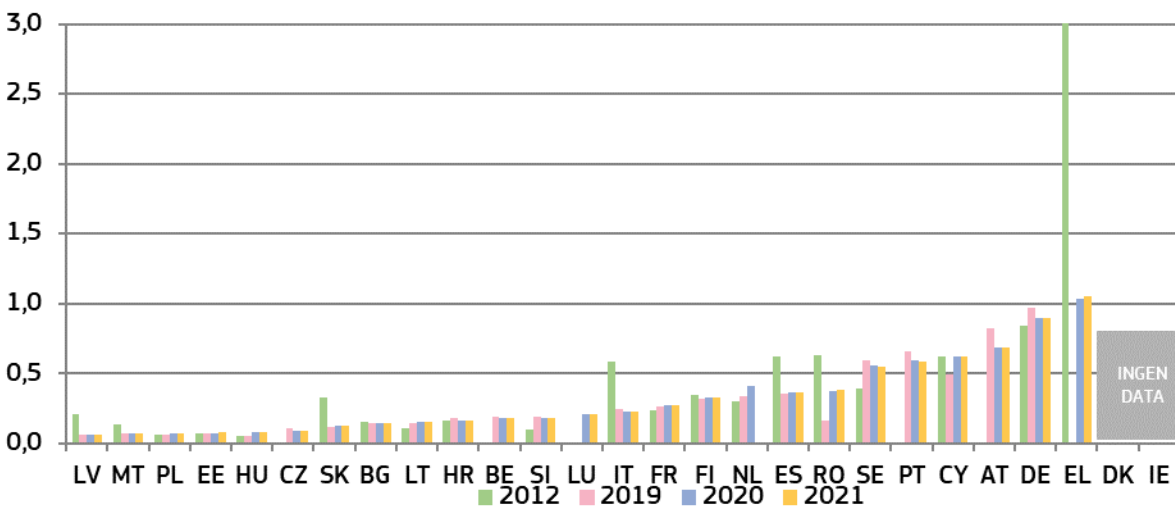
(*) Ifølge CEPEJ's metode omfatter denne kategori alle civil- og handelsretlige sager (uanset om der foreligger en tvist mellem parterne), tinglysnings- og virksomhedsregistersager (ikke anlagt som følge af en tvist), andre registersager, andre sager (ikke anlagt som følge af en tvist), forvaltningsretlige sager og andre ikkestrafferetlige sager. Metoden er ændret i SK. Verserende sager omfatter sager ved domstole i alle instanser i CZ og indtil 2016 i SK. IT: Der blev indført en anden klassifikation af civile sager i 2013.

Figur 14: Antal verserende civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/pr. 100 indbyggere) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

(*) Metoden er ændret i EL og SK. Verserende sager omfatter alle instanser i CZ og indtil 2016 i SK. IT: Der blev indført en anden klassifikation af civile sager i 2013. Data for NL omfatter sager, hvor der ikke foreligger en tvist.

Figur 15: Antal verserende forvaltningsretlige sager i 2012, 2019-2021 (*) (første instans/pr. 100 indbyggere) (kilde: CEPEJ-undersøgelse)

(*) Tidligere værdier for nogle medlemsstater er reduceret af hensyn til præsentationen (EL i 2012 = 3,5). Metoden er ændret i EL og SK. Verserende sager omfatter sager ved domstole i alle instanser i CZ og indtil 2016 i SK. DK og IE registrerer ikke forvaltningsretlige sager separat.

3.1.3. Effektivitet på specifikke områder af EU-retten

Dette afsnit supplerer de generelle data om retssystemernes effektivitet og præsenterer den gennemsnitlige varighed af retssager⁽⁴⁴⁾ inden for særlige områder af EU-retten. Resultattavlen for 2023 bygger videre på tidligere dataindsamlinger inden for konkurrence, elektronisk kommunikation, EU-varemærket, forbrugerlovgivning og bekæmpelse af hvidvask af penge. Der tilføjes et sjette område for at medtage data om korruptionsbekæmpelsesprocedurer i lyset af det nylige forslag om dette emne⁽⁴⁵⁾. De nuværende seks områder er udvalgt på grundlag af deres relevans for det indre marked og erhvervs klimaet. Denne udgave fortsætter med oversigten over de administrative myndigheders effektivitet med ajourførte tal for områderne konkurrence og forbrugerbeskyttelse. Store forsinkelser i retssager og administrative procedurer kan generelt have negative konsekvenser for de rettigheder, der følger af EU-retten, f.eks. når der ikke længere foreligger passende retsmidler, eller alvorlige økonomiske tab ikke kan inddrives. Navnlig for virksomhederne kan administrative forsinkelser og usikkerhed i nogle tilfælde føre til betydelige omkostninger og underminere planlagte eller eksisterende investeringer⁽⁴⁶⁾.

⁴⁴ Varigheden af retssager inden for særlige områder beregnes i kalenderdage at regne fra den dag, hvor der blev anlagt en sag ved eller indgivet en klage til domstolen (eller tiltalen blev endelig), og til den dag, på hvilken domstolen traf den endelige afgørelse (figur 16-23). Værdierne rangordnes på grundlag af et vægtet gennemsnit af data for 2013 og 2019-2021 for figur 16, 18, 19 og 20, for 2013 og 2019-2021 for figur 20 og for 2014 og 2019-2021 for figur 21. For figur 17 dækker dataene 2020 og 2021. For figur 23 dækker dataene kun 2021. Hvis der ikke forelå data for alle år, afspejler gennemsnittet de tilgængelige data i diagrammet beregnet på grundlag af alle sager, en stikprøve af sager eller, i meget få lande, estimater.

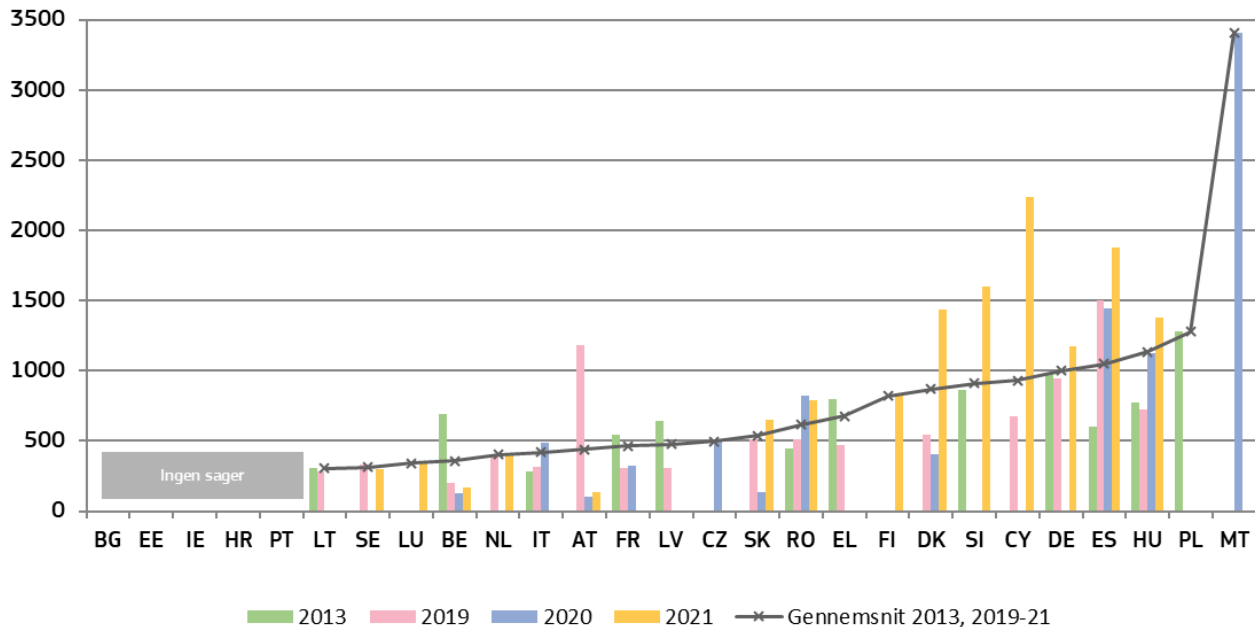
⁴⁵ Forslag til direktiv om bekæmpelse af korruption (COM(2023) 234) og fælles meddelelse om bekæmpelse af korruption (JOIN(2023) 12 final).

⁴⁶ Figur 18: Retention and Expansion of Foreign Direct Investment, Political Risk and Policy Responses, 2019 the World Bank Group.

— *Konkurrence* —

En effektiv håndhævelse af konkurrenceretten er vigtig for at skabe et gunstigt erhvervs-klima, da det sikrer lige konkurrencevilkår for virksomhederne. Det styrker virksomhederne, fremmer effektiviteten, giver forbrugerne et større udvalg og hjælper med at sænke priserne og forbedre kvaliteten. I figur 17 præsenteres den gennemsnitlige varighed af domstolsprøvelser af afgørelser truffet af nationale konkurrencemyndigheder, hvor artikel 101 og 102 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) finder anvendelse⁽⁴⁷⁾. I figur 18 vises den gennemsnitlige varighed af sager ved de nationale konkurrencemyndigheder i forbindelse med anvendelsen af artikel 101 og 102 i TEUF.

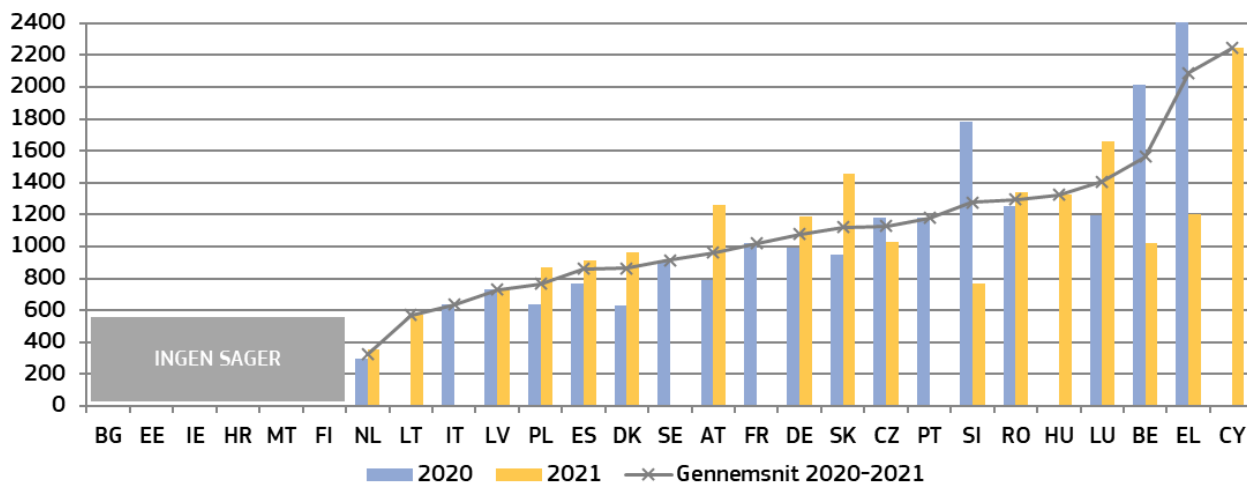
Figur 16: Konkurrence: Gennemsnitlig varighed af domstolsprøvelse i 2013, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Det Europæiske Konkurrencenetværk)

(*) **IE** og **AT**: Scenariet er ikke relevant, da myndighederne ikke har beføjelse til at træffe sådanne afgørelser. **AT**: Data omfatter sager afgjort af karteldomstolen vedrørende overtrædelse af artikel 101 og 102 i TEUF, men er ikke baseret på klager over den nationale konkurrencemyndighed. Et estimat af varigheden er anvendt i **IT**. En tom søjle kan vise, at medlemsstaten ikke indberettede sager for det pågældende år. Antallet af sager er lavt (under fem om året) i mange medlemsstater. Det kan gøre, at de årlige data afhænger af en særligt langvarig eller kortvarig sag (f.eks. var der kun ét tilfælde i **MT**).

⁴⁷ Se Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82 (EØS-relevant tekst) (EFT L 1 af 4.1.2003, s. 1, særlig artikel 3 og 5).

Figur 17: Konkurrence: Gennemsnitlig varighed af sager ved de nationale konkurrencemyndigheder i 2020-2021 (*) (i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Det Europæiske Konkurrencenetværk)

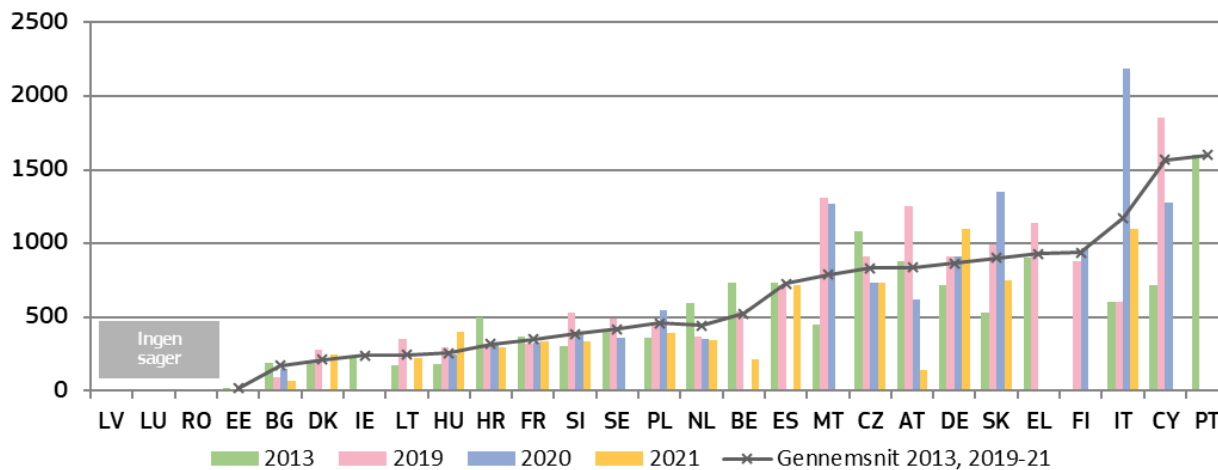
(*) I 10 medlemsstater er antallet af sager begrænset. Det skal bemærkes, at nogle medlemsstater beregner retssagernes varighed ud fra forskellige udgangspunkter. Med nogle få undtagelser nedenfor betragter de fleste medlemsstater en sag som åben, når undersøgelsen er blevet indledt. I NL anses en sag for åben, når klagepunktsmeddelelsen er afsendt, mens en sag anses for åben i CZ og SK, når den administrative procedure er blevet indledt. I sidstnævnte tilfælde er der tale om en mellemliggende fase mellem indledningen af undersøgelsen og fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen. Der er også en række faktorer, der kan påvirke varigheden af sager ved de nationale konkurrencemyndigheder. Disse omfatter sagens art og kompleksitet, den tid, det tager at indsamle de økonomiske data, og konklusionen af den økonomiske analyse, forlængelser af frister efter parternes anmodning, gentagelse af retsmøder og retshandlinger. Covid-19-pandemien havde også en indvirkning på varigheden af sager.

— Elektronisk kommunikation —

EU-lovgivningen om elektronisk kommunikation har til formål at øge konkurrencen, bidrage til det indre markeds udvikling og skabe investeringer, innovation og vækst. De positive virkninger for forbrugerne kan sikres gennem effektiv håndhævelse af denne lovgivning, som kan føre til lavere priser for slutbrugerne og tjenester af bedre kvalitet. I figur 18 præsenteres den gennemsnitlige varighed af domstolsprøvelser af afgørelser truffet af de nationale tilsynsmyndigheder, hvor EU-lovgivning om elektronisk kommunikation⁽⁴⁸⁾ finder anvendelse. Den dækker et bredt spektrum af sager, der varierer fra mere komplekse "markedsanalyse"-prøvelser til forbrugerorienterede emner.

⁴⁸ Beregningen er foretaget på baggrund af varigheden af klagesager over afgørelser truffet af de nationale tilsynsmyndigheder, hvor de nationale love finder anvendelse, dvs. love, som gennemfører de fælles rammebestemmelser for elektronisk kommunikation (direktiv 2002/19/EF (adgangsdirektivet), direktiv 2002/20/EF (tilladelsesdirektivet), direktiv 2002/21/EF (rammedirektivet), direktiv 2002/22/EF (forsyningspligt-direktivet) og anden relevant EU-lovgivning såsom radiofrekvenspolitikprogrammet og Kommissionens afgørelser om frekvenser, undtagen direktiv 2002/58/EF om databeskyttelse inden for elektronisk kommunikation.

Figur 18: Elektronisk kommunikation: Gennemsnitlig varighed af domstolsprøvelser i 2013, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Kommunikationsudvalget)

(*) Antallet af sager varierer fra medlemsstat til medlemsstat. En tom søjle viser, at medlemsstaten ikke indberettede sager for det pågældende år (undtagen **PT** for 2019-2020 og **RO**: ingen data). I nogle tilfælde betyder det begrænsede antal relevante sager (**BG, CY, MT, NL, SK, FI** og **SE**), at de årlige data afhænger af en særligt langvarig eller kortvarig sag, og at der kan være store forskelle fra år til år. **DK**: Et domstolslignende organ har ansvaret for klagesager i første instans. **EE**: Den gennemsnitlige varighed af domstolsprøvelser i 2013 var 18 dage. **ES, AT** og **PL**: Forskellige domstole har ansvaret alt efter sagens genstand.

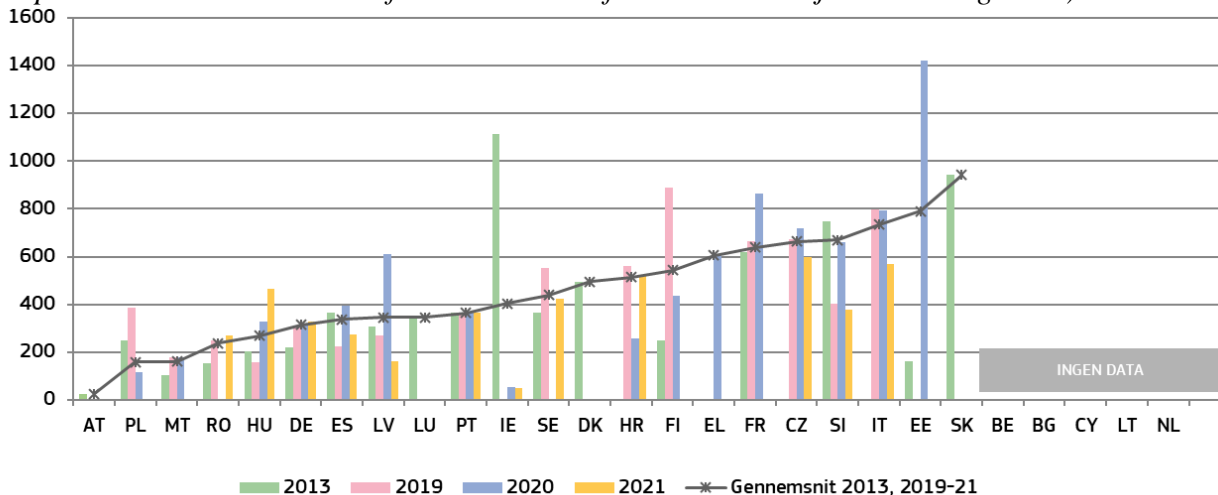
— EU-varemærke —

Effektiv håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder er helt afgørende for at stimulere investeringer i innovation. EU's lovgivning om EU-varemærker (⁴⁹) sikrer de nationale domstole en væsentlig rolle, idet de optræder som EU-domstole og træffer afgørelser, som påvirker det indre marked. I figur 19 vises den gennemsnitlige varighed af sager om krænkelse af EU-varemærker mellem private parter.

⁴⁹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2017/1001 af 14. juni 2017 om EU-varemærker (EUT L 154 af 16.6.2017, s. 1).

Figur 19: EU-varemærke: Gennemsnitlig varighed af sager om krænkelse af EU-varemærker i 2013, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Det Europæiske Observationscenter for Krænkelser af Intellektuelle Ejendomsrettigheder)

(*) **FR, IT, LT, LU:** En stikprøve af sager er anvendt for visse år. **DK:** Data fra alle sager om varemærker — ikke kun om EU-varemærker — i Sø- og Handelsretten. For 2018 og 2019 er der ingen oplysninger om den gennemsnitlige varighed som følge af ændringer i dataindsamlingsystemet. **EL:** Data baseret på vægtet gennemsnitlig varighed fra to domstole. **ES:** Sager vedrørende andre intellektuelle ejendomsrettigheder inden for rammerne af EU-retten er medtaget i beregningen af den gennemsnitlige varighed.

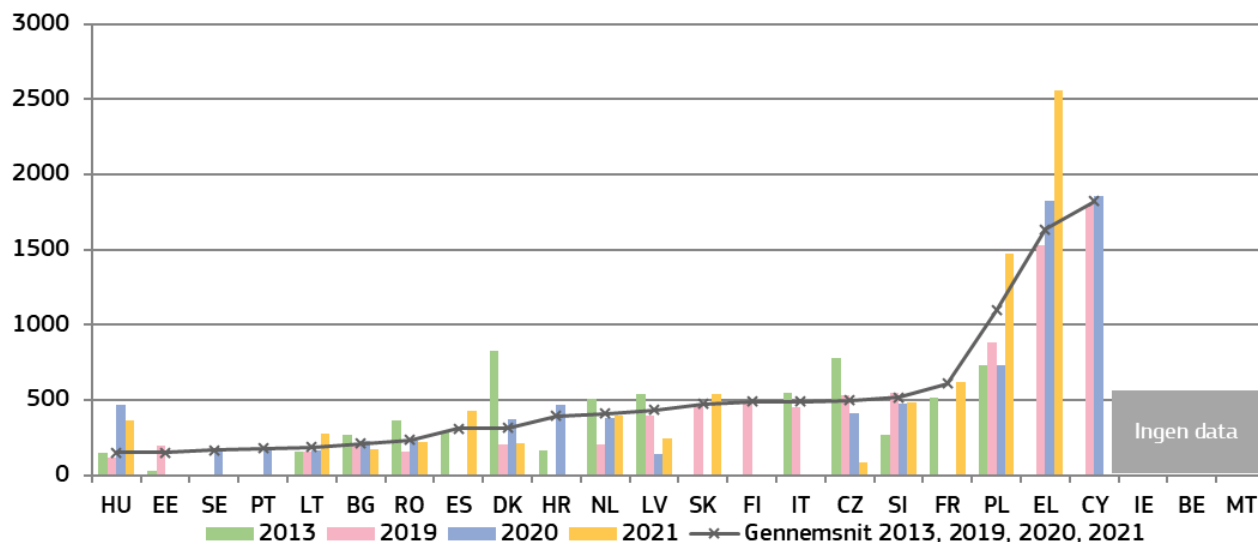
— Forbrugerbeskyttelse —

Effektiv håndhævelse af forbrugerlovgivningen sikrer, at forbrugere nyder godt af deres rettigheder, og at virksomheder, der overtræder forbrugerlovgivningen, ikke opnår urimelige fordele. Forbrugerbeskyttelsesmyndigheder og domstole spiller en central rolle ved håndhævelsen af EU's forbrugerlovgivning⁽⁵⁰⁾ inden for de forskellige nationale håndhævelsessystemer. I figur 20 præsenteres den gennemsnitlige varighed af domstolsprøvelser af afgørelser truffet af forbrugerbeskyttelsesmyndigheder, hvor EU-retten finder anvendelse.

For forbrugere og virksomheder kan effektiv håndhævelse omfatte en kæde af aktører, ikke kun domstole, men også administrative myndigheder. For yderligere at beskrive denne håndhævelseskæde præsenteres varigheden af forbrugerbeskyttelsesmyndigheders sager. I figur 21 vises den gennemsnitlige varighed af forbrugermyndigheders sagsbehandling i forbindelse med administrative afgørelser i 2014, 2019-2021 fra det tidspunkt, en sag åbnes. Relevante afgørelser omfatter afgørelser om overtrædelse af materielle regler, foreløbige foranstaltninger, forbud, indledning af retssager eller afslutning af sager.

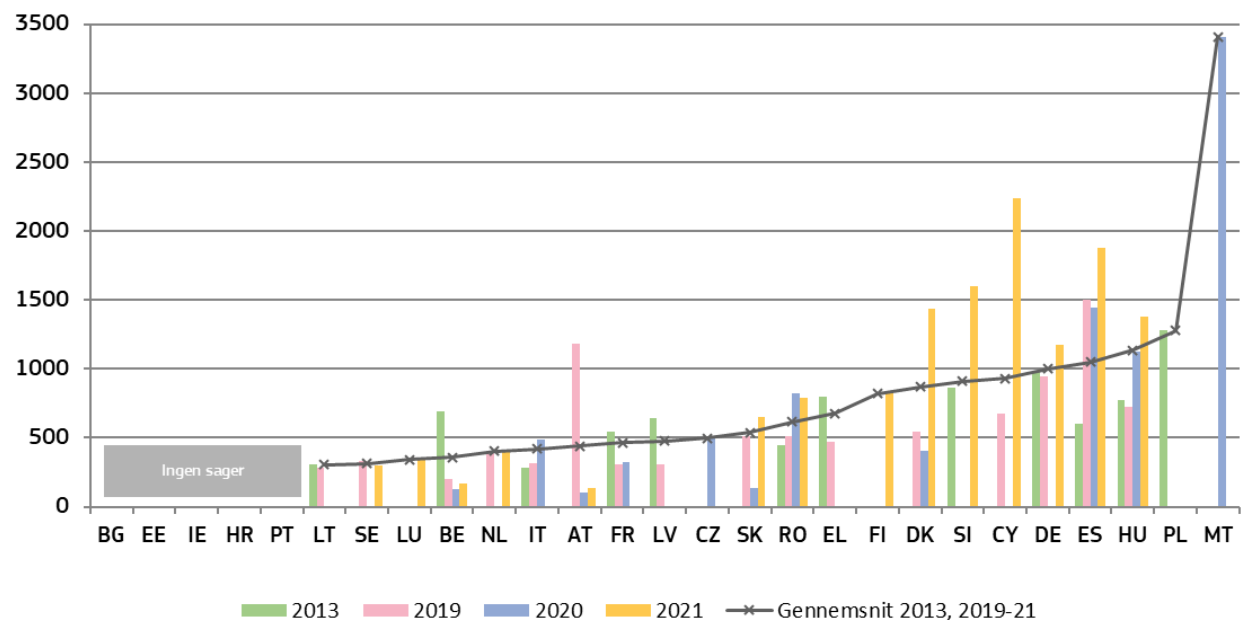
⁵⁰ Figur 20 og 21 vedrører håndhævelsen af direktivet om urimelige kontraktvilkår (93/13/EØF), direktivet om forbruger køb og garantier (1999/44/EF), direktivet om urimelig handelspraksis (2005/29/EF), direktivet om forbrugerrettigheder (2011/83/EF) og de nationale gennemførelsesbestemmelser.

Figur 20: Forbrugerbeskyttelse: Gennemsnitlig varighed af domstolsprøvelser i 2013, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med det europæiske netværk for forbrugerbeskyttelsessamarbejde)

(*) *DE, LU, AT*: Scenariet er ikke relevant, da forbrugerbeskyttelsesmyndighederne ikke er bemyndiget til at træffe afgørelse om overtrædelse af de relevante forbrugerregler. Antallet af relevante sager er lavt for 2020 (under fem) for *IE* og *FI*. *EL* og *RO* har rapporteret et skøn over den gennemsnitlige varighed for visse år.

Figur 21: Forbrugerbeskyttelse: Gennemsnitlig varighed af administrative afgørelser truffet af forbrugerbeskyttelsesmyndighederne i 2014, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med det europæiske netværk for forbrugerbeskyttelsessamarbejde)

(*) **DE, LU, AT:** Scenariet er ikke relevant, da forbrugerbeskyttelsesmyndighederne ikke er bemyndiget til at træffe afgørelse om overtrædelse af de relevante forbrugerregler. **DK, EL, FR, RO** og **FI** har rapporteret et skøn over den gennemsnitlige varighed for visse år.

— Hvidvask af penge —

Ud over at fratage kriminelle ressourcer til at begå deres ulovlige handlinger er bekæmpelsen af hvidvask af penge afgørende for den finansielle sektors soliditet, integritet og stabilitet, tilliden til det finansielle system og fair konkurrence på det indre marked⁽⁵¹⁾. Hvidvask af penge kan afskrække udenlandske investorer, fordreje de internationale kapitalstrømme og påvirke et lands makroøkonomiske resultater negativt, således at der opstår tab af velfærd, og ressourcer drænes fra mere produktive økonomiske aktiviteter⁽⁵²⁾. I henhold til direktivet om bekæmpelse af hvidvask af penge skal medlemsstaterne føre statistikker over effektiviteten af deres systemer til bekæmpelse af hvidvask af penge og finansiering af terrorisme⁽⁵³⁾. I samarbejde med medlemsstaterne er der via et ajourført spørgeskema indsamlet data om de forskellige retsforhandlingsfaser i de nationale systemer til bekæmpelse af hvidvask af penge. I figur 22 vises den gennemsnitlige varighed af førsteinstanssager vedrørende hvidvask af penge.

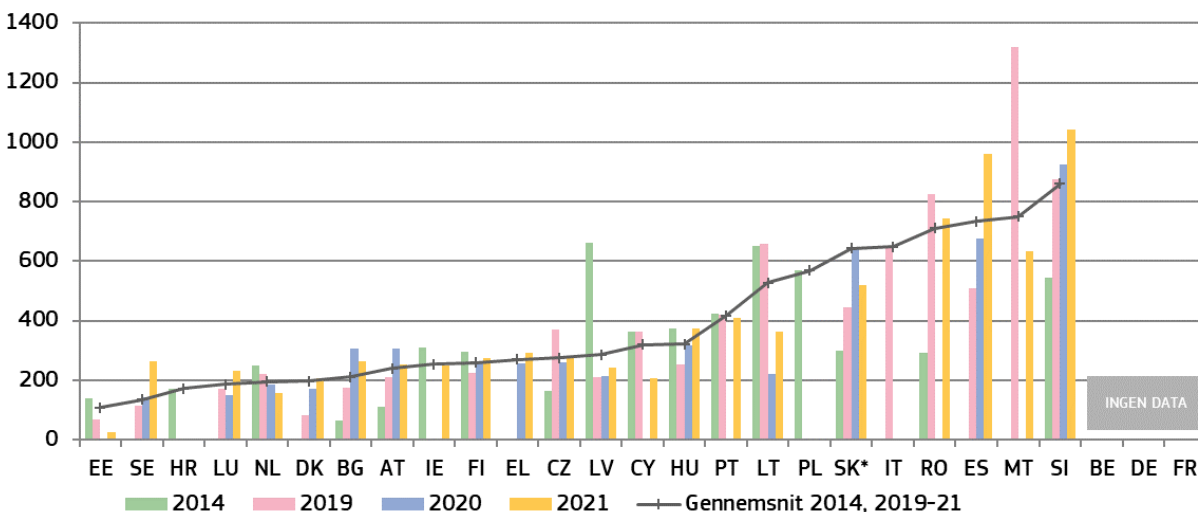
---

⁵¹ Betragtning 2 til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/849 af 20. maj 2015 om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvask af penge og finansiering af terrorisme.

⁵² IMF Factsheet, 8.3.2018: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

⁵³ Artikel 44, stk. 1, i direktiv (EU) 2015/849. Se også den reviderede artikel 44 i direktiv (EU) 2018/843, som trådte i kraft i juni 2018 og skulle gennemføres af medlemsstaterne inden januar 2020.

Figur 22: Hvidvask af penge: Gennemsnitlig varighed af retssager i 2014, 2019-2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Ekspertgruppen vedrørende Hvidvask af Penge og Finansiering af Terrorisme)

(*) Ingen data for 2021: **BE, DE, FR, HR, IT** og **RO**. **BG**: Sageres gennemsnitlige varighed beregnes i måneder fra den dag, hvor retssagen indledes, til den dag, hvor retsafgørelsen træffes. **PT**: Databasen blev filtreret for hvert enkelt retsdistrikt efter de relevante kriterier for at nå frem til oplysningerne om hvidvask af penge. Med hensyn til det gennemsnitlige antal dage blev datoerne for overtrædelsen og datoen for den endelige afgørelse eller afslutning taget i betragtning. **CY**: Alvorlige sager, der indbringes for Assize Court, bliver i gennemsnit behandlet inden for et år. Mindre alvorlige lovovertrædelser, der behandles ved distriktsdomstolene, tager længere tid at få behandlet. **SK***: Dataene svarer til den gennemsnitlige varighed af hele sagen, herunder ved appelretten.

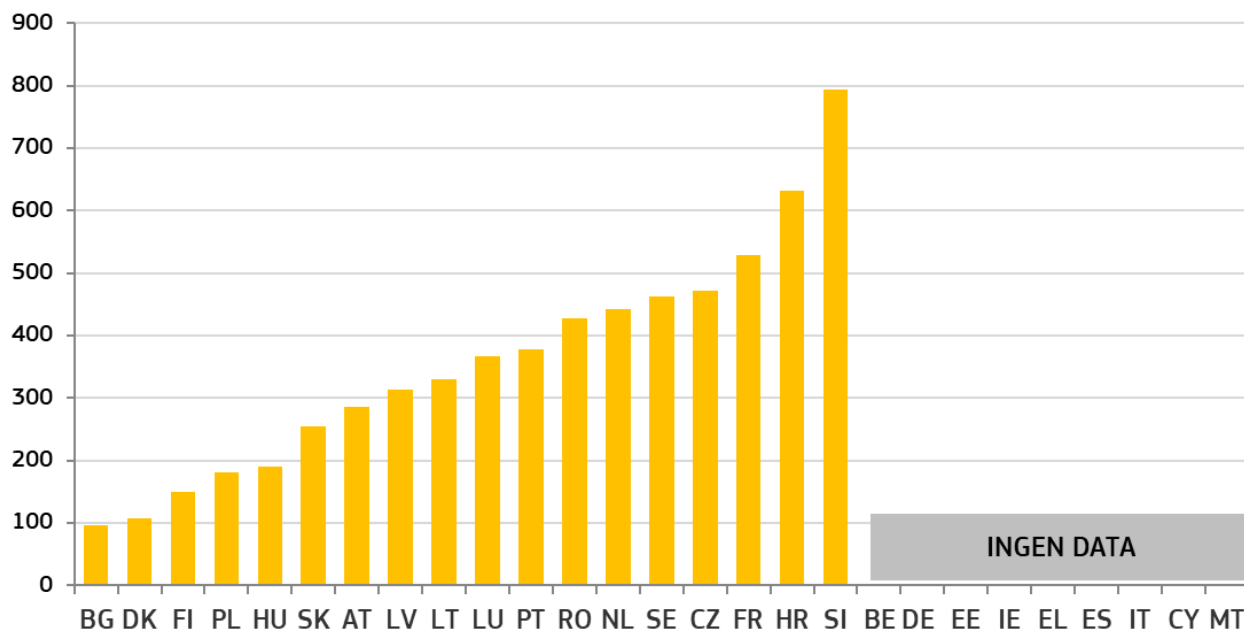
— Bekæmpelse af korruption —

Korruption er en hindring for bæredygtig økonomisk vækst, idet den fjerner ressourcer fra produktive resultater, underminerer effektiviteten af de offentlige udgifter og forværrer de sociale uligheder. Den hæmmer det indre markeds effektive og gnidningsløse funktion, skaber usikkerhed i forbindelse med forretningsvirksomhed og hæmmer investeringer. Korruption er særligt komplekst at håndtere, da begge parter i en korruptionssag, i modsætning til de fleste forbrydelser, er interesserede i at holde den hemmelig, hvilket bidrager til, at det generelt er svært at kvantificere omfanget af korruptionssager i et land. Korruption er en særlig alvorlig forbrydelse med en grænseoverskridende dimension, der er omhandlet i artikel 83, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, og som kun kan bekæmpes effektivt ved hjælp af fælles minimumsregler i hele Den Europæiske Union. Den 3. maj 2023 vedtog Kommissionen et forslag til direktiv om strafferetlig bekæmpelse af korruption og en fælles meddelelse om bekæmpelse af korruption⁽⁵⁴⁾. Forslaget til et direktiv ajourfører og harmoniserer EU-reglerne om definitioner af og sanktioner for korruption for at sikre høje standarder til bekæmpelse af hele spektret af korruption (dvs. bestikkelse, men også uretmæssig tilegnelse, handel med indflydelse, misbrug af funktioner samt hindring af rettens gang og ulovlig berigelse i forbindelse med korruption) for

⁵⁴ Forslag til direktiv om bekæmpelse af korruption (COM(2023) 234) og fælles meddelelse om bekæmpelse af korruption (JOIN(2023) 12 final).

bedre at forebygge korrupsion og forbedre håndhævelsen. I samarbejde med medlemsstaterne blev der udarbejdet et nyt spørgeskema for at indsamle data om varigheden af retssager ved domstole i første instans i sager om bestikkelse, som vises i figur 23 nedenfor (⁵⁵).

Figur 23: Korrupsion (bestikkelse): Gennemsnitlig varighed af retssager i 2021 (*) (første instans/i dage) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med de nationale kontaktpunkter for korrupsionsbekæmpelse)

(*) Intet svar på dette spørgsmål fra **MT** og **CY**. For **BE**, **EE**, **DE**, **IE**, **EL**, **ES** og **IT** er det nøjagtige antal dage ikke tilgængeligt. **NL**: Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for de 27 sager er 443 dage. Anklageskriftet/stævningen er imidlertid endnu ikke endeligt på dette tidspunkt, og ofte er sagen endnu ikke klar til pådømmelse, så det tager nogen tid, før sagen berammes. Hvis udgangspunktet er det første retsmøde, og slutpunktet er datoen for den endelige dom (afsagt af en dommer i første instans), er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for ovennævnte sager 100 dage.

⁵⁵ Denne første dataindsamling har fokuseret på straffedomstole i første instans, som normalt bidrager mest til den samlede varighed af straffesager, indtil dommen bliver endelig.

3.1.4. Oversigt over retssystemernes effektivitet

Et effektivt retssystem forvalter sin sagsbyrde og sit efterslæb og træffer afgørelser uden forsinkelser. De hovedindikatorer, der anvendes i EU's resultattavle for retlige anliggender til overvågning af retssystemernes effektivitet, er derfor **retssagernes varighed** (skønnet eller gennemsnitlig tid i antal dage, der er nødvendige for at afgøre en sag), **gennemførelsesprocenten** (forholdet mellem antallet af afsluttede sager og antallet af indkomne sager) og antallet af **verserende sager** (som stadig skal behandles ved årets udgang).

Generelle data om effektivitet

EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 indeholder data om effektiviteten for 10 år (2012-2021). Denne periode gør det muligt at kortlægge visse tendenser og tager hensyn til, at det ofte tager tid, inden virkningerne af retsreformer slår igennem.

Dataene fra 2012 til 2021 i civil-, handels- og forvaltningsretlige sager viser positive tendenser i de fleste sager. Efter det fald i effektiviteten, der blev konstateret i 2020, muligvis som følge af covid-19-pandemien, ser vi i 2021 en tilbagevenden til effektivitetsniveauet i 2019. Dette viser virkningen af de foranstaltninger, som medlemsstaterne har truffet for at indføre forskellige typer hybride samarbejdsordninger eller onlinearbejdsordninger for at sikre, at domstolene fungerede på trods af covid-19-pandemien i 2021.

Der kan konstateres visse positive tendenser i nogle af de medlemsstater, som inden for rammerne af det europæiske semester er blevet udpeget som medlemsstater med særlige udfordringer (⁵⁶).

- Fra 2012, på grundlag af de eksisterende data for 12 medlemsstater — og på trods af covid-19-pandemien — er **varigheden af førsteinstanssager** i den brede kategori "alle sager" (figur 5) og civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist (figur 6) fortsat med at falde eller er forblevet stabil. Figur 5 og 6 viser et fald i sagsbehandlingstiden for 10 medlemsstater, i nogle tilfælde til under 2019-niveauet. I forvaltningsretlige sager (figur 8) er varigheden af sager siden 2012 faldet eller forblevet stabil i omkring syv af disse medlemsstater. Samlet set oplevede 15 medlemsstater et fald i sagernes varighed i forvaltningsretlige sager i 2021.
- Resultattavlen indeholder data om **retssagernes varighed i alle instanser** for civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist (figur 7) og forvaltningsretlige sager (figur 9). Det fremgår, at fem af de medlemsstater, der er udpeget som medlemsstater med udfordringer for så vidt angår varigheden af førsteinstanssager, er mere effektive ved højere retsinstanser. Dog er den gennemsnitlige varighed af sager ved højere

⁵⁶ HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT og SK, som inden for rammerne af det europæiske semester 2020 modtog landespecifikke henstillinger, og BE, BG, IE, EL, ES, RO og SI, for hvem disse udfordringer fremgik af betragtningerne til de landespecifikke henstillinger og landerapporter for 2020.

Forskelle i resultaterne for de 10 undersøgte år kan udspringe af kontekstuelle faktorer (variationer på mere end 10 % med hensyn til antal indkomne sager er ikke ualmindelige) eller systembetingede mangler (manglende fleksibilitet og reaktionsevne eller uoverensstemmelser i reformprocessen).

retsinstanter endnu længere end i første instans i fem andre medlemsstater med udfordringer.

- I de brede kategorier "alle sager" og "civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist" (figur 10 og 11) er det samlede antal medlemsstater med en **gennemførelsesprocent** på over 100 % steget siden sidste år og har forbedret sig markant siden 2020. I 2021 indberettede 21 medlemsstater, herunder dem, der står over for udfordringer, en høj gennemførelsesprocent (over 97 %). Dette betyder, at domstolene generelt er i stand til at håndtere alle de indkomne sager inden for disse kategorier. I forvaltningsretlige sager (figur 12) var gennemførelsesprocenten i 10 medlemsstater stort set den samme som i 2020. Selv om gennemførelsesprocenten for forvaltningsretlige sager generelt er lavere end for andre kategorier af sager, gør 5 medlemsstater fortsat gode fremskridt. Navnlige syv af de medlemsstater, der står over for en række udfordringer, om en forhøjelse af gennemførelsesprocenten i forvaltningsretlige sager siden 2012.
- Siden 2012 har situationen været stabil eller forbedret sig i fem af de medlemsstater, der har de største udfordringer med deres **efterslæb**, uanset kategori. På trods af stigningen i antallet af verserende sager forblev antallet af verserende sager i 2021 stabilt i civil- og handelsretlige sager anlagt som følge af en tvist (figur 14) og i forvaltningsretlige sager (figur 15). Der er dog stadig betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med forholdsvis få verserende sager og medlemsstaterne med mange verserende sager.

Effektivitet inden for særlige områder af EU-retten

Data om den gennemsnitlige varighed af sager inden for særlige områder af EU-retten (figur 16-23) viser, hvordan retssystemerne fungerer i disse typer erhvervsrelaterede tvister.

Data om effektiviteten inden for særlige områder af EU-retten indsamles på grundlag af snævert definerede scenarier, og antallet af relevante sager kan være lavt. Sammenlignet med den beregnede varighed af sager, som præsenteres under de generelle data om effektivitet, viser disse figurer imidlertid den faktiske gennemsnitlige varighed af alle relevante sager inden for særlige områder i et år. Det skal bemærkes, at medlemsstater, som ifølge de generelle data om effektivitet ikke står over for udfordringer, indberetter en betydeligt længere gennemsnitlig sagsvarighed inden for særlige områder af EU-retten. Samtidig kan varigheden af sager inden for forskellige særlige områder også variere betydeligt inden for den samme medlemsstat.

Et andet tal, der blev indført i år, fokuserer på varigheden af straffesager, navnlig dem, der involverer bestikkelse, og afslører graden af effektivitet på dette område af EU-retten.

Endelig bygger resultattavlen for 2023 på effektiviteten af den overordnede håndhævelseskæde. I konkurrenceretlige sager er der f.eks. et diagram, der fokuserer på sagsbehandlingstiden ved den nationale konkurrencemyndighed og domstolsprøvelsen af denne myndigheds afgørelser. Dette er vigtigt for et positivt erhvervs- og investeringsmiljø, idet det sikrer rettidig bilæggelse af sager og håndhævelse af rettigheder.

Figurene for særlige områder af EU-retten viser følgende tendenser.

- Hvad angår domstolsprøvelse af konkurrencesager (figur 16), faldt varigheden af domstolsprøvelsen eller forblev stabil i 4 medlemsstater, mens den steg i 7, mens den samlede sagsmængde for domstolene i EU steg. På trods af den moderat positive tendens

indberettede seks medlemsstater en gennemsnitlig varighed på over 1 000 dage i 2021. For **sager ved de nationale konkurrencemyndigheder** rapporterede syv medlemsstater, at sagsbehandlingen tog mindre end 1 000 dage. Blandt de medlemsstater, der nævnes som medlemsstater, der har problemer med effektiv domstolsprøvelse af konkurrencesager, er 3 blandt de mest effektive, når det drejer sig om sager ved de nationale konkurrencemyndigheder.

- For **elektronisk kommunikation** (figur 18) faldt domstolenes sagsbyrde i forhold til de foregående år, hvilket fortsatte den positive tendens med hensyn til kortere varighed af sager, der blev observeret i 2020. I 2021 registrerede 13 medlemsstater et fald i de gennemsnitlige sagsbehandlingstider eller stabile tal i forhold til 2020, og kun to af dem oplevede en stigning.
- For **sager om krænkelse af EU-varemærker** (figur 19) faldt sagsbyrden generelt fortsat i 2021. Ni medlemsstater formåede at håndtere deres sagsbyrde bedre og registrerede kortere eller stabile varigheder af sager, mens to medlemsstater oplevede en klar stigning i den gennemsnitlige varighed af sager.
- På området for **EU's forbrugerlovgivning** ses den mulige kombinerede virkning af håndhævelseskæden bestående af både administrativ og retslig prøvelse (figur 20 og 21). I 2021 oplyste fem medlemsstater, at deres forbrugerbeskyttelsesmyndigheder i gennemsnit brugte under tre måneder på at afgøre sager omfattet af EU's forbrugerbeskyttelseslovgivning, mens de i ni andre medlemsstater brugte mere end seks måneder. I de tilfælde, hvor forbrugerbeskyttelsesmyndighedernes afgørelser blev anfægtet ved domstolene, varierede tendenserne i varigheden af domstolsprøvelsen af en administrativ afgørelse i 2021, med stigninger i 7 medlemsstater og faldt i 6 sammenlignet med 2020. I 2 medlemsstater er den gennemsnitlige varighed af en domstolsprøvelse stadig over 1 000 dage.
- Effektive foranstaltninger til bekæmpelse af **hvidvask af penge** er afgørende for at beskytte det finansielle system, sikre fair konkurrence og forebygge negative økonomiske konsekvenser. Alt for langvarige retssager kan hæmme EU's evne til at bekæmpe hvidvask af penge/mindske effektiviteten af indsatsen på dette område. Figur 22 viser ajourførte data om varigheden af retssager om hvidvask af penge. Den viser, at mens retssager i første instans i 15 medlemsstater i gennemsnit tager op til et år, tager de i gennemsnit op til 2 år i syv medlemsstater, og i to medlemsstater tager de i gennemsnit op til 3,5 år (⁵⁷).
- Korruption er en særlig alvorlig forbrydelse med en grænseoverskridende dimension. Den har negative økonomiske konsekvenser og kan kun håndteres effektivt ved hjælp af fælles minimumsregler i hele EU. I dette års resultattavle præsenteres det første sæt tal for varigheden af retssager i forbindelse med sager om bestikkelse. Figur 23 viser varierende datatilgængelighed blandt medlemsstaterne og forskelle i den gennemsnitlige varighed af sager ved straffedomstole i første instans. I 12 medlemsstater afsluttes procedurerne inden for ca. et år, mens sagerne i de resterende 5, hvor der foreligger data,

⁵⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/1673 af 23. oktober 2018 om strafferetlig bekæmpelse af hvidvask af penge vil fjerne juridiske hindringer, der kan forsinke retsforfølgelsen, såsom en regel om, at retsforfølgelse af hvidvask af penge først kan indledes, når sagen vedrørende den underliggende lovovertrædelse er afsluttet. Medlemsstaternes frist for at gennemføre direktivet var den 8. december 2020.

kan vare op til ca. 4 år. Generelt afspejler kompleksiteten af retsforfølgelse og domfældelse af bestikkelse forbrydelsens alvorlige karakter, hvilket også afspejles i sagsbehandlingstiden.

3.2. Retssystemernes kvalitet

Der findes ikke én bestemt metode til at måle retssystemernes kvalitet. I EU's resultattavle for retlige anliggender for 2023 undersøges igen faktorer, der er almindeligt accepterede som relevante for forbedringen af retssystemernes kvalitet. De er opdelt i fire kategorier:

- 1) adgang til domstolsprøvelse for borgere og virksomheder
- 2) tilstrækkelige økonomiske og menneskelige ressourcer
- 3) indførelse af vurderingsværktøjer
- 4) digitalisering.

3.2.1. Tilgængelighed

Det er nødvendigt med tilgængelighed i hele retskæden for at gøre det lettere for borgerne at indhente relevante oplysninger — om retssystemet, om anlæggelse af en sag og de dermed forbundne økonomiske aspekter samt om retssagers status helt indtil deres afgørelse — og med hurtig onlineadgang til retsafgørelsen.

— *Retshjælp, retsafgifter og udgifter til advokatbistand* —

Sagsomkostningerne er en afgørende faktor, der har betydning for adgangen til domstolsprøvelse. Høje sagsomkostninger, herunder retsafgifter (⁵⁸) og udgifter til advokatbistand (⁵⁹), kan hindre adgangen til domstolsprøvelse. Sagsomkostningerne på det civil- og handelsretlige område er ikke harmoniseret på EU-plan. De er omfattet af national lovgivning og varierer derfor fra medlemsstat til medlemsstat.

Adgang til retshjælp er en grundlæggende rettighed, der er nedfældet i EU's charter om grundlæggende rettigheder (⁶⁰). Den giver adgang til domstolsprøvelse for dem, der ellers ikke ville være i stand til at betale eller lægge ud for sagsomkostningerne. De fleste medlemsstater yder retshjælp på grundlag af ansøgerens indkomst (⁶¹).

Figur 24 viser mulighederne for at modtage fuld eller delvis retshjælp i en konkret forbrugersag med et krav på 6 000 EUR. Den indeholder en procentvis sammenligning af indkomstgrænserne

⁵⁸ Retsafgifter skal forstås som det beløb, der skal betales for at indlede ikkestrafferetlige sager ved en domstol.

⁵⁹ Udgifter til advokatbistand er regningen for ydelser leveret af advokater til deres klienter.

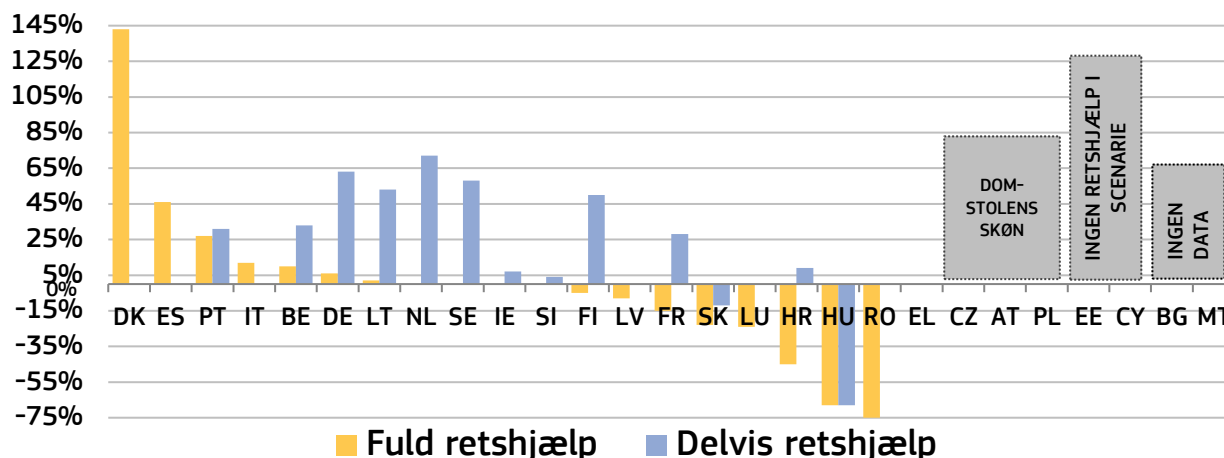
⁶⁰ Artikel 47, stk. 3, i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

⁶¹ Medlemsstaterne anvender forskellige metoder ved fastlæggelse af grænsen for støtteberettigelse, f.eks. forskellige referenceperioder (månedlig/årlig indkomst). I 14 medlemsstater har man også en grænse for ansøgerens personlige formue. Den er ikke taget i betragtning i denne figur. I BE, BG, IE, ES, FR, HR, HU, LT, LU, NL og PT er visse grupper af personer (f.eks. enkeltpersoner, der modtager visse ydelser) automatisk berettiget til at modtage retshjælp i civil- og handelsretlige tvister. Yderligere kriterier, som medlemsstaterne kan anvende, f.eks. sagens realitet, er ikke afspejlet i denne figur. Selv om det ikke hænger direkte sammen med figuren, er retshjælp i flere medlemsstater (AT, CZ, DE, DK, IT, NL, PL, SI) ikke begrænset til fysiske personer.

for retshjælp med Eurostats fattigdomsgrænse for hver medlemsstat⁽⁶²⁾. Hvis grænsen for retshjælp angives som 20 %, betyder det f.eks., at en ansøger med en indkomst, der er 20 % højere end Eurostats fattigdomsgrænse for den pågældende medlemsstat, stadig kan modtage retshjælp. Hvis grænsen for retshjælp angives som under 0, betyder det til gengæld, at en person med en indkomst på under fattigdomsgrænsen ikke nødvendigvis er berettiget til retshjælp.

Ni medlemsstater har et retshjælpssystem, der dækker 100 % af retsomkostningerne (fuld retshjælp), suppleret med et system, som dækker dele af omkostningerne (delvis retshjælp), hvor kriterierne for berettigelse i sidstnævnte system er forskellige fra kriterierne i det første. 10 medlemsstater har kun et system med fuld retshjælp eller et system med delvis retshjælp. I tre medlemsstater har domstolene et skøn med hensyn til bevilling af retshjælp.

Figur 24: Indkomstgrænse for retshjælp i en specifik forbrugersag, 2022 (*) (forskelle i % i forhold til Eurostats fattigdomsgrænse) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Rådet for Advokatsamfund i Den Europæiske Union (CCBE) (63))

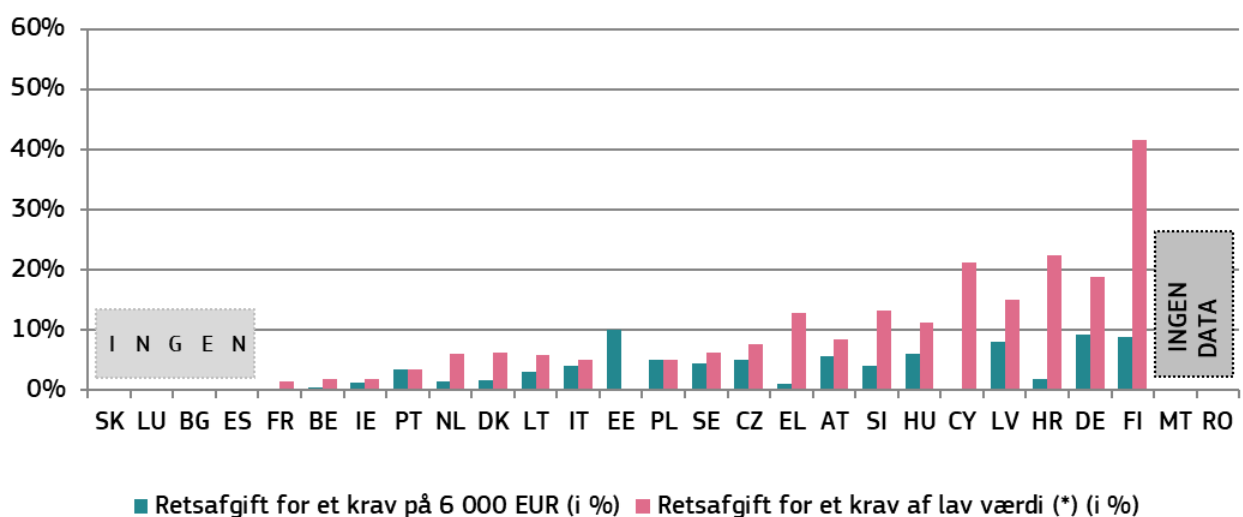
(*) Beregningerne er baseret på tærskelværdier for fattigdomsrisiko (AROP) for 2021. **BE, DE, ES, FR, HR, IE, IT, LT, LU, NL, SI, SK, FI:** Retshjælpen skal også baseres på ansøgerens disponible aktiver. **EE:** Beslutningen om at yde retshjælp træffes ikke på baggrund af ansøgerens økonomiske situation. **EL:** Retshjælpsmodtager er den person, hvis årlige kapitalindkomst ikke overstiger 2/3 af den laveste årlige løn i henhold til gældende lovgivning.

⁶² For at indsamle sammenlignelige data er medlemsstaternes fattigdomsgrænser i henhold til Eurostat blevet omregnet til en månedlig indkomst. Fattigdomsrisikotærsklen (AROP) er fastsat til 60 % af den nationale ækvivalerede medianindkomst. Europæisk undersøgelse om indkomstforhold og levevilkår, Eurostat-tabel ilc_li01, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li01/default/table?lang=en.

⁶³ Data for 2022 er blevet indsamlet via svar fra CCBE-medlemmer på et spørgeskema på baggrund af følgende specifikke scenarie: en tvist mellem en forbruger og en virksomhed (to forskellige værdier er anført: 6 000 EUR og Eurostats fattigdomsrisikotærskel (AROP) i hver medlemsstat). Da betingelserne for retshjælp afhænger af ansøgerens situation, blev følgende scenarie anvendt: en enlig 35-årig ansøger i beskæftigelse uden forsørgerpligt eller retshjælpsforsikring samt med fast indkomst og i lejebolig.

21 medlemsstater kræver, at parterne betaler en retsafgift, når en retssag indledes. Modtagere af retshjælp er ofte fritaget for retsafgifter. Kun i seks medlemsstater (Bulgarien, Estland, Irland, Nederlandene, Polen og Slovenien) er modtagere af retshjælp ikke automatisk fritaget for at betale retsafgifter. I Tjekkiet afgør retten i hver sag, om en modtager af retshjælp kan fritages for retsafgifter eller ej. I Luxembourg skal sagsparter, der modtager retshjælp, ikke betale fogedafgifter. I figur 25 sammenlignes størrelsen af retsafgiften som en andel af tvistens værdi i to scenarier. Hvis retsafgiften f.eks. er 10 % af en tvist på 6 000 EUR i figuren nedenfor, skal forbrugeren betale en retsafgift på 600 EUR for at indlede en retssag. Tvisten med lav værdi er baseret på Eurostats fattigdomsrisikotærskel (AROP) for hver medlemsstat.

Figur 25: Retsafgift for at indlede en retssag i en specifik forbrugersag, 2022 (*) (retsafgiftens størrelse som en andel af tvistens værdi) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Rådet for Advokatsamfund i Den Europæiske Union (CCBE) (64))

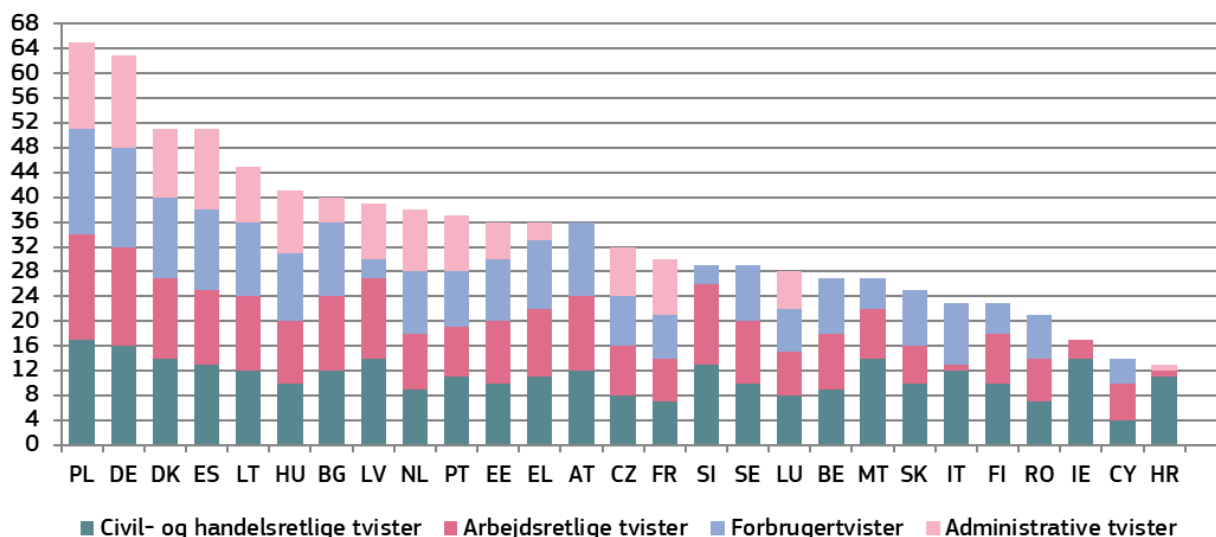
(*) Beregningerne er baseret på tærskelværdier for fattigdomsrisiko (AROP) for 2021. "Tvist med lav værdi" er en tvist, der svarer til Eurostats fattigdomsgrænse for en enlig i hver medlemsstat omregnet til månedlig indkomst (i 2021 varierede denne værdi f.eks. fra 242 EUR i RO til 2 124 EUR i LU). EE, PT: Ingen oplysninger om retsafgiften for tvister med lav værdi. NL: Retsgebyrernes værdi modsvarer en part i en retssag med en årlig indtægt på under 29 400 EUR.

⁶⁴ Dataene, som henviser til indkomstgrænserne i 2022, er blevet indsamlet via svar fra CCBE-medlemmer på et spørgeskema på baggrund af følgende scenarie: en forbrugertvist mellem en enkeltperson og en virksomhed (der er angivet to forskellige værdier for kravet: 6 000 EUR og Eurostats fattigdomsrisikotærskel (AROP) i hver medlemsstat).

— Adgang til alternative tvistbilæggelsesmetoder —

I figur 26 vises medlemsstaternes indsats for at fremme frivillig anvendelse af alternative tvistbilæggelsesmetoder (ATB-metoder) gennem særlige incitamer, som kan variere afhængigt af retsområdet (⁶⁵).

Figur 26: Fremme af og incitamer til brug af alternative tvistbilæggelsesmetoder, 2022
(* (kilde: Europa-Kommissionen (⁶⁶)))

(*) Maksimum: 68 point. Aggregerede indikatorer baseret på følgende indikatorer: 1) websteder med oplysninger om alternativ tvistbilæggelse, 2) mediekampanjer, 3) offentligt tilgængelige brochurer, 4) domstolen arrangerer på anmodning specifikke informationsmøder om alternativ tvistbilæggelse, 5) koordinator for alternativ tvistbilæggelse/mægling ved domstole, 6) offentliggørelse af evalueringer af brugen af alternativ tvistbilæggelse, 7) offentliggørelse af statistikker om brugen af alternativ tvistbilæggelse, 8) retshjælp dækker (helt eller delvist) de omkostninger, der er forbundet med alternativ tvistbilæggelse, 9) hel eller delvis godtgørelse af retsafgifter, herunder stempelafgifter, hvis den alternative tvistbilæggelse lykkes, 10) intet krav om advokat i proceduren med alternativ tvistbilæggelse, 11) en dommer kan fungere som mægler, 12) en aftale indgået mellem parterne kan fuldbyrdes af retten, 13) mulighed for at indlede en sag/indgive et krav og indsende dokumentation online, 14) parterne kan informeres elektronisk om indledningen og de forskellige trin i proceduren, 15) mulighed for onlinebetaling af gældende gebyrer, 16) anvendelse af teknologier (applikationer med kunstig intelligens, chatbots) for at lette indgivelse og løsning af tvister samt 17) andre midler. For hver af disse 17 indikatorer blev der givet ét point for hvert retsområde. **IE**: Forvaltningsretlige sager er inkluderet i kategorien civil- og handelsretlige sager. **EL**: Alternativ tvistbilæggelse kan anvendes i offentlige udbudsprocedurer ved appeldomstolen i forvaltningsretlige sager. **ES**: Alternativ tvistbilæggelse er obligatorisk i arbejdsretlige sager. **PT**: Ved civil- og handelsretlige tvister godtgøres retsafgifter kun i sager for fredsdommere. **SK**: I den slovakiske retsorden er det ikke muligt at anvende alternativ tvistbilæggelse i forvaltningsretligt øjemed. **FI**: Forbruger- og arbejdskonflikter betragtes også som civile sager. **SE**: Dommere har processuel kompetence i forbindelse med alternativ tvistbilæggelse. Det er en obligatorisk opgave for dommeren at finde en mindelig løsning af tvisten, medmindre det er uhensigtsmæssigt på grund af sagens karakter.

⁶⁵ Metoderne til at fremme og tilskynde til anvendelse af alternativ tvistbilæggelse omfatter ikke obligatoriske krav om anvendelse af alternativ tvistbilæggelse, inden en sag anlægges ved domstolene. Det er usikkert, om sådanne krav er forenelige med retten til effektive retsmidler og domstolsprøvelse, som er nedfældet i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

⁶⁶ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

— Særlige ordninger for adgang til klage og domstolsprøvelse —

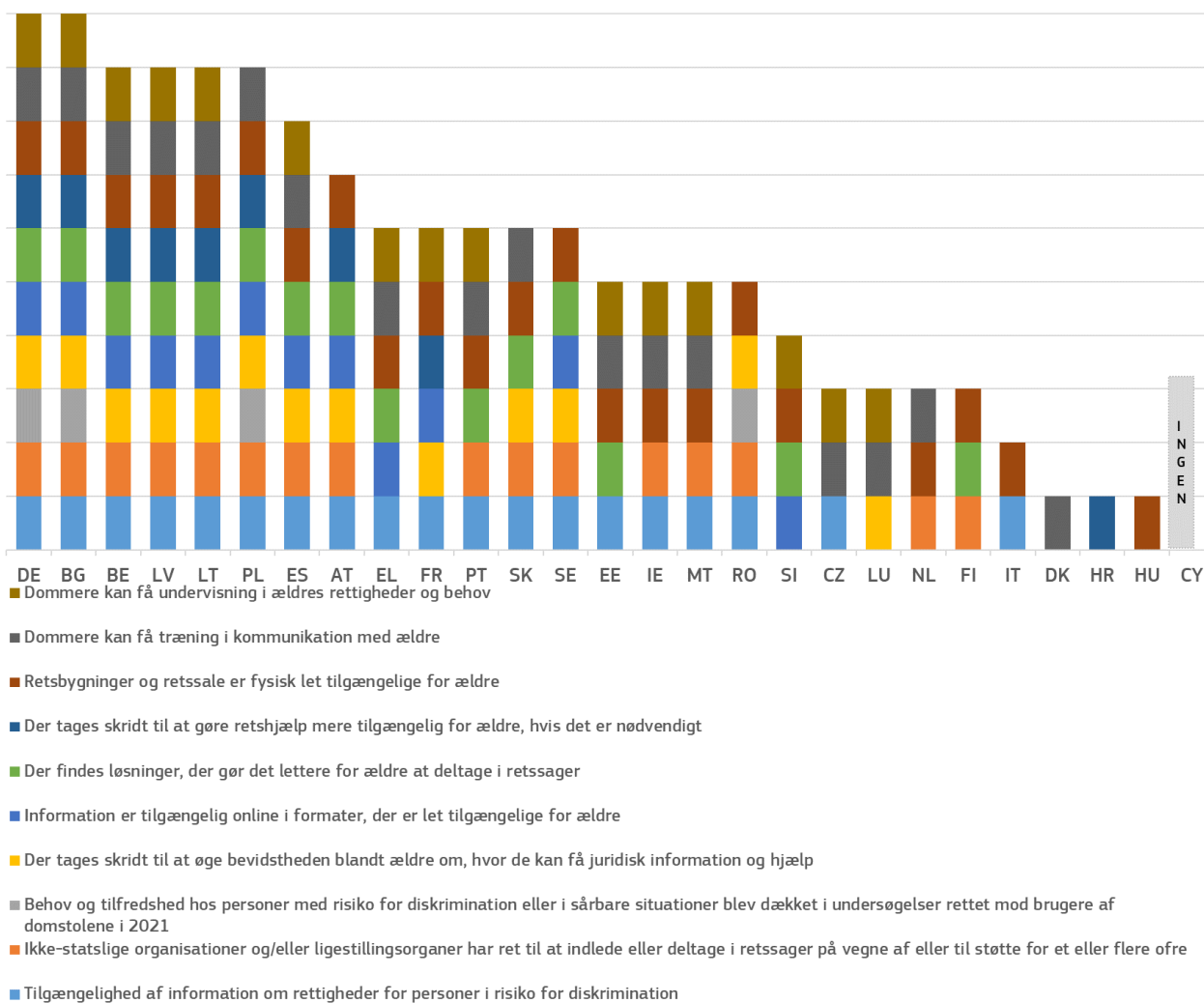
EU's resultattavle for retlige anliggender 2022 præsenterede et særskilt tal om specifikke ordninger til fremme af lige adgang til domstolsprøvelse for personer med handicap. I denne udgave fortsættes en dybere undersøgelse af udvalgte specifikke ordninger, der letter lige adgang til domstolene for personer i risiko for forskelsbehandling generelt og for to specifikke grupper: ældre og ofre for vold mod kvinder og vold i hjemmet.

De to tal nedenfor viser, hvilke skridt hver medlemsstat har taget for at lette adgangen til klage og domstolsprøvelse for de respektive grupper. Figur 27 viser udvalgte specifikke ordninger med hensyn til personer, der risikerer at blive udsat for forskelsbehandling, samt ældre. Det drejer sig bl.a. om adgang til oplysninger i tilgængelige formater, sikring af fysisk adgang til retsbygninger og retslokaler eller mulighed for ikke-statslige organisationers og ligestillingsorganers deltagelse i retssager på vegne af eller til støtte for ofret/ofrene.

Figur 27: Særlige ordninger for adgang til domstolsprøvelse for personer i risiko for forskelsbehandling og for ældre, 2022 (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁶⁷⁾)

---

⁶⁷ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen og Det Europæiske Netværk for Uddannelse af Dommere og Anklagere.

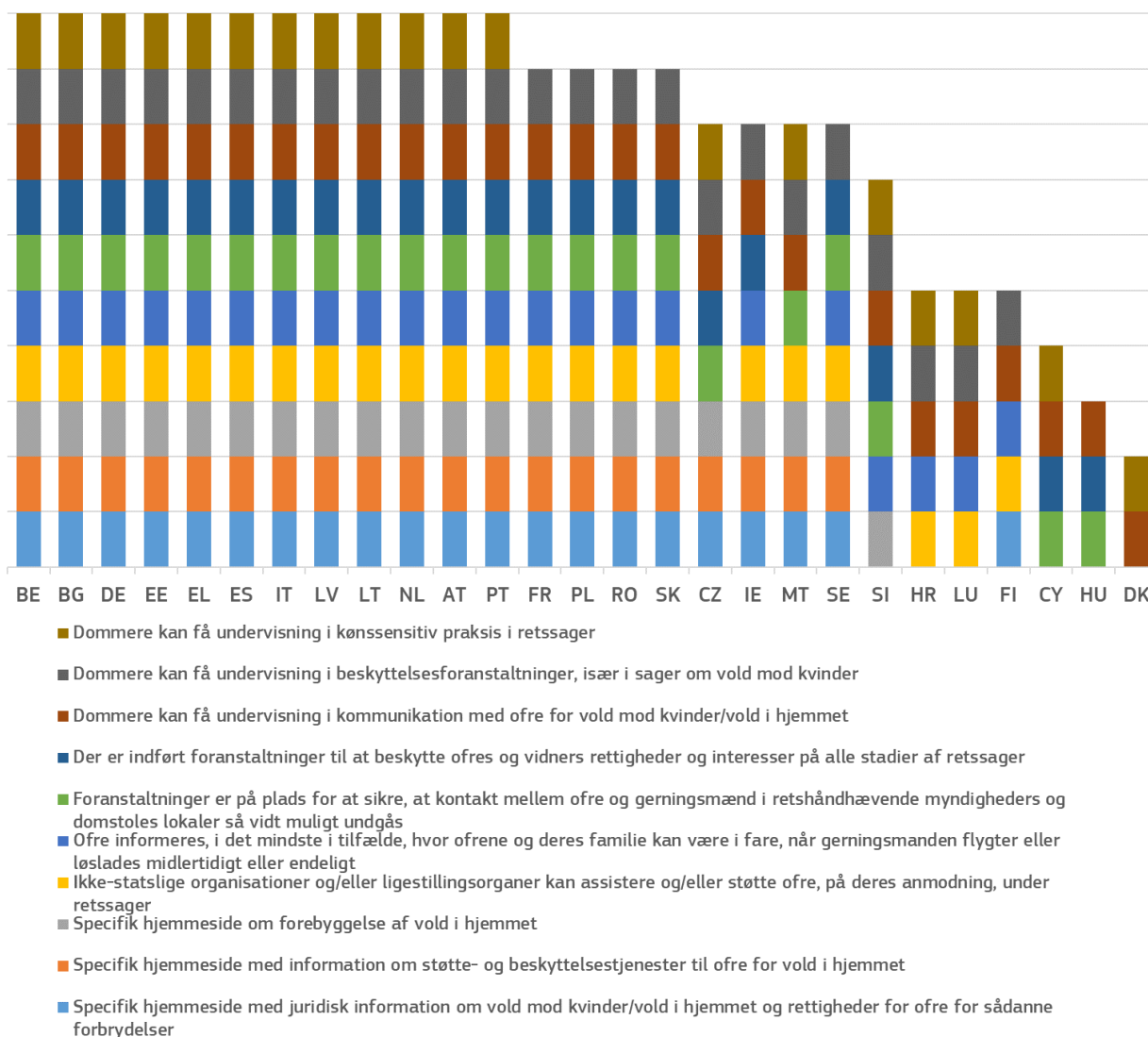

Figur 28 viser medlemsstaternes indsats for at beskytte og støtte ofre for vold mod kvinder/vold i hjemmet⁶⁸ og lette deres adgang til domstolsprøvelse. Adgang til domstolsprøvelse spiller en vigtig rolle i bekæmpelsen af vold mod kvinder og vold i hjemmet. En koordineret og integreret retlig reaktion bidrager til ofrenes sikkerhed og trivsel og til at forebygge fornyede overgreb.

⁶⁸ "Vold mod kvinder": kønsbestemt vold, som er rettet mod en kvinde eller en pige, fordi hun er kvinde eller pige, eller som i uforholdsmæssig høj grad rammer kvinder eller piger, herunder alle sådanne voldshandlinger, der resulterer eller sandsynligvis vil resultere i fysisk, seksuel, psykologisk eller økonomisk skade eller lidelse, herunder trusler om sådanne handlinger, tvang eller vilkårlig frihedsberøvelse, uanset om det sker i det offentlige liv eller i privatlivet. "Vold i hjemmet": alle voldshandlinger, der resulterer eller sandsynligvis vil resultere i fysisk, seksuel, psykologisk eller økonomisk skade eller lidelse, og som finder sted inden for familien eller husstanden, uanset om der er biologiske eller juridiske familiebande eller ej, eller mellem tidligere eller nuværende ægtefæller eller partnere, uanset om gerningsmanden deler eller har delt bopæl med ofret eller ej.

Figur 28: Særlige ordninger for ofre for vold mod kvinder/vold i hjemmet, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁶⁹⁾)

— *Udvalgte ligestillingsorganers beføjelser til at hjælpe ofre for forskelsbehandling med at få adgang til domstolsprøvelse* —

For første gang giver EU's resultatattavle for retlige anliggender 2023 et overblik over udvalgte specifikke beføjelser til ligestillingsorganer for at hjælpe ofre for forskelsbehandling med at få adgang til domstolsprøvelse. Figur 29 nedenfor viser, hvilke beføjelser ligestillingsorganet — eller i visse tilfælde andre specifikke organer — har i hver medlemsstat til at løse sager om forskelsbehandling. Disse giver bl.a. parterne mulighed for at søge en alternativ løsning i forhold til deres tvist (f.eks. mæglings- eller forligsprocedurer), at træffe bindende afgørelser i sager om forskelsbehandling, at handle i sager om forskelsbehandling enten på vegne af ofre eller i eget

⁶⁹ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen og Det Europæiske Netværk for Uddannelse af Dommere og Anklagere.

navn eller at fremsætte bemærkninger til domstolen som *amicus curiae* eller ekspert i sager om forskelsbehandling. Udøvelsen af disse beføjelser varierer i praksis fra medlemsstat til medlemsstat.

Figur 29: Udvalgte ligestillingsorganers beføjelser til at hjælpe ofre for forskelsbehandling med at få adgang til domstolsprøvelse, 2022 (*) (kilde: oplysninger indsamlet på grundlag af data indsamlet fra Equinet (det europæiske netværk af ligestillingsorganer), nationale ligestillingsorganer og det europæiske netværk af juridiske eksperter)

Medlemsstat	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Tilbyde parterne mulighed for alternativ tvistbilæggelse	●	●			●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●		●		●	●	●	●	●	●
Træffe juridisk bindende afgørelser		●										●		●			●				●	●	●				
Optræde i retssager	●	●		●			●		●		●	●		●			●	●	●	●	●			●	●	●	●
Indsende bemærkninger til domstolen	●	●	●	●			●		●	●				●	●		●			●		●	●		●	●	

(*) En prik afspejler, at mindst ét ligestillingsorgan i medlemsstaten har de relevante beføjelser. I nogle medlemsstater udøves de undersøgte beføjelser af en anden enhed end ligestillingsorganet, i hvilket tilfælde tabellen ikke indeholder en prik. **BG:** I henhold til lov nr. 15/2022, der blev vedtaget den 12. juli 2022. **CZ:** Den offentlige forsvarer har kun beføjelse til at handle som *amicus curiae* ved forfatningsdomstolen. Den offentlige forsvarer har ikke formel beføjelse til at fremsætte bemærkninger ved domstole, der træffer afgørelse i sager om forskelsbehandling. **ES:** I henhold til Ley 15/2022, der blev vedtaget den 12. juli 2022, men endnu ikke er fuldt ud gennemført.

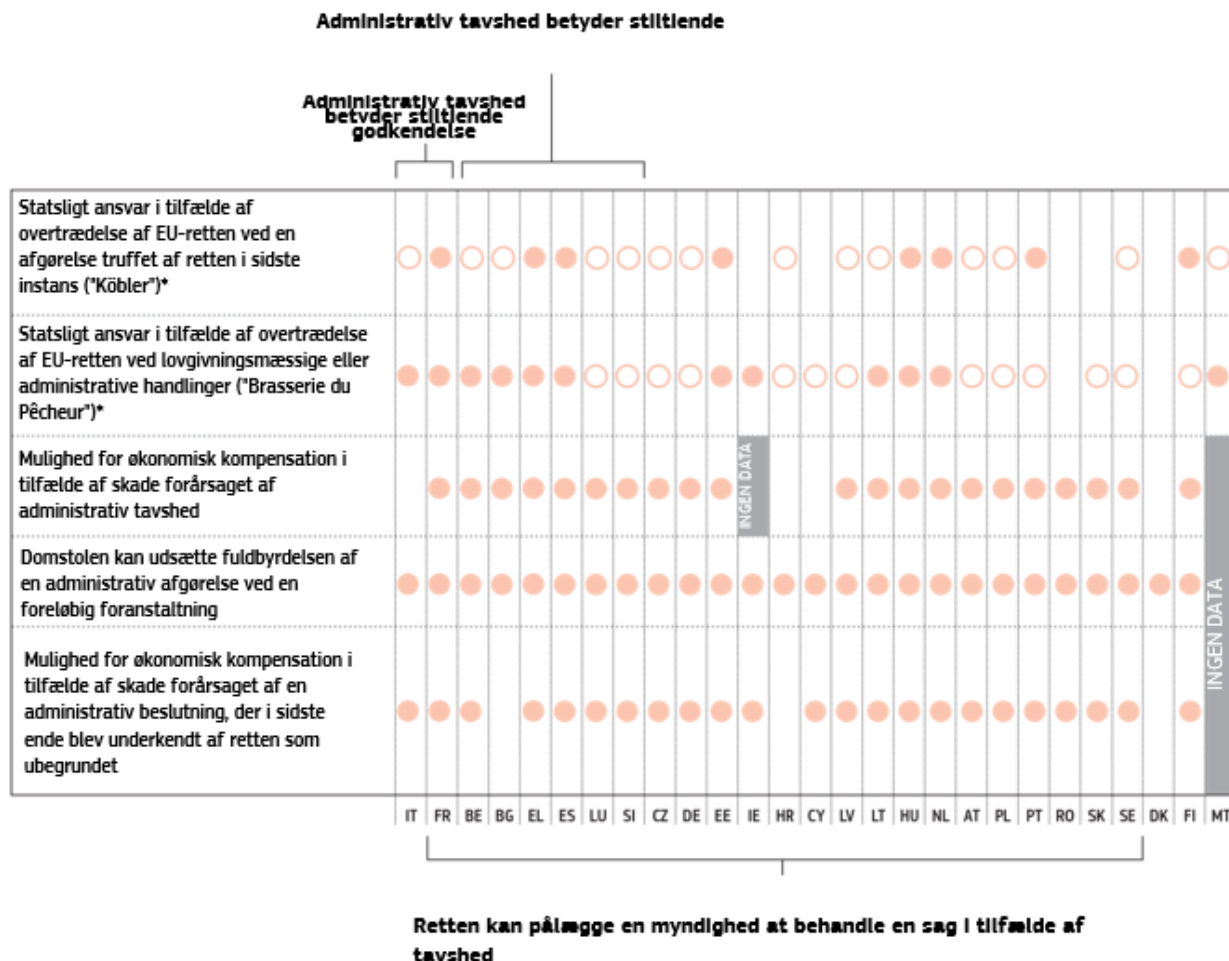
— Domstolskontrol med den offentlige forvaltning i erhvervsrelaterede scenarier —

EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 videreudvikler oversigten over udvalgte retsgarantier vedrørende administrative myndigheders handlinger eller undladelser i erhvervsrelaterede scenarier ⁽⁷⁰⁾, som blev indledt i 2022-udgaven af resultattavlen. De relevante garantier omfatter domstolsprøvelse af administrative afgørelser og foreløbige forholdsregler eller mulighed for økonomisk kompensation i tilfælde af administrativ tavshed eller en ubegrundet

⁷⁰ I det første scenarie pålagde myndighederne under en retssag vedrørende ekspropriation et mineselskab at indstille minedriften med øjeblikkelig virkning. De henviste til tidligere klager fra husejere i nabolandsbyen, som mineselskabet allerede havde imødekommet. Selskabet ville få et dagligt tab på 8 000 EUR, hvis det efterkom den administrative afgørelse. Selskabet anfægtede den administrative afgørelse ved retten, som i sidste ende omgjorde afgørelsen, fordi den var ubegrundet. I det andet scenarie indgav en virksomhed, der er etableret i medlemsstat "B" en anmodning til den kompetente myndighed i medlemsstat "A" om en tilladelse til at opføre en detailforretning på 800 kvadratmeter i hovedstaden i medlemsstat "A". Virksomheden modtager ikke noget svar fra den pågældende myndighed inden for den lovbestemte frist/inden for en rimelig svarfrist (periode med administrativ tavshed). Endelig ses der i figuren nærmere på, hvordan virksomheden kan søge økonomisk kompensation for de tab, den har lidt som følge af forsinkelsen (perioden med administrativ tavshed) i forbindelse med udstedelsen af byggetilladelsen (forudsat at der i sidste ende udstedes en byggetilladelse), fra den kompetente myndighed.

afgørelse. Alle disse bidrager til retssystemets kvalitet, som er særligt relevant for erhvervs- og investeringsklimaet og det indre markedes funktion.

Figur 30: Retsgarantier i forbindelse med administrative myndigheders afgørelser, 2022 (*)
(kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁷¹⁾)

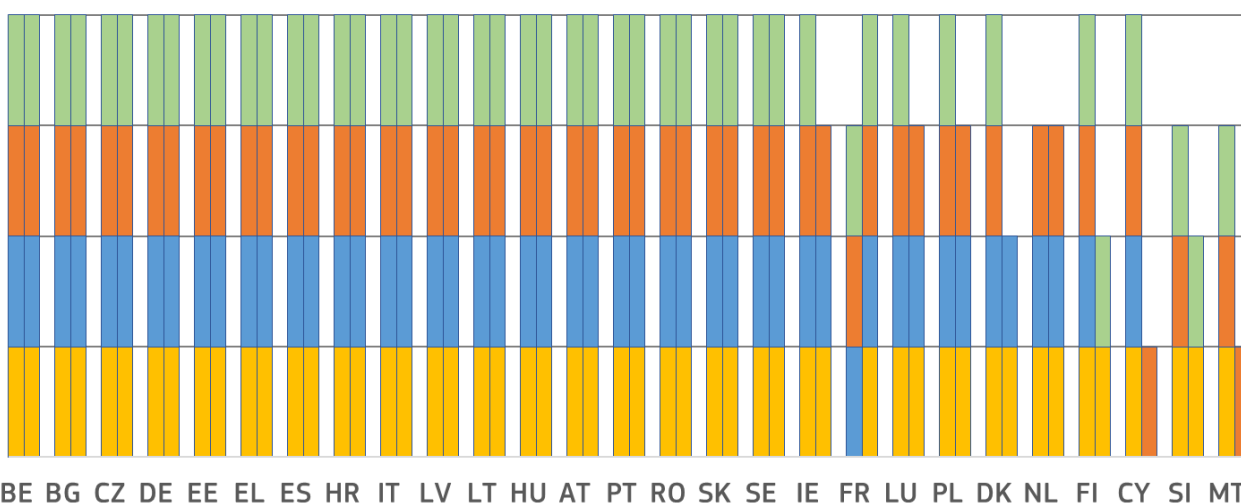
(*) "●": Den særlige form for statsansvar er anerkendt i medlemsstatens lovgivning, og den er blevet anvendt i praksis i mindst én retssag inden for de seneste ti år. "○": Den særlige form for statsansvar er anerkendt i medlemsstatens lovgivning, men den er ikke blevet anvendt i praksis i mindst én retssag inden for de seneste ti år. En tom celle bør ikke forstås som en erklæring om, at der findes krav i henhold til EU-retten. **FR**: Mens administrativ tavshed generelt betyder stiltiende godkendelse, betyder det i visse særlige tilfælde, der er fastsat ved lov, stiltiende afslag. **SK**: Domstolen kan i de fleste tilfælde udsætte fuldbyrdelsen af en administrativ afgørelse efter forslag. Nationale henvisninger til sager, der fastslår statens ansvar i tilfælde af overtrædelse af EU-retten ved en afgørelse truffet af den domstol, der træffer afgørelse i sidste instans (Köbler): **CZ**: Der kan findes tilfælde, der fastslår et sådant ansvar for staten. I flere sager vedrørende statens ansvar hjemviste højesteret sagen til første instans med henblik på et nyt retsmøde, men resultaterne af den nye procedure er ikke offentligt tilgængelige (se f.eks. højesterets dom af 26. juli 2019, nr. 30 Cdo 3856/2017, ECLI:CZ:NS:2019:30.CDO.3856.2017.1). **DK**: Retsgrundlaget for erstatningskrav skal findes i almindelige danske retsgrundsætninger, nemlig den såkaldte culpapregel, der kræver, at virksomheden bl.a. skal føre bevis for, at skadevolderen har handlet ansvarspådragende. I særlige tilfælde af administrativ tavshed, hvor passiviteten anses for at være en ulovlig undladelse, kan en myndighed inden for statsforvaltningen pålægge

⁷¹ 2021- og 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retssystemer.

kommunerne at handle. **EE:** Estlands højesteret (20.5.2022), dom afsagt af afdelingen for forvaltningsretlige sager ved den øverste domstol i forvaltningssag nr. 3-20-1684. **EL:** Afgørelser truffet af statsrådet på plenarmødet 799-803/2021. **ES:** Dom afsagt af det nationale råd 415/2009 — Sentencia de la Audiencia Nacional AN 415/2009 — ECLI:ES:AN:2009:415, Audiencia Nacional. Sala de lo Contencioso. Sección:3 10/02/2009, Nº de Recurso:553/2007. **FR:** Tribunal administratif de Paris, den 21. april 2021, nr. 1823994. **HU:** Kúria, Pfv. III. 22.112/2012/13.(doktrinen bekræftet, påstanden afvist) Kúria, Pfv.III.21.591/2013/5. **NL:** ECLI:NL:HR:2018:2396, ECLI:NL:RBDHA:2021:15447, ECLI:NL:HR:2018:2396. **FI:** KKO2013:58. Statens ansvar i tilfælde af overtrædelse af EU-retten som følge af lovgivningsmæssige eller administrative handlinger (Brasserie du Pêcheur): **BE:** Civ. Fr. Brussels (fjerde afdeling) 17.6.2021. Afgørelse af 9.3.2021 truffet af appelretten i Bruxelles (Fernand Ullens de Schooten mod den belgiske stat). **BG:** SCC's dom nr. 16 af 2.3.2021 i sag nr. 1914/2020. **CZ:** Der kan findes tilfælde, der fastslår et sådant ansvar for staten. I flere sager vedrørende statens ansvar hjemviste højesteret f.eks. sagen til første instans med henblik på et nyt retsmøde, men resultaterne af den nye procedure er ikke offentligt tilgængelige (se f.eks. højesterets dom af 25. april 2018, nr. 30 Cdo 1945/2016, ECLI:CZ:NS:2018:30.CDO.1945.2016.1). **EE:** Tallinn kredsdomstol 31.10.2017, dom i forvaltningssag nr. 3-13-366. **IE:** Ogieriakhi mod MJE m.fl. (sag C-244/13). **EL:** Statsrådets afgørelser 607/2016, 4403/2015. **ES:** Højesteret, afdelingen for forvaltningsretlige sager, dom af 26. maj 2021, sag nr. 352/2019, ECLI: ES: TS: 2021: 2143, Højesteret, afdelingen for forvaltningsretlige sager, dom af 29. oktober 2021, sag nr. 3409/2016, ECLI: ES: TS: 2021:4019. **FR:** TA Rouen, den 28. juni 2022, nr. 2001360, TA Clermont-Ferrand, 14. december 2021, nr. 2000090 (5 forskellige sager), TA Poitiers, den 26. november 2020, nr. 1901176, CAA Versailles, 24. november 2020, IP Celimo SAS, nr. 15VE02812). **IT:** Italiens højesteret (kassationsdomstol), afsnit III, 24.11.2020 nr. 26757, og kassationsdomstolen, 29.9. 2021 nr. 26302, Kassationsdomstolen, Forenede Afdelinger, 23.6.2022, nr. 20278, Kassationsdomstolen, afdeling III, 13.5.2020 nr. 8889, kassationsdomstolen, afdeling I, 30.10.2018, nr. 27690, Kassationsdomstolen, afdeling III, 16.10.2020 nr. 22631. **HU:** Fővárosi Ítéletábla, 3. Pf. 20.182/2014/2. Fővárosi Ítéletábla, 5.Pf.21.081/2016/6. Fővárosi Ítéletábla Pf. 21.340/2017/5.3. Fővárosi Ítéletábla Pf.20.602/2017/5/II; **MT:** Daniel James Cassar mod Direttur tas-Sahha Istituzzjonali et. **NL:** ECLI:NL:GHDHA:2013:3791 (cassatieberoep: ECLI:NL:HR:2015:2722 en ECLI:NL:HR:2015:2723), ECLI:NL:RVS:2020:898, ECLI:NL:RVS:2020:899, ECLI:NL:RVS:2020:900 og ECLI: NL:RVS:2020:901; ECLI:NL:HR:2018:1973, ECLI:NL:GHDHA:2013:3791.

I EU's resultatavle for retlige anliggender 2023 fortsættes analysen af børnevenlig retspleje. Figur 31 omhandler de særlige ordninger, der er til rådighed, når et barn er involveret som offer eller som mistænkt/tiltalt.

Figur 31: Særlige ordninger for børnevenlige retssager, hvor et barn er involveret som offer eller som mistænkt/tiltalt, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁷²⁾)

For hver medlemsstat repræsenterer de to kolonner inddragelsen af børn som (fra venstre mod højre):

1. ofre
2. mistænkte eller tiltalte

- Audiovisuel optagelse af afhøring af børn
- Børn høres i børnevenlige, specialiserede omgivelser og kan deltage effektivt i høringen
- Børn får børnevenlig information om deres rettigheder og sagen
- Børn bistås af en advokat (altid eller efter behov)

(*) Børn: personer under 18 år.

⁷² 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

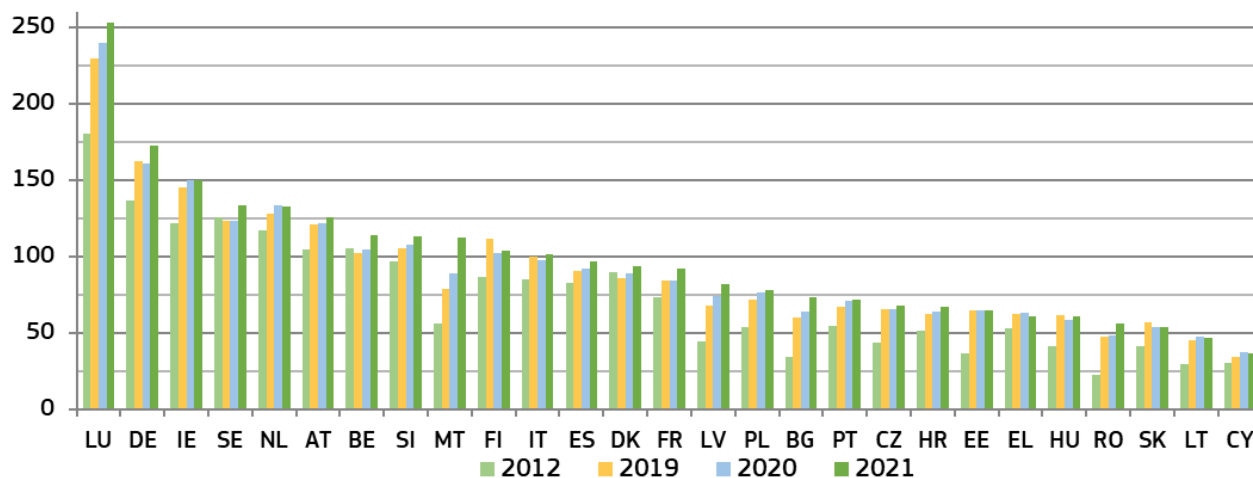
3.2.2. Ressourcer

Retssystemet kan kun fungere korrekt, hvis det har tilstrækkelige ressourcer, herunder de nødvendige investeringer i fysisk og teknisk infrastruktur, og det har velkvalificerede og korrekt aflønnede medarbejdere med adgang til videreuddannelse inden for alle kategorier. Uden tilstrækkelige faciliteter, instrumenter og medarbejdere med de nødvendige kvalifikationer og kompetencer samt adgang til videreuddannelse undermineres kvaliteten af retssager og afgørelser.

— *Finansielle ressourcer* —

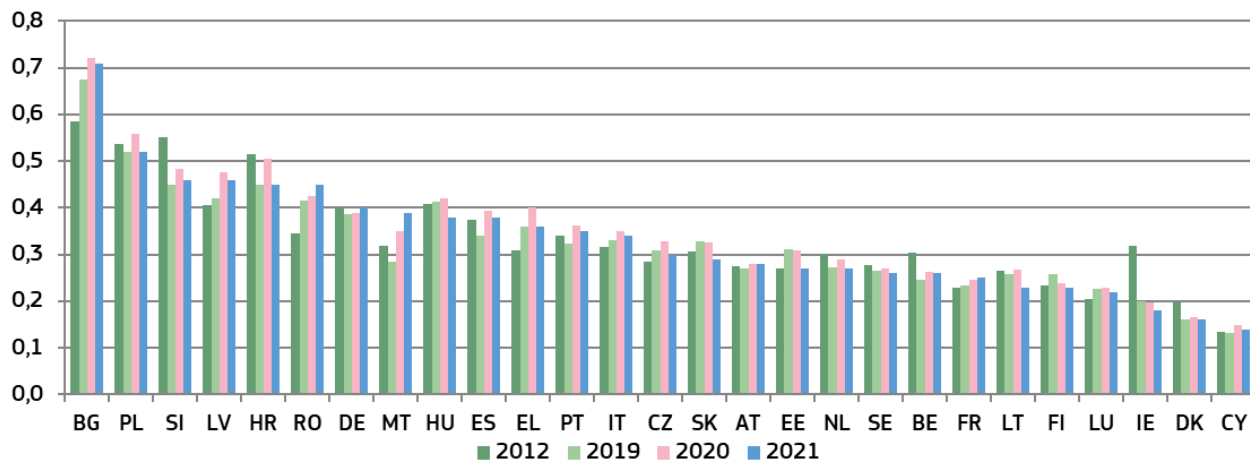
I figurene nedenfor vises den offentlige sektors faktiske udgifter til retssystemets drift (ekskl. fængsler), både pr. indbygger (figur 32) og som en andel af bruttonationalproduktet (BNP) (figur 33).

Figur 32: Den offentlige sektors samlede udgifter til domstole i EUR pr. indbygger, 2012, 2019-2021 (*) (kilde: Eurostat)

(*) Medlemsstaterne er opstillet efter størrelsen af deres udgifter i 2021 (fra højeste til laveste). Selv om der blev gjort en betydelig indsats for at harmonisere registreringen af offentlige foranstaltninger til afbødning af de økonomiske og sociale konsekvenser af covid-19-pandemien, var der endnu ikke opnået en fuldstændig harmonisering af dataene for referenceårene 2020 og 2021. Sandsynligheden for fremtidige revisioner er således højere end normalt, og tallene for EU og euroområdet er foreløbige for 2021. Desuden er data for andre år foreløbige for DE, ES, FR og PT.

Figur 33: Den offentlige sektors samlede udgifter til domstole i procent af BNP, 2012, 2019-2021 (*) (kilde: Eurostat)

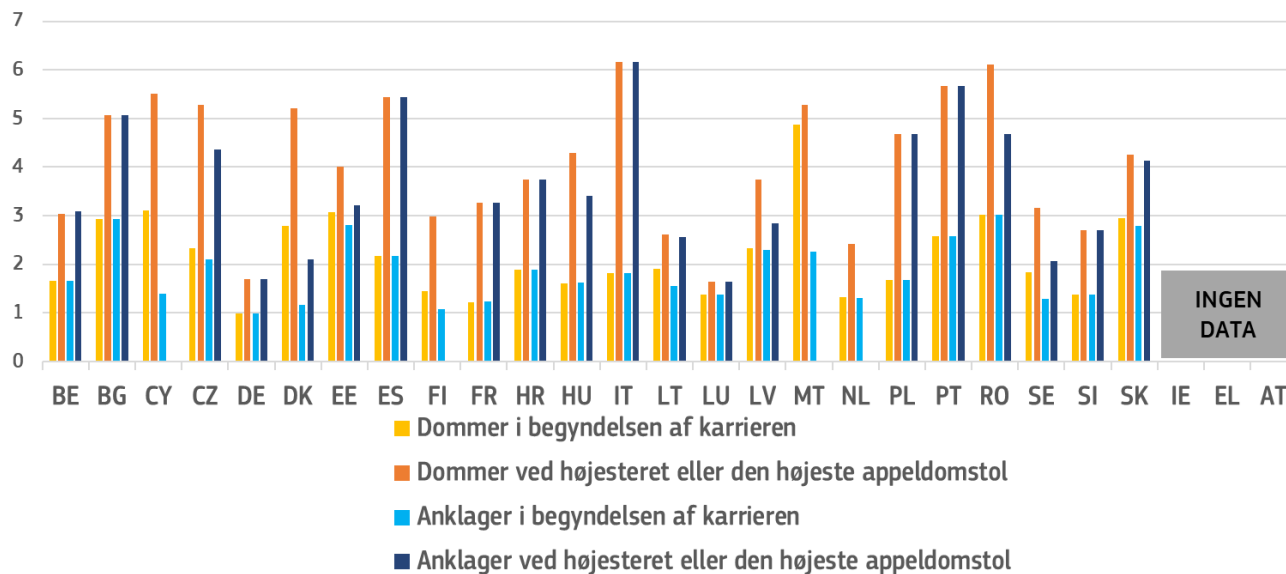

(*) Medlemsstaterne er opstillet efter størrelsen af deres udgifter i 2020 (fra højeste til laveste). Selv om der blev gjort en betydelig indsats for at harmonisere registreringen af offentlige foranstaltninger til afbødning af de økonomiske og sociale konsekvenser af covid-19-pandemien, var der endnu ikke opnået en fuldstændig harmonisering af dataene for referenceårene 2020 og 2021. Sandsynligheden for fremtidige revisioner er således højere end normalt, og tallene for EU og euroområdet er foreløbige for 2021. Desuden er data for andre år foreløbige for DE, ES, FR og PT.

Figur 34 viser forholdet mellem dommeres og anklageres årlige lønninger og den gennemsnitlige årlige løn i landet. For hvert land viser de to første kolonner dommeres og anklageres lønninger i begyndelsen af deres respektive karrierer og på toppen af deres karrierer. I henhold til artikel 19, stk. 1, i TEU skal medlemsstaterne sikre, at både deres domstole som helhed og de enkelte dommere er uafhængige på de områder, der er omfattet af EU-retten. Selv om en midlertidig lønnedgang i forbindelse med spareforanstaltninger ikke er blevet anset for at være i strid med denne bestemmelse, har EU-Domstolen fastslået, at dommerstandens modtagelse af et lønniveau, der er i overensstemmelse med betydningen af de udførte funktioner, udgør en væsentlig garanti for retsvæsenets uafhængighed ⁽⁷³⁾.

⁷³ Sag C-64/16, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, præmis 45: "Ligesom det forhold, at dommerne ved den omhandlede ret er uafsættelige (jf. bl.a. dom af 19.9.2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, præmis 51), udgør det forhold, at de oppebærer en løn, der er passende i forhold til betydningen af det hverv, de udfører, en garanti, der er uløseligt forbundet med dommernes uafhængighed."

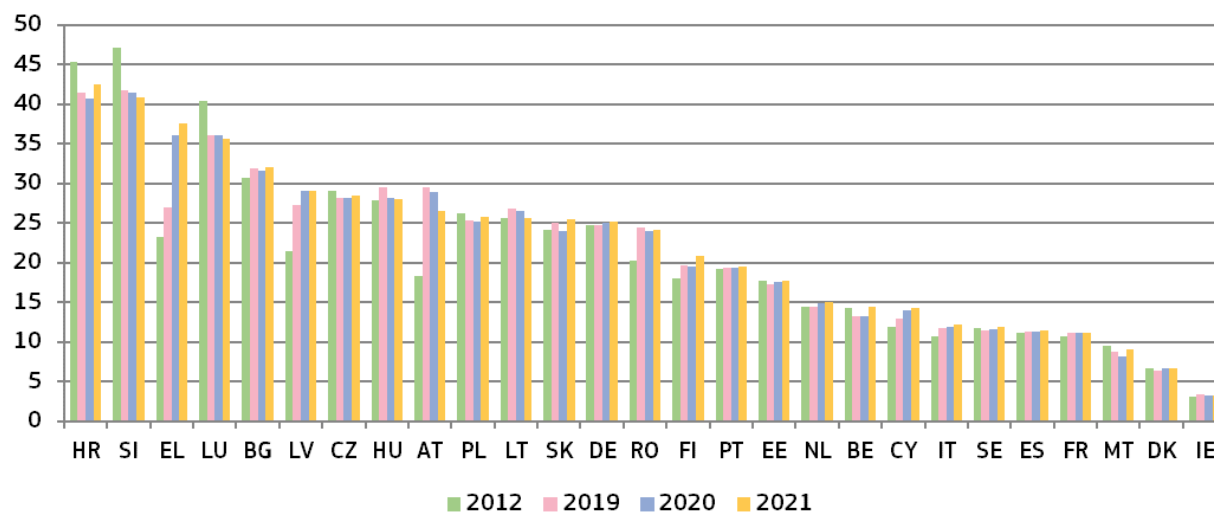
Figur 34: Forholdet mellem den årlige løn til dommere og anklagere og den årlige gennemsnitlige bruttoløn i landet i 2021 (*) (pr. 100 000 indbyggere) (kilde: CEPEJ's undersøgelse)

— Menneskelige ressourcer —

Tilstrækkelige menneskelige ressourcer er afgørende for et retssystems kvalitet. Mangfoldighed blandt dommere, herunder ligestilling mellem kønnene, sikrer supplerende ekspertise, kompetencer og erfaring og afspejler sammensætningen i samfundet.

Figur 35: Antal dommere, 2012, 2019-2021 (*) (pr. 100 000 indbyggere) (kilde: CEPEJ's undersøgelse)

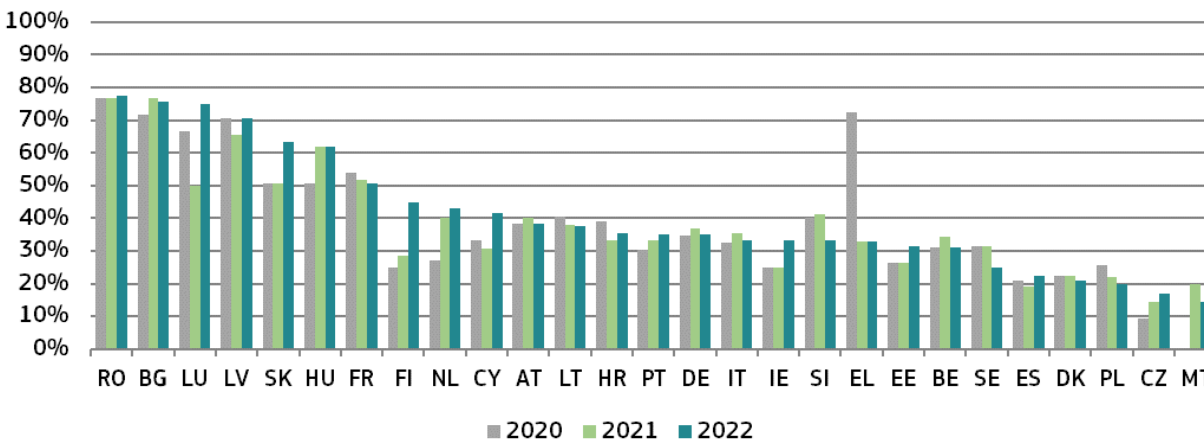

(*) Denne kategori omfatter dommere på fuld tid ifølge CEPEJ-metoden. Den omfatter ikke "Rechtspfleger"/"court clerks", som findes i nogle medlemsstater. **AT**: Data om dommere i forvaltningsretlige sager har været medtaget i dataene siden 2016. **EL**: Fra og med 2016 omfatter data om antallet af juridiske dommere af enhver rang, der behandler straffe- og civilretlige sager, samt dommere i forvaltningsretterne. **IT**: De regionale afdelinger af

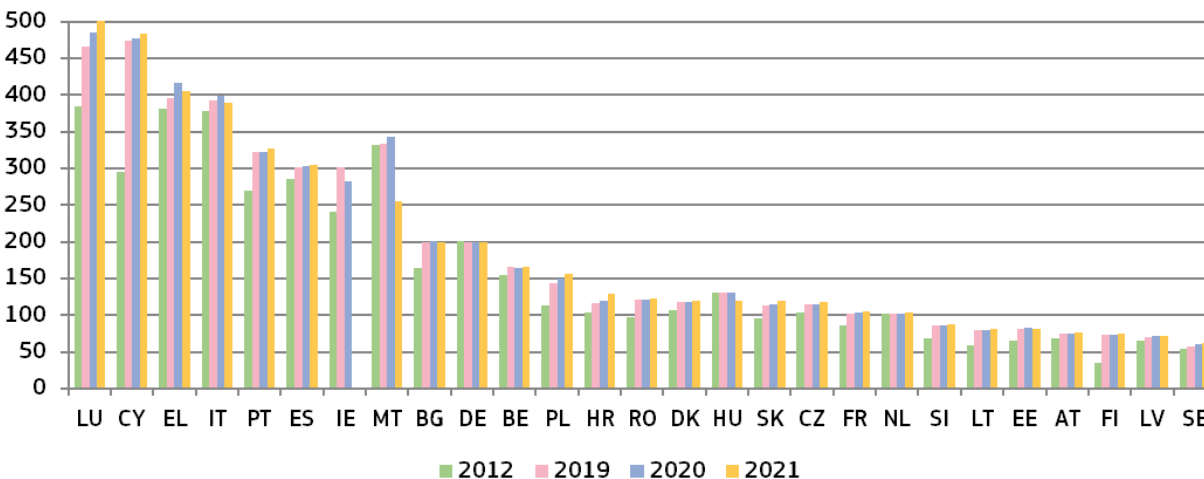
revisionsretten, de lokale domstole i skatte- og afgiftsretlige sager og militærdomstolene er ikke taget i betragtning. Dommere i forvaltningsretterne er blevet taget i betragtning siden 2018.

Figur 36: Andel af kvindelige juridiske dommere ved højesteret 2020-2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁷⁴⁾)

(*) Dataene er sorteret efter 2022-værdier fra højeste til laveste. **MT**: Ingen kvinder ved den øverste domstol 2020.

Figur 37: Antal advokater, 2012, 2019-2021 (*) (pr. 100 000 indbyggere) (kilde: CEPEJ's undersøgelse)

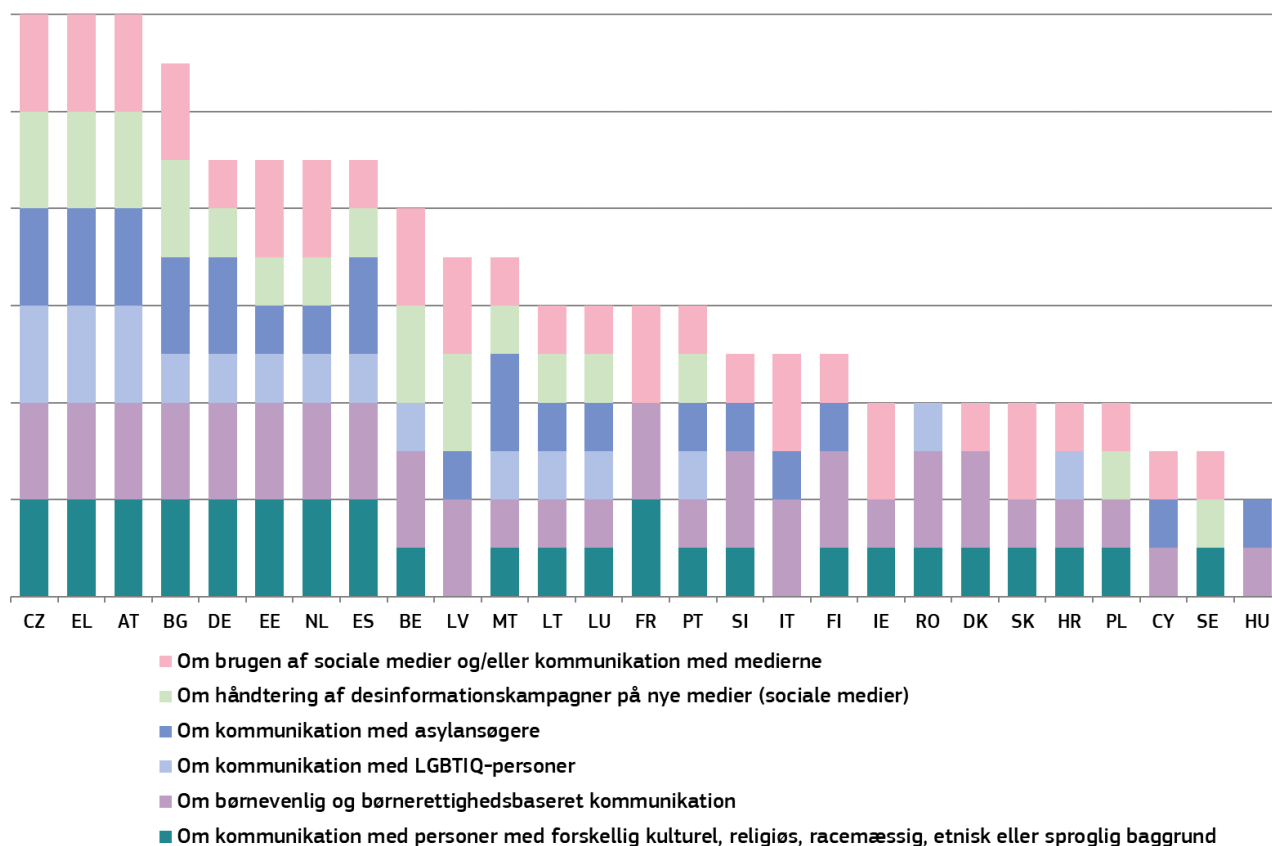
(*) Efter CEPEJ-metoden er en advokat en person, der er kvalificeret og autoriseret i henhold til national ret til at procedere og optræde på vegne af sin klient, udøve erhvervet som advokat, have møderet for retterne eller rådgive og repræsentere sine klienter i retlige anliggender (henstilling Rec(2000)21 fra Europarådets Ministerkomité til medlemsstaterne om frihed til at udøve erhvervet som advokat). **DE**: Der skelnes ikke mellem forskellige advokatgrupper i Tyskland som f.eks. mellem advokater og sagførere med møderet. **FI**: Fra og med 2015 omfatter det oplyste antal advokater både advokater inden for den private sektor og advokater inden for den offentlige sektor.

⁷⁴ Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder, Gender Statistics Database: https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natert_wmid_natert_supcrt/datatable.

— Uddannelse —

Uddannelse af dommere og anklagere er et vigtigt bidrag til retsafgørelsernes kvalitet og den domstolsservice, der leveres til borgerne. Nedenstående data omfatter juridisk uddannelse i kommunikation med parter og på sociale medier.

Figur 38: Adgang til uddannelse for dommere i kommunikation, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁷⁵⁾)

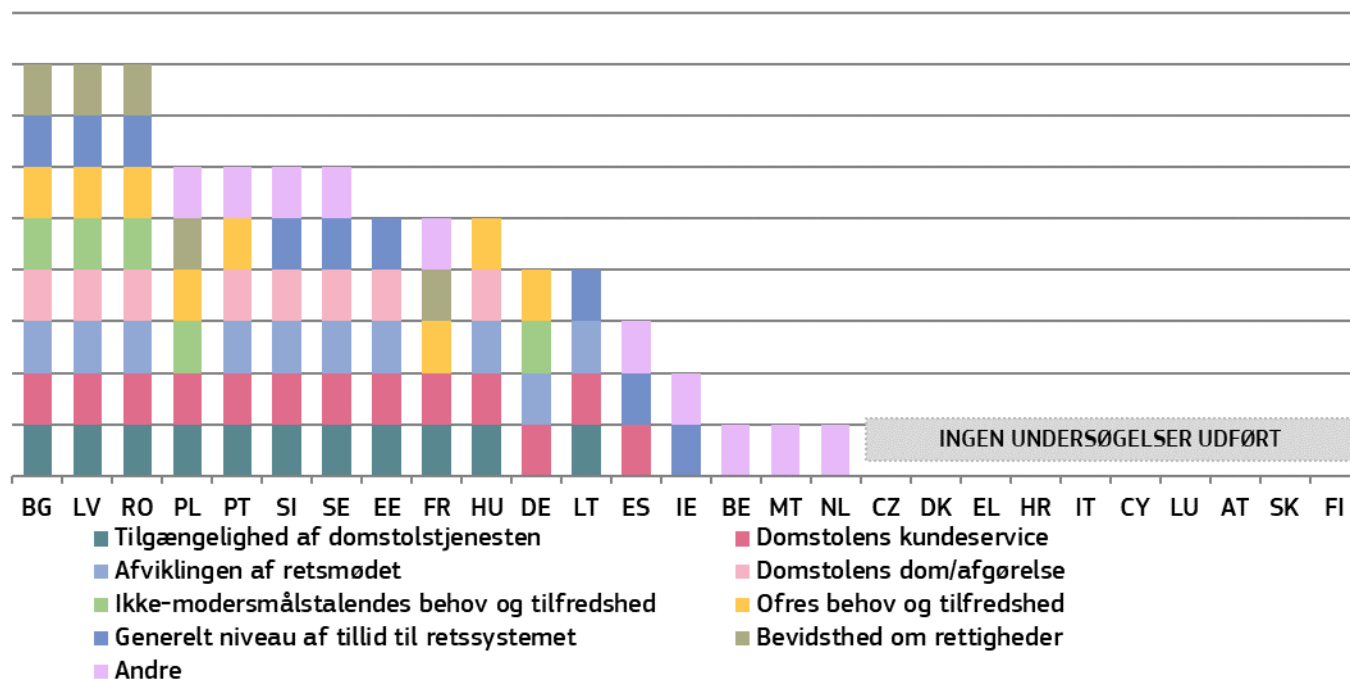
(*) Maksimum: 12 point. Medlemsstaterne fik 1 point, hvis de har grunduddannelsesaktiviteter, og 1 point, hvis de har videreuddannelsesaktiviteter (maksimum 2 point for begge uddannelsesstyper) inden for de emner, der er vist ovenfor.

⁷⁵ Data for 2022 er indsamlet i samarbejde med Det Europæiske Netværk for Uddannelse af Dommere og Anklagere.

3.2.3. Vurderingsværktøjer

Regelmæssige evalueringer kan gøre retssystemets mere imødekommende over for nuværende og kommende udfordringer og derved forbedre dets kvalitet. Det er også vigtigt med undersøgelser (figur 39) for at vurdere, hvordan retssystemerne virker set ud fra retsvæsenets aktørers og domstolsbrugernes synsvinkel.

Figur 39: Emner for undersøgelser foretaget blandt domstolsbrugere eller retsvæsenets aktører, 2021 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁷⁶⁾)

(*) Medlemsstaterne fik et point pr. angivet undersøgelseemne, uanset om undersøgelsen blev gennemført på nationalt eller regionalt plan eller på domstolsniveau. "Andre emner" omfattede konsekvenserne af covid-19, hvordan man minimerer forstyrrelser af domstolen og udvidelse af videoforbindelser som en løsning (IE), tilfredshed for ofre for strafbare handlinger, der benytter de retslige domstoles støttekontorer for ofre (FR), de vigtigste spørgsmål, der bør behandles for at gøre retssystemet mere tilgængeligt for ofre for vold i hjemmet (MT), anvendelsen af alternative sanktioner og deres effektivitet samt tilliden til systemet til forebyggelse af vold i hjemmet, herunder indgriben (PL), generelle aspekter af domstolene, adgang til oplysninger om domstolene, retsfaciliteter, domstolens funktion, dommer med ansvar for sagen, disponible ressourcer samt loyalitet (PT). I (SE) har den svenske domstolsforvaltning (SNCA) udarbejdet et digitalt spørgeskema med en række forskellige typer spørgsmål, som domstolene kan bruge, når de foretager deres egne undersøgelser. Ud over de ovennævnte spørgsmål indeholder skabelonen også spørgsmål om, hvorvidt retsbygningen og retssalene er lette at finde. Et andet sæt spørgsmål vedrører retsbrugernes opfattelse af deres personlige sikkerhed både i og uden for retssalen og uden for retsbygningen.

3.2.4. Digitalisering

Brugen af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) kan styrke medlemsstaternes retssystemer og gøre dem mere tilgængelige, effektive, modstandsdygtige og klar til at imødegå nuværende og fremtidige udfordringer. Covid-19-pandemien har fremhævet en række

⁷⁶ 2021-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

udfordringer, der påvirker retsvæsenets funktion, og har vist, at der er behov for, at de nationale retssystemer forbedrer deres digitalisering yderligere.

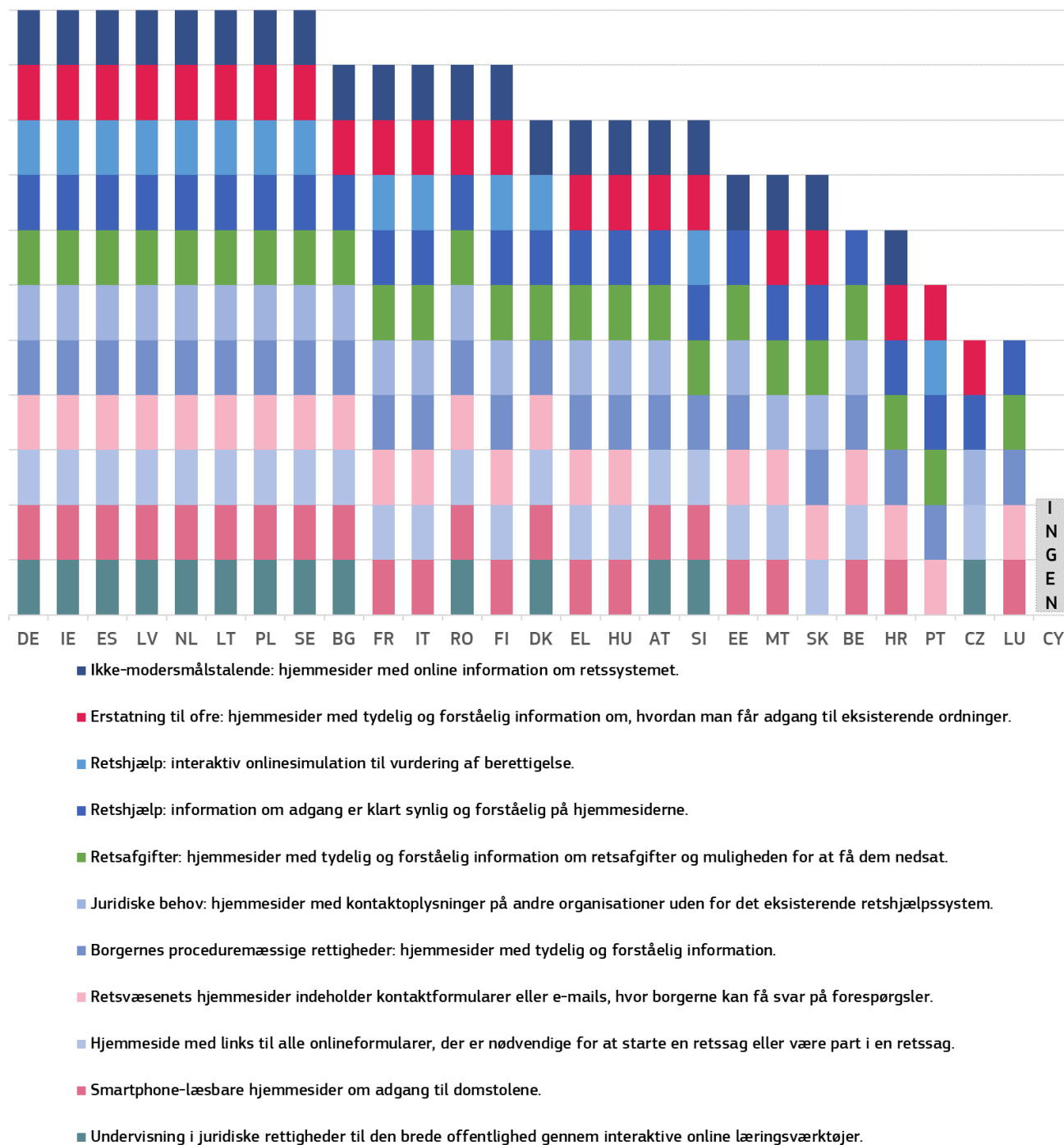
Tidligere udgaver af EU's resultattavle for retlige anliggender gav sammenlignelige data om visse aspekter af IKT i retssystemerne. Som bebudet i Kommissionens meddelelse af 2. december 2020 om digitalisering af retsvæsenet i EU ⁽⁷⁷⁾ er resultattavlen blevet udvidet betydeligt med yderligere data om digitalisering i medlemsstaterne. Dette bør give mulighed for en mere dybdegående overvågning af områder med fremskridt og udestående udfordringer.

Et borgervenligt retssystem forudsætter, at oplysninger om nationale retssystemer er lettilgængelige, og at de er særligt tilpasset de specifikke samfundsgrupper, som ellers vil have vanskeligt ved at få adgang til disse oplysninger. I figur 41 vises tilgængeligheden af onlineoplysninger og specifikke offentlige tjenester, som kan hjælpe borgerne med at få adgang til domstolene.

---

⁷⁷ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget "Digitalisering af retsvæsenet i Den Europæiske Union: En værktøjskasse fuld af muligheder" (COM(2020) 710) og ledsagende dokument (SWD(2020) 540).

Figur 40: Tilgængelighed af onlineoplysninger om retssystemet for offentligheden, 2022 (*)
 (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁷⁸⁾)

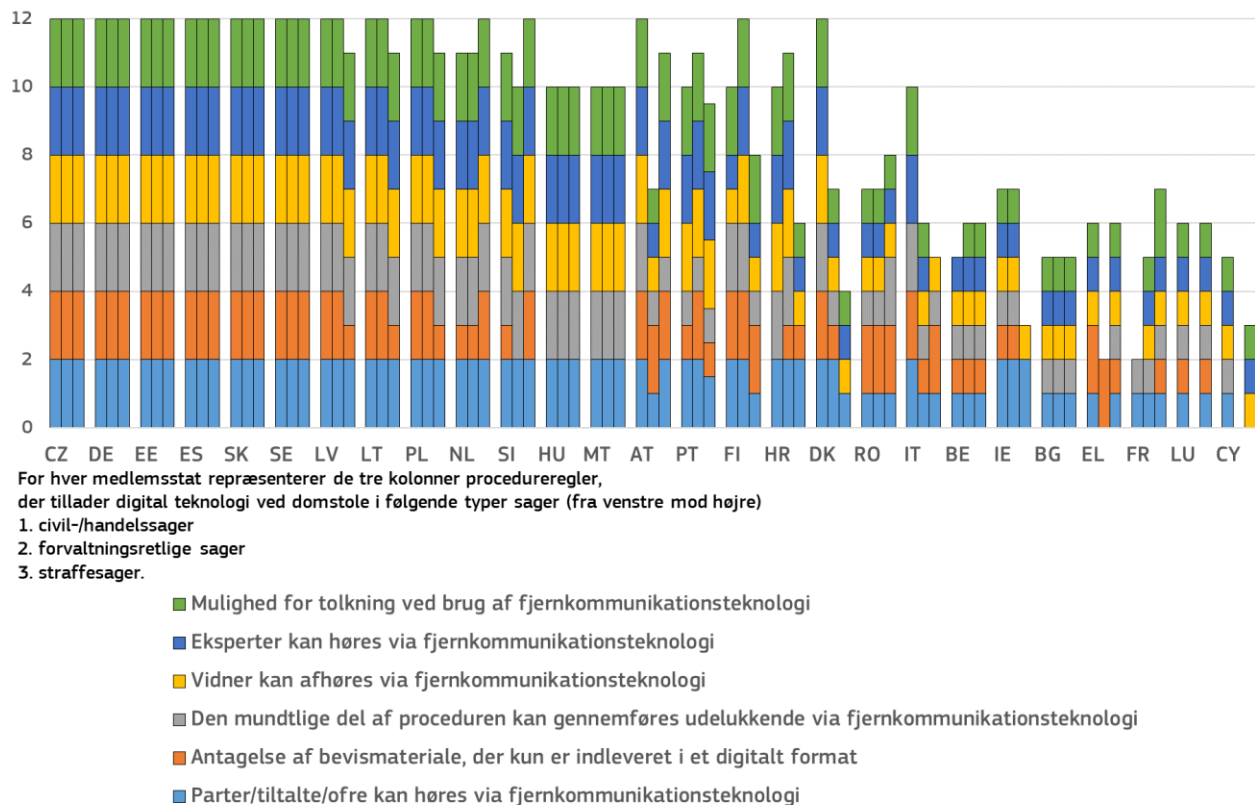
(*) **DE:** Hver delstat beslutter, og på føderalt plan besluttes det individuelt, hvilke oplysninger man leverer online.

⁷⁸ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

— Regler, der er klar til digital brug —

Brugen af digitale løsninger i civil-, handels-, forvaltnings- og straffesager kræver ofte passende regulering i de nationale retsplejeregler. Figur 41 illustrerer de muligheder, som lovgivningen giver forskellige aktører for at anvende fjernkommunikationsteknologi (såsom videokonferencer) til retslige og domstolsrelaterede procedurer, og afspejler den nuværende situation med hensyn til antagelighed af digitalt bevismateriale.

Figur 41: Procedureregler, der tillader digital teknologi ved domstole i civil-, handels-, forvaltnings- og straffesager, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁷⁹⁾)

(*) For hver medlemsstat indeholder den første søjle procedureregler for civil- og handelsretlige sager, anden søjle for forvaltningsretlige sager og tredje søjle for straffesager. Maksimum: 12 point. For hvert kriterium blev der givet to point, hvis muligheden findes i henholdsvis alle civil-/handels-, forvaltnings- og straffesager (i straffesager blev muligheden for at høre parterne delt op for at dække både tiltalte og ofre). Pointene divideres med to, når muligheden ikke findes i alle tilfælde. For de medlemsstater, der ikke skelner mellem civil-, handels- og forvaltningsretlige sager, er der givet samme antal point for begge retsområder. **CY, LU**: ingen for forvaltningsretlige sager.

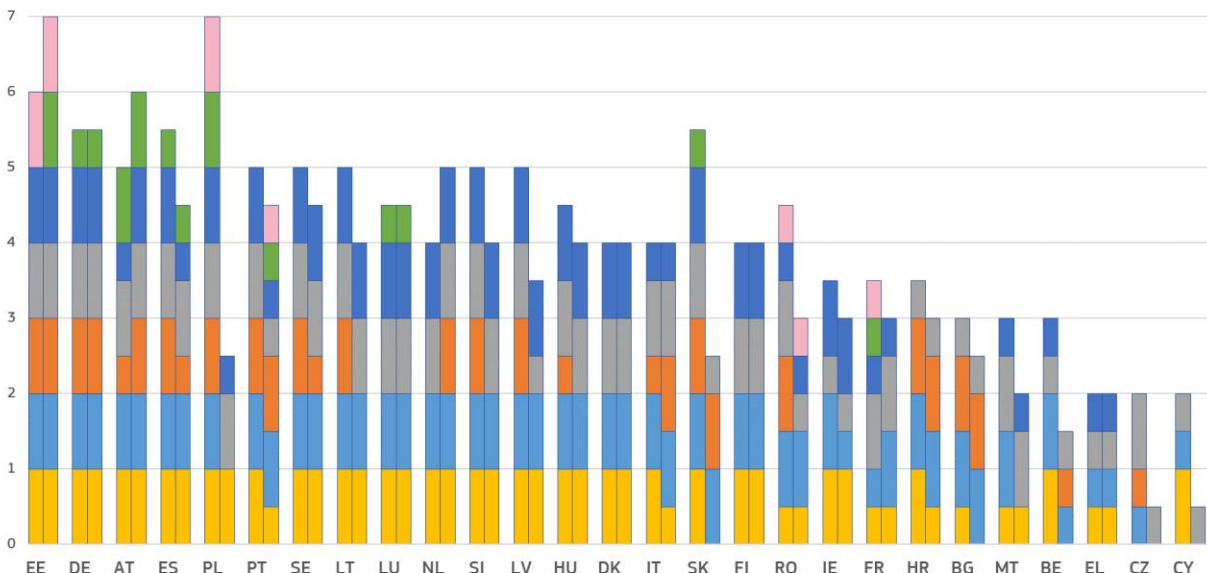
⁷⁹ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsenet.

— *Anvendelse af digitale værktøjer* —

Ud over de digitale procedureregler skal domstolene og anklagemyndighederne råde over passende værktøjer og infrastruktur, der giver mulighed for fjernkommunikation og sikker fjernadgang til arbejdspladsen (figur 42). Der er også behov for passende infrastruktur og udstyr til sikker elektronisk kommunikation mellem domstole/anklagemyndigheder og retsvæsenets aktører og institutioner (figur 43 og 44).

IKT, herunder innovativ teknologi, spiller en vigtig rolle med hensyn til at støtte de retlige myndigheders arbejde. Den bidrager derfor væsentligt til retssystemernes kvalitet. Tilgængeligheden af forskellige digitale værktøjer, som dommere, anklagere og andet personale i retsvæsenet har til rådighed, kan strømline arbejdsprocesserne, sikre en retfærdig fordeling af arbejdsbyrden og føre til en markant reduktion af tidsfristerne.

Figur 42: Domstoles og anklagemyndigheders brug af digital teknologi, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁸⁰⁾)

For hver medlemsstat repræsenterer de to kolonner
brugen af digital teknologi hos følgende myndigheder (fra venstre mod højre):

1. domstole
2. anklagemyndigheden

- Brug af distributed ledger-teknologier (blockchain)
- Brug af kunstig intelligens i kerneaktiviteter
- Personalet kan arbejde sikkert på afstand
- Brug af fjernkommunikationsteknologi, især til videokonferencer
- Elektronisk sagstildeling med automatisk distribution baseret på objektive kriterier
- Brug af et elektronisk sagsstyringssystem
- Dommere/anklagere kan arbejde sikkert på afstand

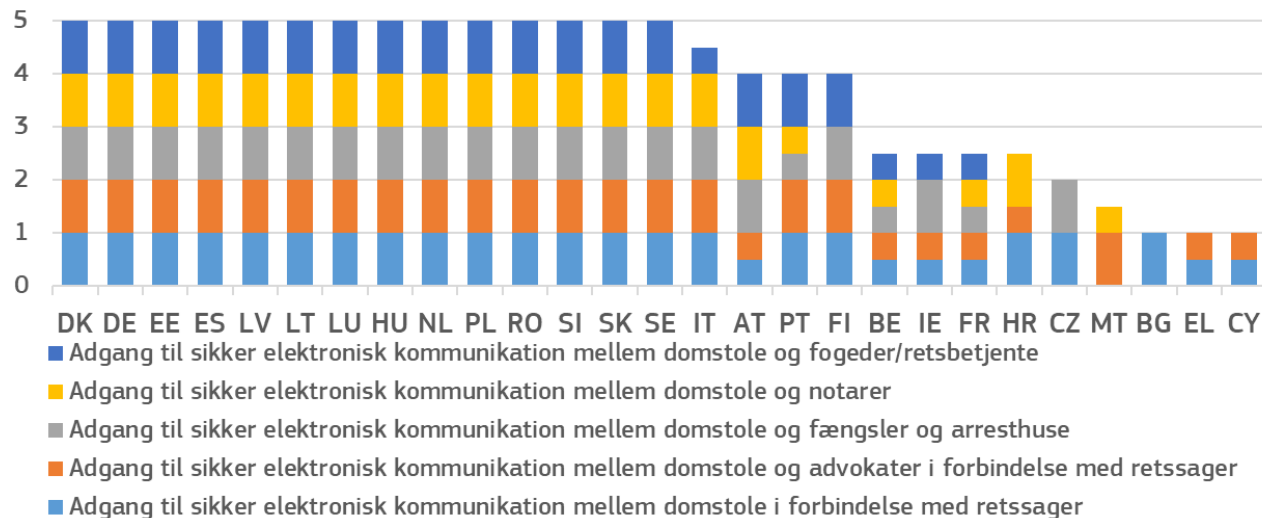
(*) Maksimum: 7 point. For hvert kriterium blev der givet et point, hvis henholdsvis domstole og anklagemyndigheder anvendte en given teknologi, og der blev givet 0,5 point, hvis de ikke altid anvender den pågældende teknologi.

Sikker elektronisk kommunikation kan bidrage til at forbedre retssystemernes kvalitet. Domstolens mulighed for at kommunikere elektronisk indbyrdes såvel som med retsvæsenets aktører og andre institutioner kan strømline processerne og mindske behovet for papirbaseret kommunikation og fysisk tilstedeværelse, hvilket vil føre til en reduktion af varigheden af aktiviteter forud for retssagen og af retssager.

⁸⁰ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

Figur 43: Domstole: elektroniske kommunikationsværktøjer, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁸¹⁾)

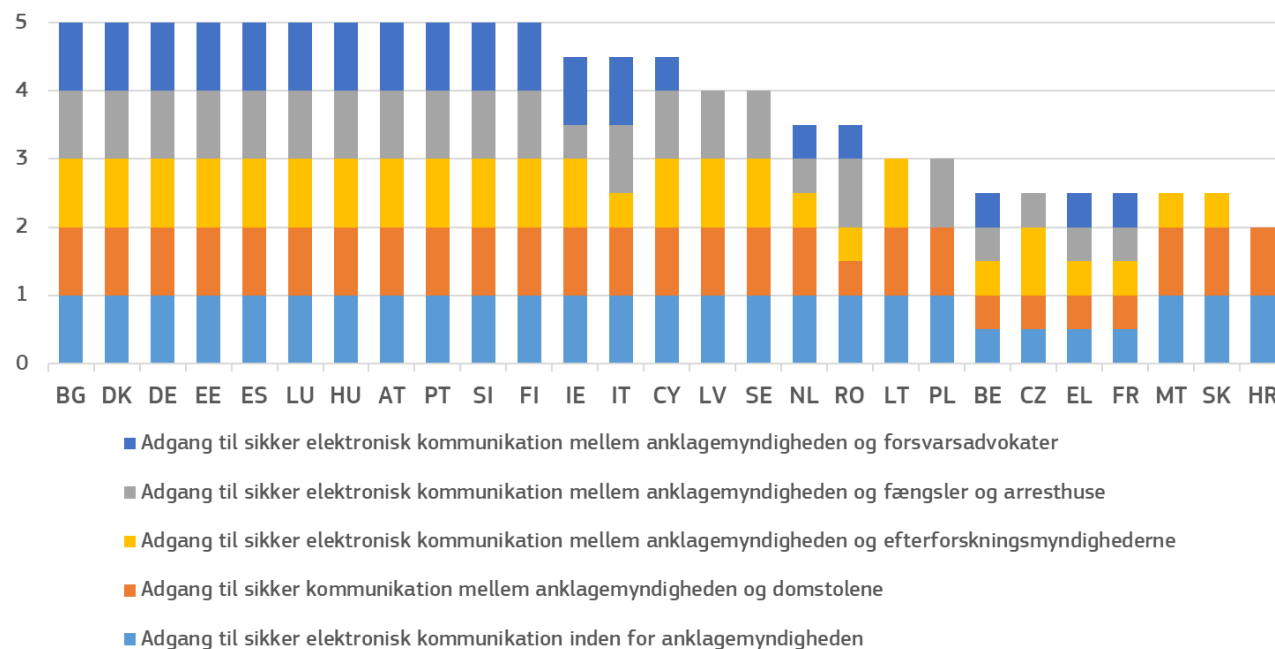

(*) Maksimum: 5 point. For hvert kriterium blev der givet et point, hvis domstolene har adgang til sikker elektronisk kommunikation. Der blev givet 0,5 point, hvis muligheden ikke eksisterer i alle tilfælde. **FI:** Notarers opgaver vedrører ikke domstolene. Der er derfor ingen grund til at give dem en sikker forbindelse.

Anklagemyndigheden er afgørende for, at strafferetssystemet kan fungere. Anklagemyndigheden kan også drage fordel af at have adgang til en sikker elektronisk kommunikationskanal, hvilket kan lette deres arbejde og derved forbedre kvaliteten af retssager. Muligheden for sikker elektronisk kommunikation mellem anklagemyndighederne og efterforskningsmyndighederne, forsvarsadvokaterne og domstolene vil bidrage til en hurtigere og mere effektiv forberedelse af retssagen.

⁸¹ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsenere.

Figur 44: Anklagemyndigheden: elektroniske kommunikationsværktøjer, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁸²⁾)

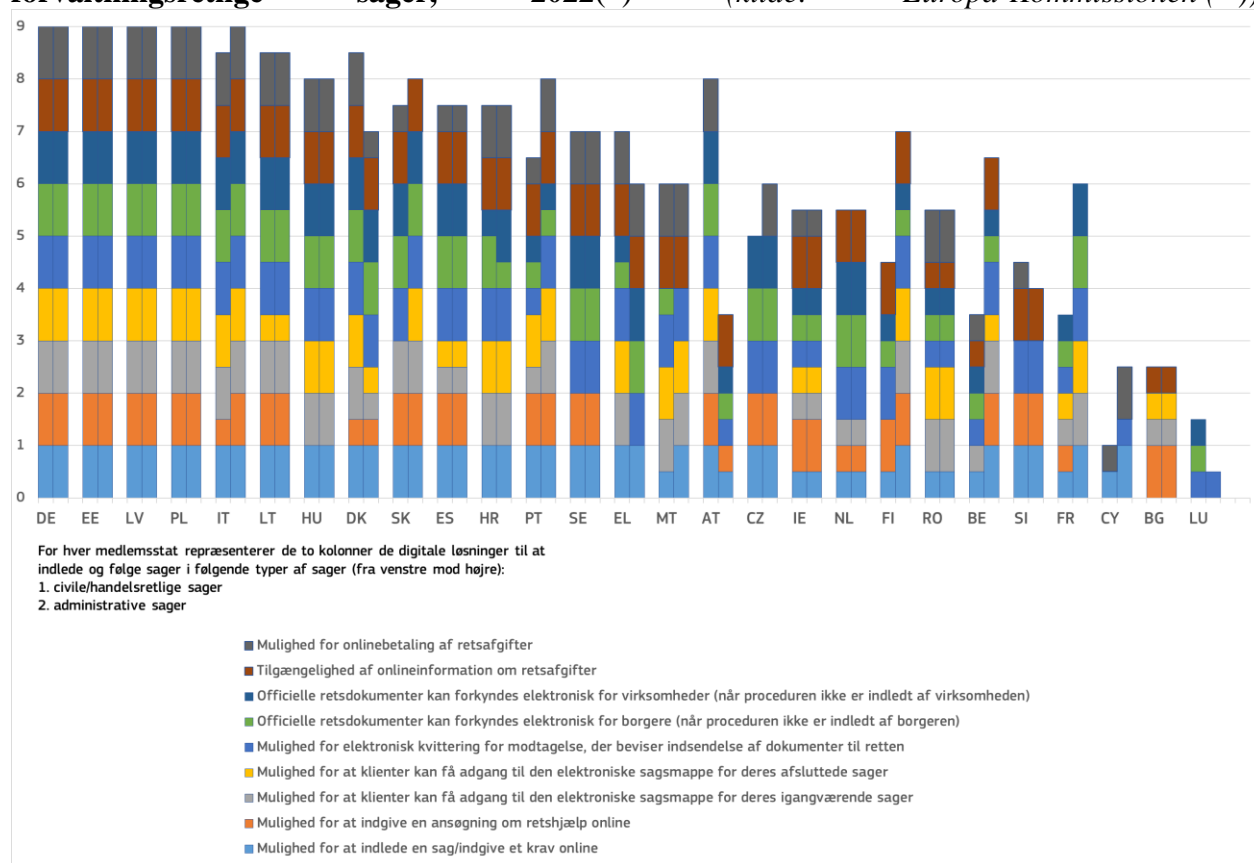
(*) Maksimum: 5 point. For hvert kriterium blev der givet et point, hvis anklagemyndigheden har adgang til sikker elektronisk kommunikation. Der blev givet 0,5 point, hvis muligheden ikke eksisterer i alle tilfælde. Adgang til elektroniske kommunikationsværktøjer inden for anklagemyndigheden omfatter kommunikation med advokater, der er ansat af anklagemyndigheden.

⁸² 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsenere.

— Onlineadgang til domstolene —

Muligheden for at gennemføre specifikke trin i en retslig procedure elektronisk er en vigtig del af retssystemernes kvalitet. Elektronisk indgivelse af krav, muligheden for at overvåge og fremskynde en sag online eller elektronisk forkyndelse af dokumenter kan konkret lette adgangen til domstolsprøvelse for borgere og virksomheder (eller deres retlige repræsentanter) og mindske forsinkelser og omkostninger. Tilgængeligheden af sådanne digitale offentlige tjenester vil bidrage til at bringe domstolene et skridt tættere på borgerne og virksomhederne og dermed føre til øget tillid til retssystemet.

Figur 45: Digitale løsninger til at indlede og følge retssager i civil-, handels- og forvaltningsretlige sager, 2022(*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁸³⁾)

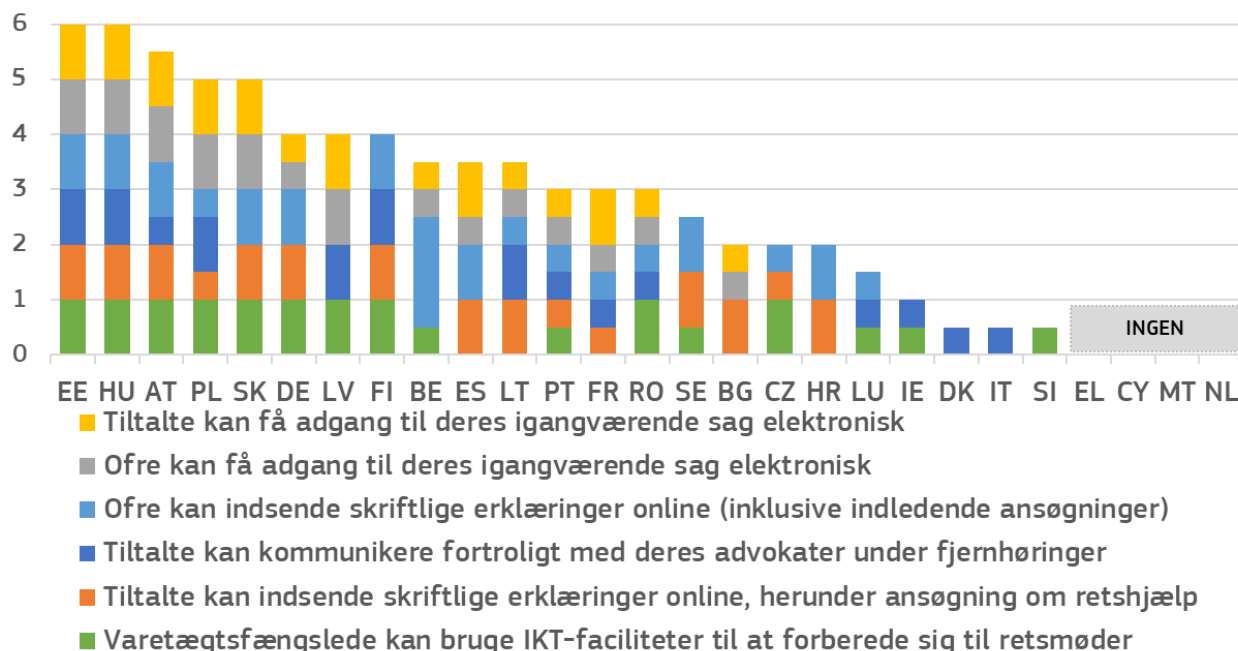

(*) Maksimum: 9 point. For hvert kriterium blev der givet et point, hvis muligheden eksisterer i henholdsvis alle civil- og handelssager og alle forvaltningsretlige sager. Der blev givet 0,5 point, hvis muligheden ikke eksisterer i alle tilfælde. For de medlemsstater, der ikke skelner mellem civil-, handels- og forvaltningsretlige sager, er der givet samme antal point for begge retsområder.

⁸³ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

Brugen af digitale værktøjer til at føre og følge retssager i straffesager kan også bidrage til at sikre ofres og tiltaltes rettigheder. Digitale løsninger kan f.eks. give mulighed for fortrolig fjernkommunikation mellem tiltalte og deres advokater, give frihedsberøvede tiltalte mulighed for at forberede deres afhøring eller hjælpe ofre for forbrydelser med at undgå sekundær viktisering.

Figur 46: Digitale løsninger til at føre og følge retssager i straffesager, 2022(*) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁸⁴⁾)

(*) Maksimum: 6 point. For hvert kriterium blev der givet et point, hvis muligheden eksisterer i alle straffesager. Der blev givet 0,5 point, hvis muligheden ikke eksisterer i alle tilfælde.

— Adgang til domme —

Offentliggørelse af retsafgørelser online bidrager til at fremme gennemsigtigheden, hjælper borgere og virksomheder med at forstå deres rettigheder og kan bidrage til at øge kontinuiteten vedrørende retspraksis. Hensigtsmæssige ordninger for offentliggørelse af retsafgørelser online er vigtige for at sikre brugervenlige søgefaciliteter ⁽⁸⁵⁾, som gør det nemmere at få adgang til retspraksis for både retsvæsenets aktører og offentligheden. Uhindret adgang til og let anvendelse af retspraksis gør retssystemet algoritmevenligt og gør det muligt at udvikle innovative retsteknologiske applikationer, der kan støtte retsvæsenets aktører.

Offentliggørelse af retsafgørelser online kræver, at der skabes balance mellem mange forskelligartede interesser inden for de juridiske og politiske rammer. Den generelle forordning

⁸⁴ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen. ⁸⁵ Se "Best practice guide for managing Supreme Courts", under projektet "Supreme Courts as guarantee for effectiveness of judicial systems", s. 29.

om databeskyttelse⁽⁸⁶⁾ finder fuldt ud anvendelse på domstolenes behandling af personoplysninger. Der skal findes en rimelig balance mellem retten til databeskyttelse og forpligtelsen til offentliggørelse af retsafgørelser og gennemsigtighed i retssystemet ved vurderingen af, hvilke oplysninger der skal offentliggøres. Dette er især tilfældet, når der er tale om en offentlig interesse, der kan begrunde offentliggørelsen af disse oplysninger. I mange lande kræver lovgivningen eller praksis, at retsafgørelser anonymiseres eller pseudonymiseres⁽⁸⁷⁾, før de offentliggøres, enten systematisk eller efter anmodning. Data fra retssystemet er også omfattet af EU-lovgivningen om åbne data og videreanvendelse af den offentlige sektors informationer⁽⁸⁸⁾. Adgang til retsafgørelser i et maskinlæsbart format⁽⁸⁹⁾, som vist i figur 49, fremmer et algoritmevenligt retssystem⁽⁹⁰⁾.

---

⁸⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (den generelle forordning om databeskyttelse) (EUT L 119 af 4.5.2016, s. 1).

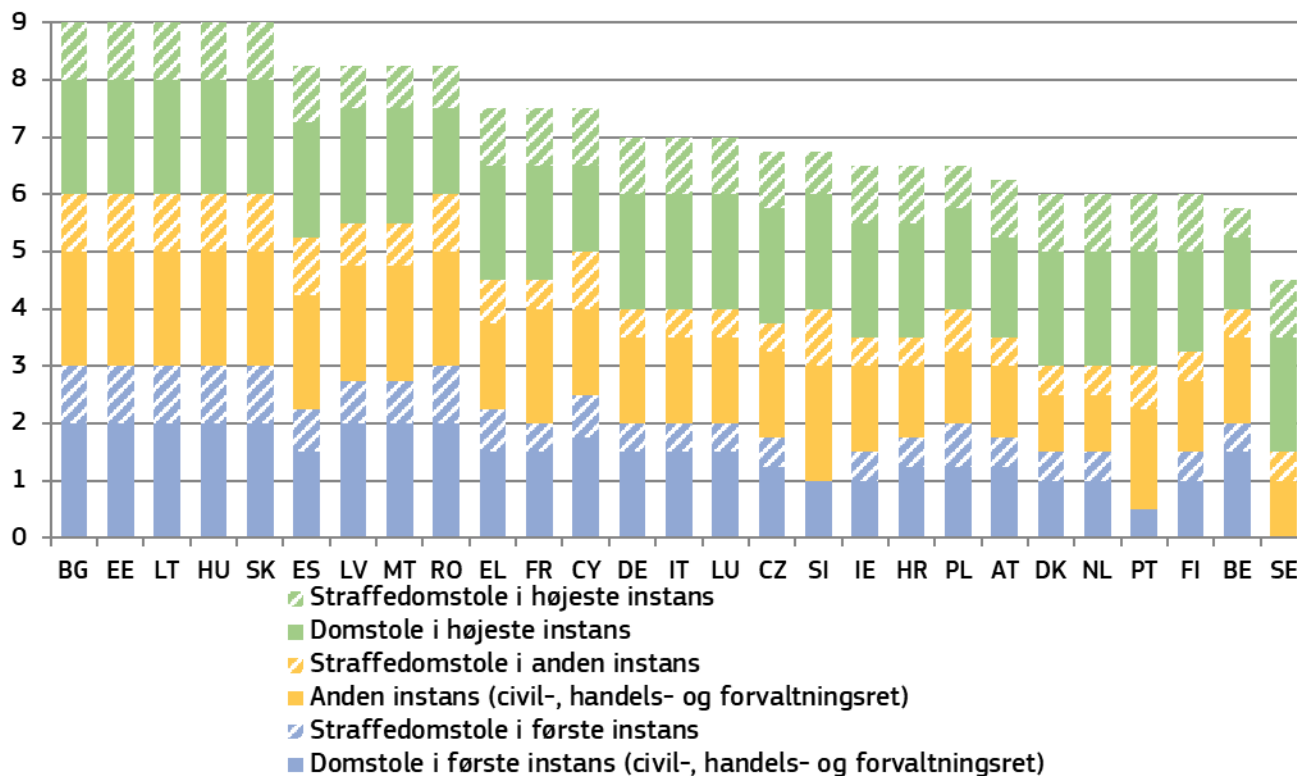
⁸⁷ Anonymisering/pseudonymisering er mere effektivt, hvis det understøttes af en algoritme. Der er dog behov for menneskeligt tilsyn, da algoritmerne ikke forstår sammenhæng.

⁸⁸ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/98/EF af 17. november 2003 om videreanvendelse af den offentlige sektors informationer (EUT L 345 af 31.12.2003, s. 90) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1024 af 20. juni 2019 om åbne data og videreanvendelse af den offentlige sektors informationer (EUT L 172 af 26.6.2019, s. 56).

⁸⁹ Domme, der er udarbejdet efter standarder (f.eks. Akoma Ntoso), og deres tilknyttede metadata kan downloades gratis i form af en database eller ved andre automatiserede metoder (f.eks. applikationsprogrammeringsgrænseflade (API)).

⁹⁰ Se også meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En europæisk strategi for data (COM(2020) 66 final), Kommissionens hvidbog om kunstig intelligens — en europæisk tilgang til ekspertise og tillid (COM(2020) 65 final) og konklusioner fra Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer, forsamlet i Rådet, om bedste praksis vedrørende onlineoffentliggørelse af retsafgørelser (EUT C 362 af 8.10.2018, s. 2).

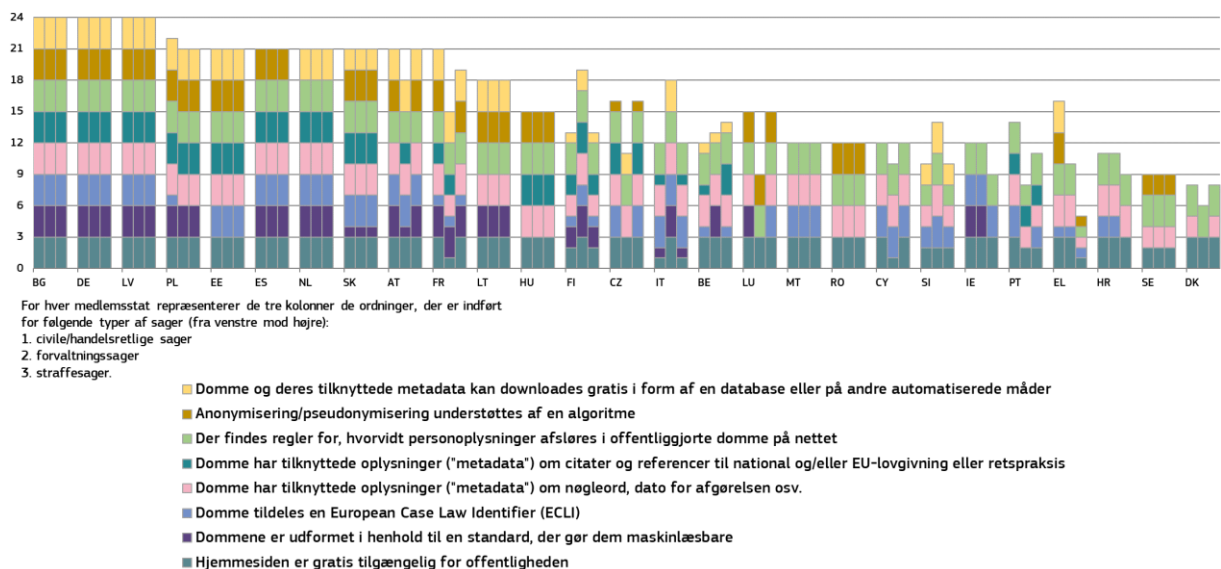
Figur 47: Offentlighedens adgang til offentliggjorte retsafgørelser online, 2022 (*) (civil- og handelsretlige samt forvaltningsretlige sager og straffesager, alle instanser) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁹¹⁾)

(*) Maksimum: 9 point. For henholdsvis civil- og handelsretlige samt forvaltningsretlige sager og straffesager er der givet ét point for hver instans, hvis alle retsafgørelser er tilgængelige online, 0,75 point, hvis de fleste (mere end 50 %) retsafgørelser er tilgængelige, og 0,5 point, hvis kun visse (under 50 %) retsafgørelser er tilgængelige. Hvis en medlemsstat kun har to instanser, er der givet point for tre instanser ved at kopiere dataene fra den pågældende højere instans til den ikkeeksisterende instans. For de medlemsstater, der ikke skelner mellem de to retsområder (civil- og handelsretlige sager og forvaltningsretlige sager), er der givet samme antal point for begge retsområder. **BE:** For civil- og strafferetlige sager har hver domstol ansvaret for at træffe afgørelse om offentliggørelse af sine egne domme. **DE:** Hver delstat beslutter, om retsafgørelser i første instans skal gøres tilgængelige online. **AT:** I første og anden instans bestemmer dommerne, hvilke afgørelser der skal offentliggøres. Højesteretsafgørelser, der afviser en appel uden væsentlig begrundelse, offentliggøres ikke. Afgørelser fra den øverste forvaltningsdomstol, som er truffet af en enkelt dommer, offentliggøres, hvis den pågældende dommer beslutter at offentliggøre dem. Desuden offentliggøres afgørelser, der alene omhandler retlige spørgsmål, hvor der allerede findes fast retspraksis fra den øverste forvaltningsdomstol, og ukomplicerede afgørelser om henlæggelse af sager ikke. **NL:** Domstolene bestemmer, hvilke retsafgørelser der skal offentliggøres, i henhold til offentliggjorte kriterier. **PT:** Et udvalg ved domstolen bestemmer, om retsafgørelserne skal offentliggøres. **SI:** Procedureafgørelser med ringe eller ingen betydning for retspraksis offentliggøres ikke. Ved afgørelser i sager, som materielt er identiske (f.eks. massesager), offentliggøres kun den ledende afgørelse (sammen med listen over sagsakter med samme indhold). Individuelle højere domstole afgør, hvilke domme der kan offentliggøres. **SK:** Afgørelser i flere typer civile sager, f.eks. arve- eller faderskabssager, offentliggøres ikke. **FI:** Domstolene afgør, hvilke domme der offentliggøres.

⁹¹ 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

Figur 48: Ordninger for udarbejdelse af maskinlæsbare retsafgørelser, 2022 (*) (civil-/handelsretlige, forvaltningsretlige og strafferetlige sager, alle instanser) (kilde: Europa-Kommissionen ⁽⁹²⁾)

(*) *Maksimum: 24 point pr. sagstype. For hver af de tre instanser (første, anden, sidste) kan der gives ét point, hvis alle retsafgørelser er omfattet. Hvis kun nogle retsafgørelser er omfattet i en bestemt instans, tildeles kun 0,5 point. Hvis en medlemsstat kun har to instanser, er der givet point for tre instanser ved at kopiere dataene fra den pågældende højere instans til den ikke-eksisterende instans. For de medlemsstater, der ikke skelner mellem forvaltningsretlige sager og civil- og handelsretlige sager, er der givet samme antal point for begge retsområder. ES: Det er ikke tilladt at anvende den generelle domstolsadministrations database til kommercielle formål eller til massedownload af information. Videreanvendelsen af disse oplysninger til udvikling af databaser eller til kommercielle formål skal følge den procedure og de betingelser, der er fastsat af domstolsadministrationen gennem dens dokumentationscenter. IE: Anonymisering af domme sker i familieretlige sager, sager vedrørende børn og andre områder, hvor loven kræver det, eller en dommer har pålagt, at identiteten af parter eller personer ikke må afsløres.*

⁹² 2022-data er indsamlet i samarbejde med gruppen af kontaktpersoner vedrørende de nationale retsvæsen.

3.2.5. Oversigt over retssystemernes kvalitet

Nem adgang til domstolene, tilstrækkelige ressourcer, effektive vurderingsværktøjer og digitalisering bidrager til en høj kvalitet i retssystemerne. Borgerne og virksomhederne forventer afgørelser af høj kvalitet truffet af et effektivt retssystem. I EU's resultatavle for retlige anliggender 2023 gives der en detaljeret sammenlignende analyse af disse faktorer.

Tilgængelighed

I 2023-resultattavlen undersøges igen en række elementer, der bidrager til et brugervenligt retssystem:

- 1) **Tilgængeligheden af retshjælp og retsafgifternes størrelse** har stor betydning for adgangen til domstolsprøvelse, især for personer, der lever i fattigdom eller er i risiko for fattigdom. Det fremgår af figur 24, at personer, hvis indtægt ligger under Eurostats fattigdomsgrænse, ikke modtager retshjælp i fem medlemsstater. Retsafgifterne (figur 25) har været stort set stabile siden 2016, selv om retsafgifterne i fem medlemsstater var lavere end i 2021, navnlig for krav af begrænset værdi. Byrden i forbindelse med retsafgifter er fortsat forholdsmæssigt højere for krav af begrænset værdi. Vanskeligheder med at få retshjælp kombineret med høje retsafgifter i 4 medlemsstater kan afholde personer, der lever i fattigdom, fra at forsøge at få adgang til domstolsprøvelse.
- 2) I EU's resultatavle for retlige anliggender 2023 analyseres det, hvordan medlemsstaterne fremmer frivillig brug af **alternative metoder til bilæggelse af tvister (ATB)** (figur 26), herunder muligheden for at anvende digitale teknologier. Det overordnede billede er uændret fra 2021, hvor tre medlemsstater har forbedret deres indsats, men der er også tre, der har reduceret antallet af ATB-fremmende foranstaltninger. Generelt er der en tendens til, at antallet af metoder, der anvendes til at fremme ATB-metoder, er lavere for forvaltningsretlige tvister end for civil-, handels-, arbejds- eller forbrugertvister.
- 3) For første gang gøres der i EU's resultatavle for retlige anliggender 2023 status over særlige ordninger, der skal hjælpe **personer, der er i risiko for forskelsbehandling, og ældre** med at få adgang til domstolsprøvelse. Figur 27 viser, at 17 medlemsstater giver oplysninger om rettighederne for personer, der risikerer at blive udsat for forskelsbehandling, og 22 giver let fysisk adgang til retsbygninger. 14 gør det muligt for ikke-statslige organisationer at indlede eller deltage i retssager på vegne af eller til støtte for personer, der risikerer at blive udsat for forskelsbehandling, og gør det lettere for ældre at deltage i retssager. Desuden tog en tredjedel af medlemsstaterne skridt til at gøre retshjælp mere tilgængelig for ældre, mens kun fire medlemsstater spurgte om behovene og tilfredshedsniveauet hos personer, der risikerer forskelsbehandling, i undersøgelser af domstolsbrugere i 2021.
- 4) Figur 29 viser, at medlemsstaterne også har givet **ligestillingsorganer beføjelser til at hjælpe ofre med at få adgang til domstolsprøvelse**. Dette års resultatavle giver et overblik over dette for første gang. Ligestillingsorganer i en tredjedel af medlemsstaterne kan træffe bindende afgørelser i sager om forskelsbehandling. I 22 medlemsstater kan de give parterne mulighed for at søge alternativ tvistbilæggelse (f.eks. mæglings- eller forligsprocedurer). I 18 medlemsstater kan ligestillingsorganer optræde i retten i sager om forskelsbehandling enten

på vegne af ofre eller i eget navn, og i 16 medlemsstater kan de indgive indlæg til domstolen som sagkyndig eller amicus curiae (ikke-part, som har tilladelse til at bistå en domstol ved at tilbyde oplysninger, ekspertise eller indsigt, der har betydning for sagens spørgsmål).

- 5) Der gives også for første gang en kortlægning af udvalgte specifikke ordninger for **ofre for vold mod kvinder og vold i hjemmet**. Figur 28 viser, hvor mange af de undersøgte beskyttelsesforanstaltninger der er indført i hver medlemsstat. I 12 medlemsstater er alle garantier på plads, f.eks. særlig beskyttelse af ofre eller onlineadgang til specifikke oplysninger. Næsten en fjerdedel af medlemsstaterne giver imidlertid ikke onlineadgang til specifikke oplysninger om forebyggelse af vold i hjemmet, støtte- og beskyttelsestjenester eller juridisk information om vold mod kvinder/vold i hjemmet og ofres rettigheder.
- 6) EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 udvider kortlægningen af visse aspekter af **domstolskontrollen med offentlige forvaltningers handlinger og undladelser** på grundlag af specifikke forretningsscenarier (figur 30). Figuren viser anerkendelsen og anvendelsen af de specifikke former for statsligt ansvar i henhold til medlemsstaternes retssystemer, når statslig adfærd, der overtræder EU-retten, forårsager skade, eller når overtrædelsen af EU-retten skyldes en afgørelse truffet af den ret, der træffer afgørelse i sidste instans. Dette blev allerede anvendt i konkrete sager ved nationale domstole i fem medlemsstater for statslig adfærd, der forvolder skade, og i 10 for afgørelser truffet af domstole, der træffer afgørelse i sidste instans. Ud over disse specifikke garantier kan der være andre mere generelle former for statsligt ansvar. I 24 medlemsstater kan virksomheder modtage økonomisk erstatning for skader forårsaget af administrative afgørelser eller administrativ tavshed, og domstolene kan udsætte fuldbyrdelsen af administrative afgørelser. Disse kan have en indvirkning på investorenes tillid, erhvervsklimaet og det indre markeds funktion og kræver nærmere overvågning.
- 7) EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 giver et overblik over udvalgte foranstaltninger, som medlemsstaterne har indført for at sikre et **børnevenligt retssystem**. Figur 31 omhandler de særlige ordninger, der er til rådighed, når et barn er involveret som offer eller som mistænkt/tiltalt. Samlet set synes situationen at være forbedret i forhold til 2021. Det rapporteres nu, at i alt 17 medlemsstater: giver mulighed for audiovisuel optagelse af afhøring af børn, sikrer børnevenlige miljøer og effektiv deltagelse af børn i høringer, giver oplysninger på en børnevenlig måde, og sørger for advokatbistand. På trods af disse rapporterede forbedringer, navnlig med hensyn til retshjælp til børn, er der stadig færre specifikke garantier til rådighed for børn, der er involveret i retssager som mistænkte eller tiltalte, end for dem, der er involveret som ofre.

Ressourcer

Retssystemer af høj kvalitet i medlemsstaterne kræver en tilstrækkelig grad af finansielle og menneskelige ressourcer. Dette kræver tilstrækkelige investeringer i fysisk og teknisk infrastruktur, relevant grunduddannelse og videreuddannelse samt mangfoldighed blandt dommerne, herunder ligevægt mellem kønnene. EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 viser følgende:

- 8) Med hensyn til **finansielle ressourcer** forblev de offentlige udgifter til domstole generelt stabile i 2021 i de fleste medlemsstater, men med vedvarende betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til udgiftsniveauer både pr. indbygger og i procent af BNP

(figur 32 og 33). Der er 21 medlemsstater, der øgede deres udgifter i procent af BNP i 2021 (en stigning i forhold til 2020), og tre øgede også deres udgifter pr. indbygger.

- 9) For første gang viser dette års resultattavle forholdet mellem dommeres og anklageres årlige **lønninger** og den gennemsnitlige årlige løn i landet (figur 34).
- 10) **Kvinder** udgør stadig mindre end 50 % af dommerne ved de øverste domstole i 20 medlemsstater (figur 36), mens halvdelen eller flere dommere ved de øverste domstole i syv medlemsstater er kvinder. Tallene for treårsperioden 2020-2022 viser forskellige niveauer og tendenser medlemsstaterne imellem.
- 11) For at **forbedre kommunikationen** med sårbare grupper (figur 38) tilbyder alle medlemsstater uddannelse i kommunikation med asylansøgere og/eller med personer med forskellig kulturel, religiøs, etnisk eller sproglig baggrund. Desuden tilbyder 15 medlemsstater uddannelse i brugen af sociale medier og kommunikation med medierne, og 15 oplyser om og tilbyder uddannelse i håndtering af desinformation.

Vurderingsværktøjer

- 12) **Brugen af undersøgelser** blandt domstolsbrugere og retsvæsenets aktører (figur 39) var højere i 2021 end i de foregående år, idet kun 10 medlemsstater ikke gennemførte undersøgelser (15 i 2020). Tilgængelighed, kundeservice, retsmøder og generel tillid til retssystemet er tilbagevendende emner i undersøgelser, men kun otte medlemsstater undersøgte tilfredsheden blandt grupper med særlige behov eller enkeltpersoners bevidsthed om deres rettigheder.

Digitalisering

Siden 2021 har EU's resultattavle for retlige anliggender indeholdt et stort, detaljeret afsnit om aspekter i forbindelse med digitaliseringen af retsvæsenet. Selv om medlemsstater allerede anvender digitale løsninger i forskellige sammenhænge og i forskelligt omfang, er der i høj grad plads til forbedringer.

- 13) 26 medlemsstater giver nogle **onlineoplysninger om deres retssystem**, herunder websteder med klare oplysninger om adgang til retshjælp, om retsafgifter og om kriterier for berettigelse til nedsættelse af gebyrer (figur 40). Situationen er blevet bedre i forhold til sidste år, men der er stadig visse forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til informationsniveauet og i hvor høj grad de imødekommer folks behov. F.eks. tilbyder 14 medlemsstater en interaktiv onlinesimulering, hvor folk kan finde ud af, om de er berettiget til retshjælp, eller undervisning i juridiske rettigheder gennem interaktive onlinelæringsværktøjer. 24 medlemsstater stiller et websted til rådighed med forståelige oplysninger om proceduremæssige rettigheder, herunder onlineformularer for virksomheder og enkeltpersoner, og oplysninger til ikke-indfødte sprogbrugere.
- 14) Otte medlemsstater har **digitalt forberedte procedureregler** (figur 41), som fuldt ud eller for det meste tillader brug af fjernkommunikation og bevismaterialets antagelighed i rent digitalt format. I 19 medlemsstater er dette kun muligt i et begrænset antal situationer. Ikke desto mindre har der generelt været stadige fremskridt på dette område siden 2020.
- 15) Figur 42 viser **domstolenes og anklagemyndighedens anvendelse af digital teknologi**. Den viser, at medlemsstaterne med to undtagelser ikke fuldt ud udnytter det potentiale, som deres

procedureregler tillader (jf. figur 41). Medlemsstaternes domstole, anklagere og domstolspersonale har allerede forskellige digitale værktøjer til rådighed, f.eks. sagsstyringssystemer, videokonferencesystemer og telearbejdsordninger. Der kan dog stadig gøres yderligere fremskridt inden for elektroniske sagsallokeringsystemer ved hjælp af automatisk fordeling baseret på objektive kriterier.

- 16) I alle medlemsstater har domstolene adgang til en vis mængde **sikre elektroniske kommunikationsværktøjer**. Disse værktøjer er tilgængelige for kommunikation mellem domstole og mellem domstole og advokater. 10 medlemsstater mangler dog stadig værktøjer til digital kommunikation med notarer, tilbageholdelsesfaciliteter eller fogeder/stævningmænd (figur 43). Alle medlemsstater sørger nu for sikker elektronisk kommunikation inden for anklagemyndigheden og mellem anklagemyndigheder og domstole, hvilket er en forbedring i forhold til 2021 (figur 44). Ikke desto mindre mangler en tredjedel af medlemsstaterne stadig værktøjer til elektronisk kommunikation mellem anklagemyndigheden og forsvarsadvokater.
- 17) I civil-, handels- og forvaltningsretlige sager giver 21 medlemsstater borgere og virksomheder (eller deres retlige repræsentanter) **onlineadgang til deres igangværende eller afsluttede sager** (figur 45), om end i forskellig grad. I 25 medlemsstater er det nu muligt at anlægge sag eller indgive en klage online, hvilket er en betydelig forbedring i forhold til 2021. I straffesager (figur 46) har tiltalte og ofre i 21 medlemsstater imidlertid kun begrænsede muligheder for at følge eller forfølge en del af deres sag elektronisk, og en tredjedel af medlemsstaterne leverer ingen eller meget få digitale løsninger i straffesager.
- 18) **Onlineadgang til retsafgørelser** (figur 47) er generelt forbedret en smule i forhold til 2021, navnlig med hensyn til offentliggørelse af retsafgørelser i første og anden instans. Hvad angår den højeste instans, har onlineadgangen til retsafgørelser generelt været stabil.
- 19) Som i de foregående år analyserer EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 **ordninger for udarbejdelse af maskinlæsbare retsafgørelser** (figur 48). Alle medlemsstater har visse ordninger for civil-, handels-, forvaltnings- og strafferetlige sager, men der kan konstateres betydelige forskelle mellem dem. Generelt er der en tendens til at indføre flere ordninger, navnlig med hensyn til gratis download af retsafgørelser (databaser og andre automatiserede løsninger), modellering af afgørelser for at gøre dem maskinlæsbare eller anonymisering/pseudonymisering af domme ved hjælp af algoritmer. I 2022 rapporterede 8 medlemsstater om forbedringer i forhold til det foregående år, mens situationen i 10 medlemsstater forblev stabil. Retssystemer med ordninger til modellering af retsafgørelser i overensstemmelse med standarder for at gøre dem maskinlæsbare synes at have potentiale til at opnå bedre resultater i fremtiden.

3.3. Uafhængighed

Domstolens uafhængighed, som er en integreret del af opgaven med at træffe retsafgørelser, er et krav i EU-retten, og det udspringer af princippet om effektiv retsbeskyttelse, som er omhandlet i artikel 19 i TEU, og retten til effektive retsmidler ved en domstol, som er forankret i artikel 47 i EU's charter om grundlæggende rettigheder⁽⁹³⁾. Dette krav forudsætter:

a) **ekstern uafhængighed**, hvor det pågældende organ udøver sine funktioner helt uafhængigt uden at være underlagt nogen hierarkiske begrænsninger eller underordnet noget andet organ og uden at modtage ordrer eller instrukser fra nogen som helst kilde, hvilket betyder, at det er beskyttet mod ydre indblanding eller pres, der kan påvirke dets medlemmers uafhængige vurdering og påvirke deres afgørelser og

b) **intern uafhængighed og upartiskhed**, hvor der opretholdes en ensartet afstand fra parterne i sagen og deres respektive interesser med hensyn til sagens genstand⁽⁹⁴⁾, og hvor de enkelte dommere er beskyttet mod unødigt internt pres inden for retsvæsenet⁽⁹⁵⁾.

Retsvæsenets uafhængighed sikrer, at alle rettigheder, som borgerne har i henhold til EU-retten, beskyttes, og at de værdier, der er fælles for medlemsstaterne som fastsat i artikel 2 i TEU, navnlig retsstatsprincippet, beskyttes⁽⁹⁶⁾. Bevarelsen af EU's retsorden er af afgørende betydning for alle borgere og virksomheder, hvis rettigheder og friheder er beskyttet i henhold til EU-retten.

Opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed er afgørende for den tillid, som borgerne skal have til retssystemet i et samfund, der er baseret på retsstatsprincippet, og bidrager til et vækstvenligt erhvervs-klima, ligesom opfattelsen af manglende uafhængighed kan virke hæmmende for investeringer. Resultattavlen indeholder indikatorer for retsvæsenets uafhængighed med hensyn til effektiviteten af investeringsbeskyttelsen. Ud over en række indikatorer for opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed fra forskellige kilder indeholder resultattavlen en række indikatorer

---

⁹³ Se <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>.

⁹⁴ Domstolens dom af 16. november 2021, *Straffesag mod WB m.fl.*, forenede sager C-748/19 til C-754/19, dom af 6. oktober 2021, *W. Ż.*, C-487/19, dom af 15. juli 2021, *Kommissionen mod Polen*, C-791/13, dom af 2. marts 2021, *AB*, C-824/18, dom af 19. november 2019, *A. K. m.fl.*, C-585/18, C-624/18 og C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, præmis 121 og 122, dom af 5. november 2019, *Kommissionen mod Polen*, C-192/18, dom af 24. juni 2019, *Kommissionen mod Polen*, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531 præmis 73 og 74, dom af 27. februar 2018, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, præmis 44, dom af 25. juli 2018, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 65.

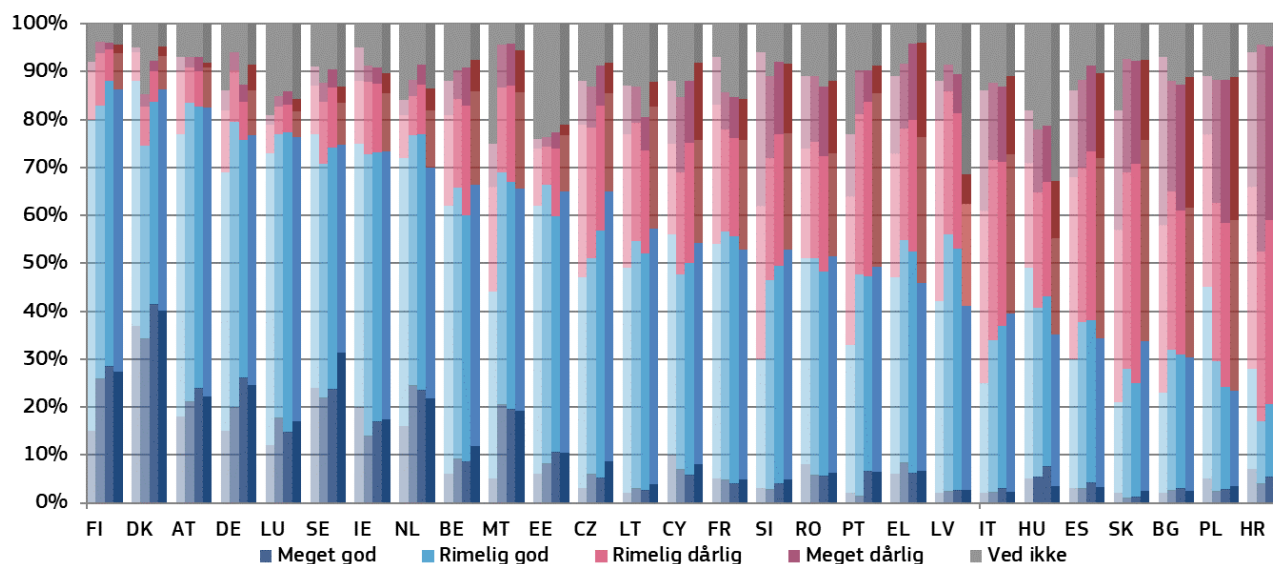
⁹⁵ Højesteretter er som domstole i sidste instans sammen med højere domstole/appeldomstole generelt afgørende for at sikre en ensartet anvendelse af lovgivningen i medlemsstaterne. Den hierarkiske organisation af domstolene bør imidlertid ikke være til hinder for den enkeltes uafhængighed (henstilling CM/Rec(2010) 12, punkt 22). Højere domstole bør ikke give dommere instrukser om, hvordan de skal træffe afgørelse i individuelle sager, undtagen i nationale præjudicielle sager, eller når der træffes afgørelse om retsmidler i henhold til loven (henstilling CM/Rec(2010) 12, punkt 23). Ifølge Venedigkommissionen ville en hierarkisk organisation af dommere i form af et underordningsforhold mellem dommere og højere instanser i deres retslige beslutningstagning være en klar overtrædelse af princippet om intern uafhængighed (Venedigkommissionen, Report on the independence of the judicial system, Part I: the independence of courts, Study No. 494/2008, 16 March 2010, CDL-AD(2010)004, punkt 68-72). Enhver procedure for ensretning af retspraksis skal overholde de grundlæggende principper om magtens tredeling, og selv efter en sådan afgørelse fra en højere ret/højesteret skal alle domstole og dommere fortsat have kompetence til at vurdere deres sager på en uafhængig og upartisk måde og til at skelne nye sager fra den fortolkning, der tidligere var blevet forenet af en højere ret/højesteret (EU's resultattavle for retlige anliggender, s. 45).

⁹⁶ Domstolens dom af 24. juni 2019, *Kommissionen mod Polen*, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, præmis 44.

for, hvordan retssystemerne er organiseret med henblik på at beskytte retsvæsenets uafhængighed i bestemte typer situationer, hvor uafhængigheden kan være i fare ⁽⁹⁷⁾. I overensstemmelse med input fra Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer (ENCJ), Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole (NPSJC), Ekspertgruppen vedrørende Hvidvask af Penge og Finansiering af Terrorisme (EGMLTF) og fra de nationale kontaktpunkter i kampen mod korruption viser denne udgave af resultattavlen indikatorer for domstolsadministrationernes beføjelser, de myndigheder, der er involveret i udnævnelsen af præsidenter og anklagere ved højesteret, og den første oversigt over organer, der er involveret i forebyggelse og retsforfølgning af korruption samt deres forskellige grader af specialisering.

3.3.1. Opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed og effektiviteten af investeringsbeskyttelsen

Figur 49: Offentlighedens opfattelse af domstoles og dommers uafhængighed (*) (kilde: Eurobarometer ⁽⁹⁸⁾) — lyse farver: 2016, 2021 og 2022, mørke farver: 2023

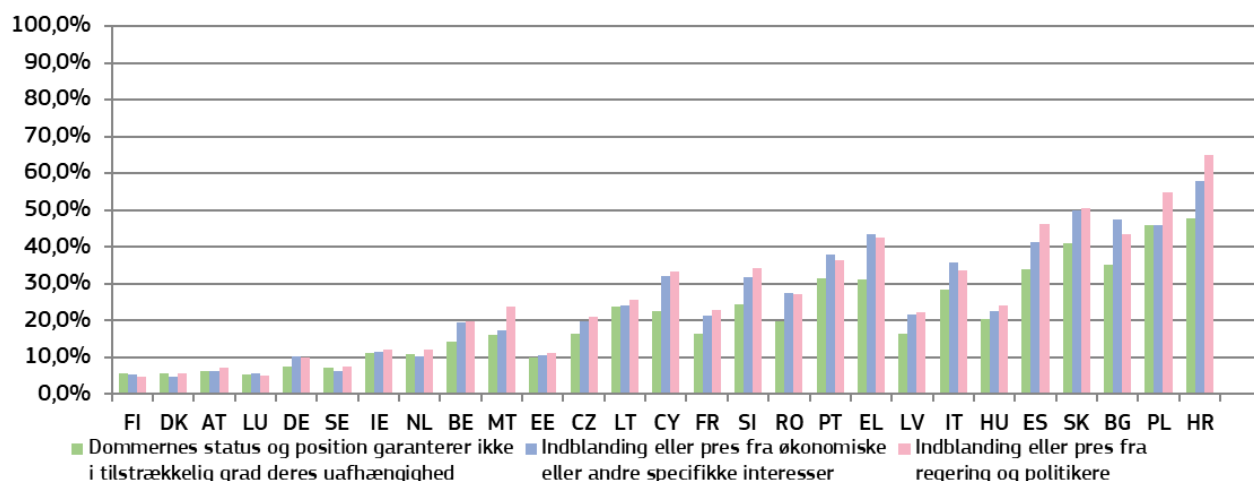
(*) Medlemsstaterne er i første omgang opstillet efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er meget god eller rimelig god (samlet antal positive svar). Hvis procenten for det samlede antal positive svar for nogle medlemsstater er den samme, opstilles de efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er rimelig dårlig eller meget dårlig (samlet antal negative svar). Hvis procenten for det samlede antal positive og negative svar for nogle medlemsstater er den samme, opstilles de efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er meget god. Hvis procenten for det samlede antal positive og negative svar samt for svaret meget god for nogle medlemsstater er den samme, opstilles de efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er meget dårlig.

⁹⁷ Siden 2020 har Det Verdensøkonomiske Forum ikke offentliggjort "Global Competitiveness Index" (GCI).

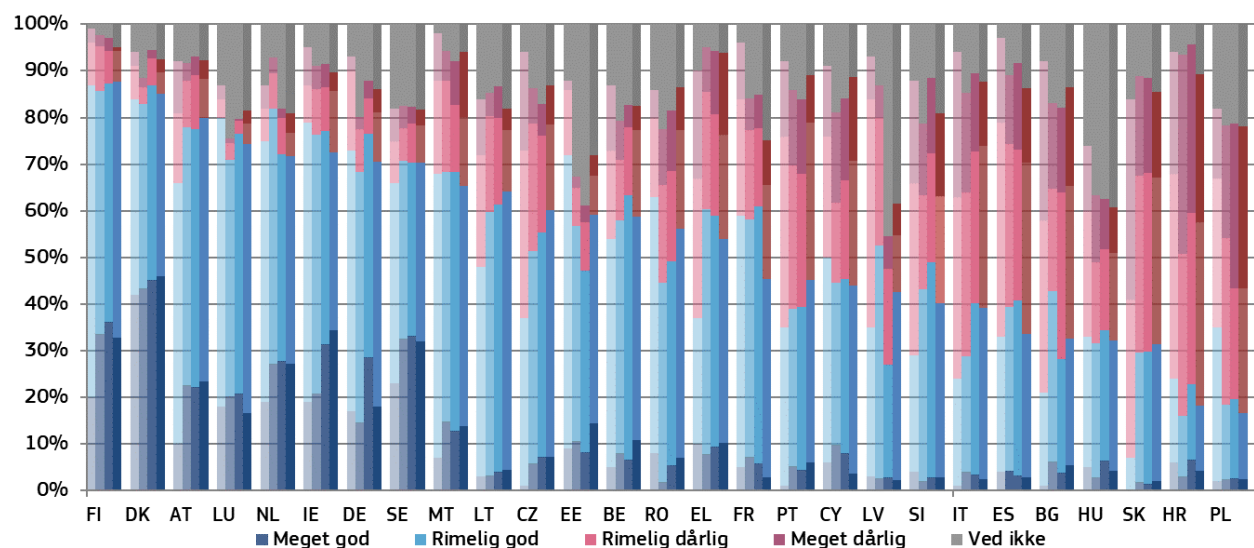
⁹⁸ Eurobarometerundersøgelse FL519, foretaget den 16.-24.1.2023. Svar på spørgsmålet: "Ud fra hvad du ved, hvordan vil du så bedømme retssystemet i (dit land) med hensyn til domstolenes og dommernes uafhængighed? Synes du, uafhængigheden kan betegnes som meget god, rimelig god, rimelig dårlig eller meget dårlig?", se [https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en_FL_503_\(2022\),_FL_489_\(2021\),_FL_435_\(2016\)](https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en_FL_503_(2022),_FL_489_(2021),_FL_435_(2016),_også_tilgængelig_på_Eurobarometer-webstedet:_https://europa.eu/eurobarometer/screen/home), også tilgængelig på Eurobarometer-webstedet: <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>.

I figur 50 vises hovedårsagerne til opfattelsen af domstoles og dommers manglende uafhængighed. De respondenter blandt borgerne, som havde angivet retsvæsenets uafhængighed som "rimelig dårlig" eller "meget dårlig", kunne vælge mellem tre årsager til deres bedømmelse. Medlemsstaterne er angivet i samme rækkefølge som i figur 49.

Figur 50: Hovedårsager til opfattelsen af manglende uafhængighed blandt borgerne (andel af alle respondenter — højere værdi betyder større betydning) (kilde: Eurobarometer ⁽⁹⁹⁾)

Figur 51: Virksomhedernes opfattelse af domstoles og dommers uafhængighed (*) (kilde: Eurobarometer ⁽¹⁰⁰⁾ — lyse farver: 2016, 2021 og 2022, mørke farver: 2023)

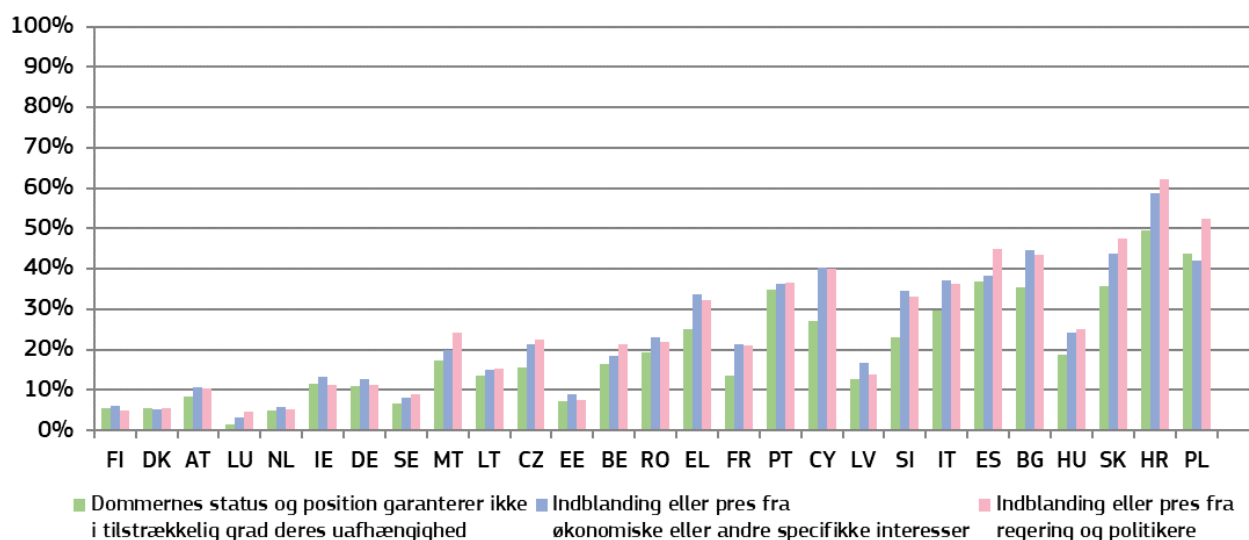
⁹⁹ Eurobarometerundersøgelse FL519, svar på spørgsmålet: "I hvilket omfang forklarer en af følgende årsager din bedømmelse af domstolens uafhængighed i (vores land): i høj grad, i nogen grad, ikke i særlig høj grad, overhovedet ikke?", hvis svaret på spørgsmål 1 er "rimelig dårlig" eller "meget dårlig".

¹⁰⁰ Eurobarometerundersøgelse FL520, foretaget den 16.-30. januar 2023, svar på spørgsmålet: "Ud fra hvad du ved, hvordan vil du så bedømme retssystemet i (vores land) med hensyn til domstolens og dommers uafhængighed?"

(*) Medlemsstaterne er i første omgang opstillet efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er meget god eller rimelig god (samlet antal positive svar). Hvis procenten for det samlede antal positive svar for nogle medlemsstater er den samme, opstilles de efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er rimelig dårlig eller meget dårlig (samlet antal negative svar). Hvis procenten for det samlede antal positive og negative svar for nogle medlemsstater er den samme, opstilles de efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er meget god. Hvis procenten for det samlede antal positive og negative svar samt for svaret meget god for nogle medlemsstater er den samme, opstilles de efter den procentdel af respondenterne, der oplyste, at domstolenes og dommernes uafhængighed er meget dårlig.

I figur 52 vises hovedårsagerne til opfattelsen af domstoles og dommers manglende uafhængighed. De respondenter blandt virksomhederne, som havde angivet retsvæsenets uafhængighed som "rimelig dårlig" eller "meget dårlig", kunne vælge mellem tre årsager til deres bedømmelse. Medlemsstaterne er angivet i samme rækkefølge som i figur 51.

Figur 52: Hovedårsager til opfattelsen af manglende uafhængighed blandt virksomhederne (andel af alle respondenter — højere værdi betyder større betydning) (kilde: Eurobarometer (¹⁰¹))

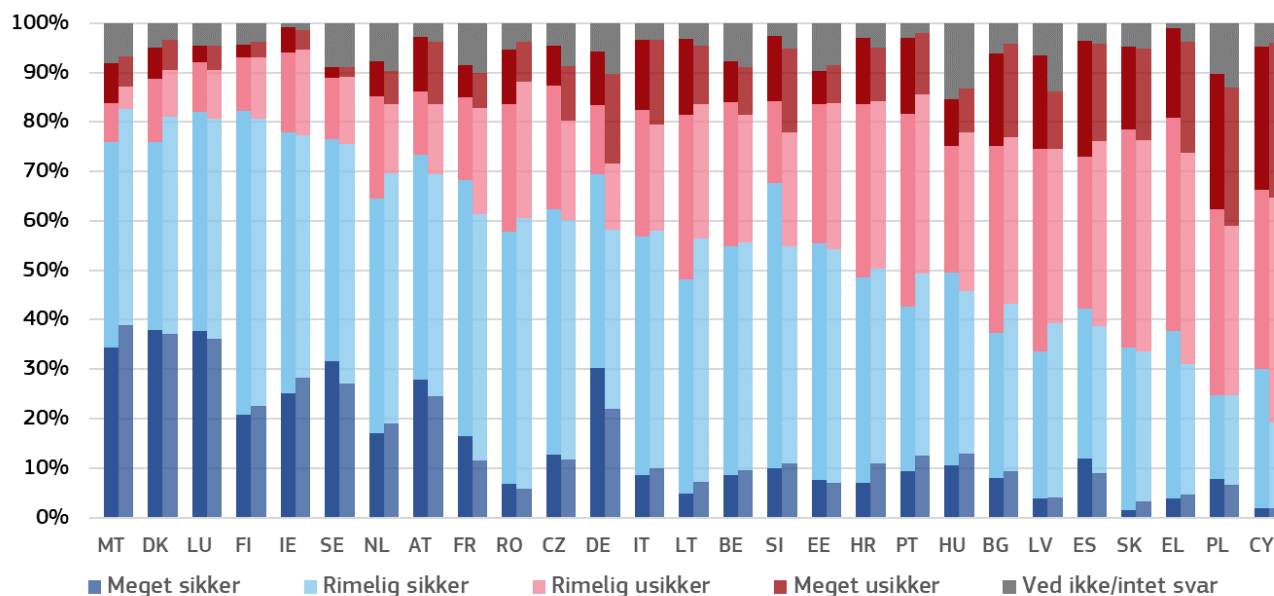

Synes du, uafhængigheden kan betegnes som meget god, rimelig god, rimelig dårlig eller meget dårlig?", se https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en. I 2021 blev stikprøvestørrelsen for de undersøgte virksomheder udvidet til 500 for alle medlemsstater undtagen MT, CY og LU, hvor stikprøven var på 250. I de foregående år var stikprøvestørrelsen 200 for alle medlemsstater undtagen for DE, ES, FR, PL og IT, hvor stikprøven var 400. FL 504 (2022), FL 490 (2021), FL 436 (2016) findes også på Eurobarometer-webstedet. [Eurobarometer — Offentlighedens holdninger i Den Europæiske Union \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en).

¹⁰¹ Eurobarometerundersøgelse FL520. Svar på spørgsmålet: "I hvilket omfang forklarer en af følgende årsager din bedømmelse af domstolenes uafhængighed i (dit land): i høj grad, i nogen grad, ikke i særlig høj grad, overhovedet ikke?", hvis svaret på spørgsmål 1 er "rimelig dårlig" eller "meget dårlig".

I figur 53 vises for anden gang en indikator for, hvordan virksomhederne opfatter effektiviteten af lovens og domstolenes investeringsbeskyttelse, for så vidt angår det, de mener er ubegrundede afgørelser eller passivitet fra statens side.

Figur 53: Virksomhedernes opfattelse af effektiviteten af lovens og domstolenes investeringsbeskyttelse (*) (kilde: Eurobarometer ⁽¹⁰²⁾ — lyse farver: 2022, mørke farver: 2023)

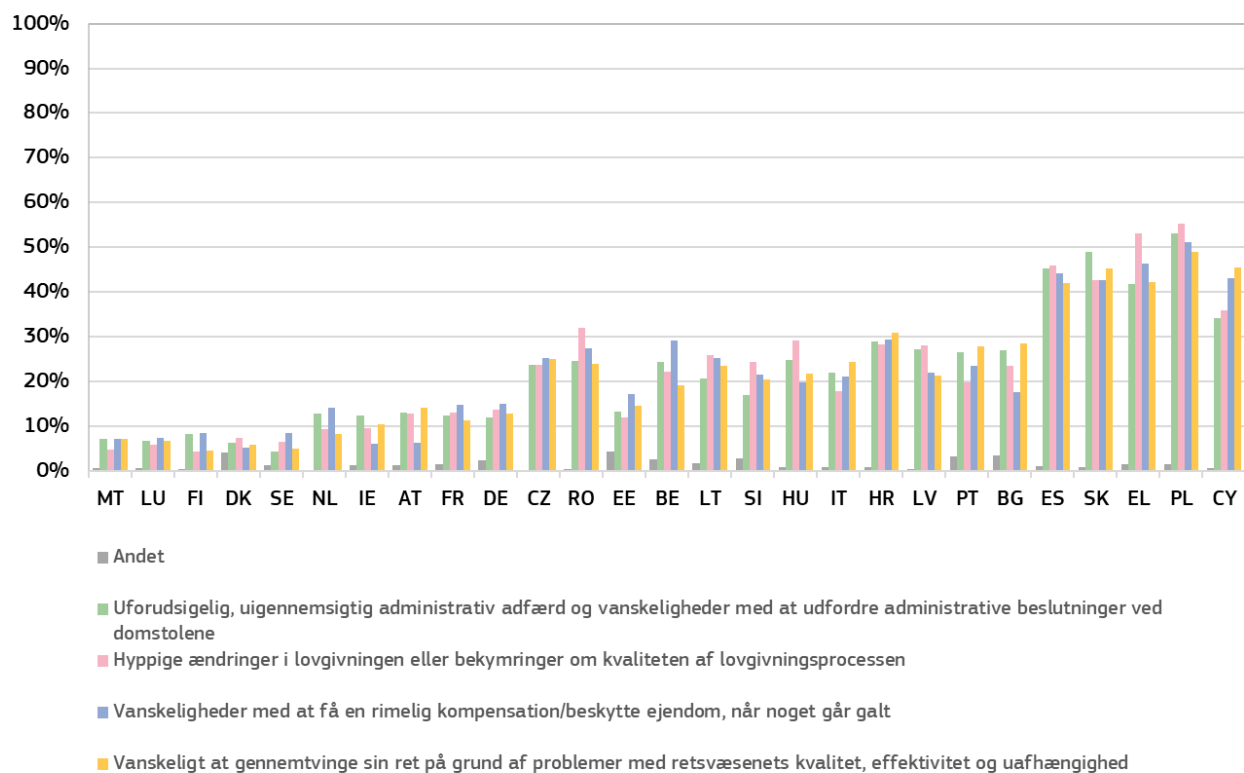
(*) Medlemsstaterne er i første omgang opstillet efter den samlede procentdel af respondenterne, der oplyste, at de har stor eller rimelig tillid til, at loven og domstolene beskytter investeringer (fuldstændig tillid).

¹⁰² Eurobarometerundersøgelse FL520. Svar på spørgsmålet: "I hvilket omfang har du tillid til, at dine investeringer er beskyttet af loven og domstolene i (dit land), hvis noget går galt?" I forbindelse med undersøgelsen blev investeringer defineret som omfattende enhver form for aktiver, som en virksomhed ejer eller kontrollerer, og som er kendetegnet ved tilsagn om kapital eller andre ressourcer, forventning om gevinst eller fortjeneste eller risikoovertagelse.

I figur 54 vises hovedårsagerne til opfattelsen af manglende effektivitet af investeringsbeskyttelsen. De respondenter blandt virksomhederne, som havde angivet deres tillid som "ret lav tillid" eller "meget lav tillid", kunne vælge fire årsager til deres vurdering (og nogle angav "andet"). Medlemsstaterne er angivet i samme rækkefølge som i figur 53.

Figur 54: Hovedårsagerne blandt virksomhederne til deres opfattelse af, at investeringsbeskyttelsen ikke er effektiv (andel af alle respondenter — højere værdi betyder større indflydelse) (kilde: Eurobarometer ¹⁰³)

¹⁰³ Eurobarometerundersøgelse FL520. Svar på spørgsmålet: "Hvad er hovedårsagerne til din bekymring om effektiviteten af investeringsbeskyttelsen?", hvis svaret på spørgsmål 3 er "rimelig lav tillid" eller "meget lav tillid".

3.3.2. Strukturel uafhængighed

Garantierne for strukturel uafhængighed kræver regler, navnlig om dommerstandens sammensætning og udnævnelse, anciennitet, tilfælde, hvor de har pligt til at vige deres sæde, samt tilfælde, hvor de kan afsættes. Disse regler fjerner enhver rimelig tvivl i offentligheden om, at retten er uimodtagelig for påvirkninger udefra og neutral i forhold til de interesser, som er indbragt for den⁽¹⁰⁴⁾. Reglerne skal navnlig være af en sådan art, at de ikke blot udelukker enhver direkte indflydelse i form af instrukser, men ligeledes mere indirekte former for indflydelse, som kan påvirke de pågældende dommeres afgørelser⁽¹⁰⁵⁾.

Der er udviklet europæiske standarder, navnlig af Europarådet i f.eks. Europarådets henstilling fra 2010 om dommere: uafhængighed, effektivitet og ansvar⁽¹⁰⁶⁾. EU's resultattavle for retlige anliggender indeholder visse indikatorer for spørgsmål, der er relevante for vurderingen af, hvordan retssystemerne er organiseret med henblik på at garantere retsvæsenets uafhængighed.

Denne udgave af EU's resultattavle indeholder nye indikatorer for: i) myndigheder, der er involveret i udnævnelsen af præsidenter for højesteret (figur 56 og 57)⁽¹⁰⁷⁾, ii) visse organer, der er involveret i forebyggelsen af korruption, med hensyn til nogle af deres nøglebeføjelser (figur 58) og de myndigheder, der er involveret i deres udnævnelse (figur 59), iii) specialiseringen af de myndigheder, der er involveret i bekæmpelsen af korruption (figur 60), iv) myndigheder, der er involveret i udnævnelsen af chefer for anklagemyndighedens kontorer, der er specialiseret i håndtering af korruption (figur 61)⁽¹⁰⁸⁾, v) de myndigheder, der er involveret i udnævnelsen af

---

¹⁰⁴

Se Domstolens dom af 16. november 2021, straffesag mod WB m.fl., forenede sager C-748/19-C-754/19, præmis 67, dom af 6. oktober 2021, W.ñ., C-487/19, præmis 109, dom af 15. juli 2021, Kommissionen mod Polen, C-791/19, præmis 59, dom A.B. af 2. marts 2021, C-824/18, præmis 117, dom af 19. november 2019, A.K. m.fl. (uafhængigheden af den øverste domstols disciplinærafdeling), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 121 og 122, dom af 24. juni 2019, Kommissionen mod Polen, C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 73 og 74, dom af 25. juli 2018, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 66, dom af 27. februar 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, præmis 44. Se også punkt 46-47 i henstilling CM/Rec(2010)12 om dommere: uafhængighed, effektivitet og ansvar (vedtaget af Europarådets Ministerkomité den 17. november 2010) og begrundelsen. Heri fastsættes det, at den myndighed, der træffer afgørelse om dommeres udvælgelse og karriere, skal være uafhængig af den udøvende og den lovgivende magt. For at garantere myndighedens uafhængighed bør mindst halvdelen af dens medlemmer være dommere, der er valgt af deres kolleger. Hvis statsoverhovedet, regeringen eller den lovgivende magt ifølge forfatningen eller anden lovgivning skal træffe beslutning om udvælgelse og forfremmelse af dommere, bør en uafhængig og kompetent myndighed, der hovedsagelig er sammensat af dommere (uanset de regler, der finder anvendelse på domstolsadministrationer, jf. kapitel IV), have beføjelse til at fremsætte henstillinger eller udtalelser, som den relevante udpegende myndighed følger i praksis.

¹⁰⁵ Se Domstolens dom af 2. marts 2021, A.B., C-824/18, præmis 119, dom af 19. november 2019, A.K. m.fl. (uafhængigheden af den øverste domstols disciplinærafdeling), C-585/18, C-624/18 og C-625/18, EU:C:2019:982, præmis 123, dom af 24. juni 2019, Kommissionen mod Polen, C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 112.

¹⁰⁶ Se henstilling CM/Rec(2010)12 om dommere: uafhængighed, effektivitet og ansvar, vedtaget af Europarådets Ministerkomité den 17. november 2010, og begrundelsen ("henstilling CM/Rec(2010)12").

¹⁰⁷ Figurene er baseret på svar på et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene på det ajourførte spørgeskema fra de medlemsstater, der ikke har nogen domstolsadministrationer eller ikke er ENCJ-medlemmer (CZ, DE, EE, CY, LU, AT og PL), blev opnået via samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole.

¹⁰⁸ Tallene for 58-61 er baseret på besvarelserne af et spørgeskema, som Kommissionen har udarbejdet i tæt samarbejde med de nationale kontaktpunkter i kampen mod korruption.

anklagere (figur 62) ⁽¹⁰⁹⁾, og vi) en første oversigt over de forskellige løsninger, der er valgt i medlemsstaterne for at sikre beskyttelsen af forfatningsmæssige rettigheder i højeste instans og organernes udvalgte beføjelser (figur 63 og 64) ⁽¹¹⁰⁾. Den indeholder også en ajourført oversigt over nogle af domstolsrådets nøglebeføjelser (figur 55) ⁽¹¹¹⁾ og ajourførte tal for advokatstandenes og advokaternes uafhængighed (figur 65) ⁽¹¹²⁾. I figurene vises de nationale rammer, som de forelå i december 2022.

Figureerne i resultattavlen er ikke udtryk for nogen vurdering og indeholder ingen kvantitative data om, hvor effektive garantierne er. De har ikke til formål at afspejle kompleksiteten af og detaljerne i garantierne. Gennemførelsen af politikker og praksis for at fremme integritet og forebygge korrupsion i retsvæsenet er også af afgørende betydning for at sikre dettes uafhængighed. I sidste ende kræver en effektiv beskyttelse af retsvæsenets uafhængighed ud over de nødvendige normer også en kultur for integritet og uvildighed, som deles af alle aktører og respekteres af samfundet som helhed.

— *Domstolsadministrationernes beføjelser* —

Figur 55 viser en ajourført oversigt, der første gang blev præsenteret i EU's resultattavle for retlige anliggender 2016, over nogle af de centrale beføjelser, som domstolsadministrationerne (medlemmer af ENCJ) har, såsom beføjelserne med hensyn til udnævnelse af dommere og beføjelser, der påvirker deres karriere. Den er blevet udvidet til at omfatte beføjelser til at evaluere domstolenes funktion (f.eks. kvalitet og effektivitet), behandle klager fra domstolsbrugere og træffe afgørelse om antallet af dommerembeder i hver domstol.

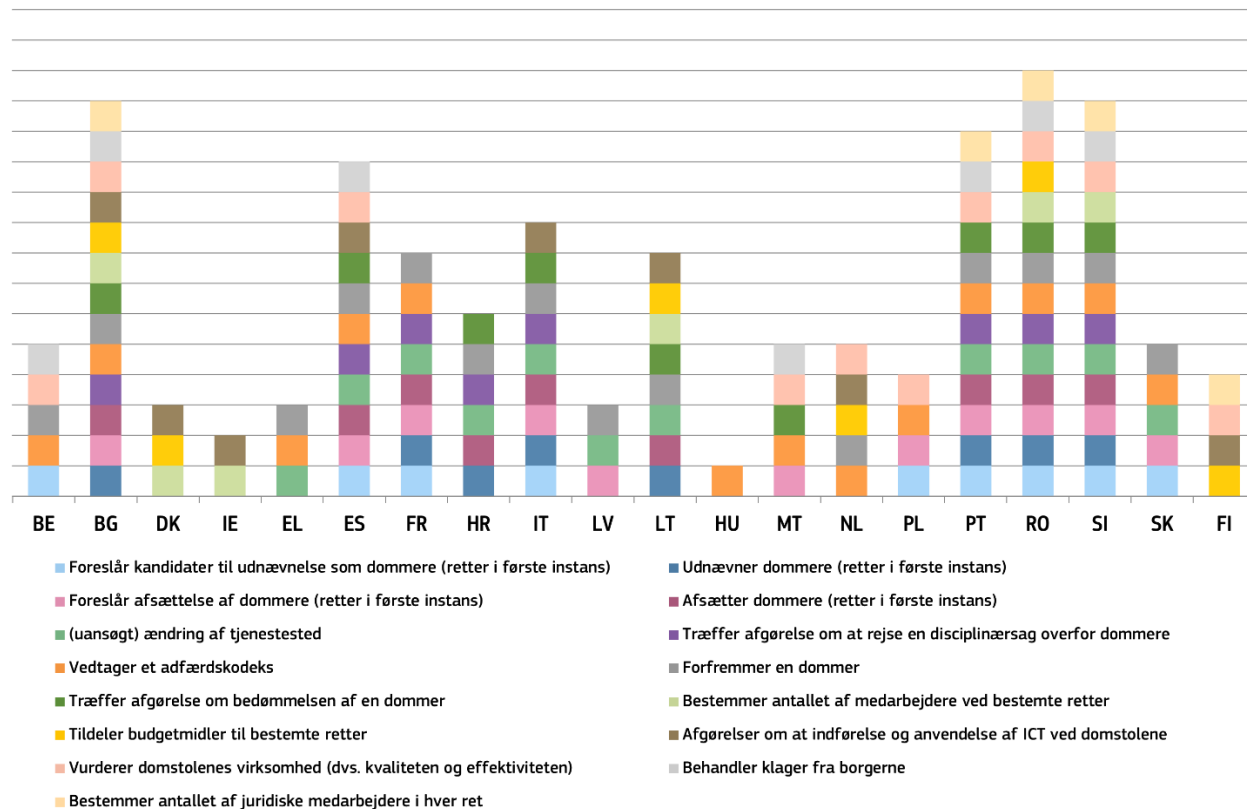
¹⁰⁹ Figur 62 er baseret på et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med Ekspertgruppen vedrørende Hvidvask af Penge og Finansiering af Terrorisme.

¹¹⁰ Figur 63 og 64 er udarbejdet af Kommissionen.

¹¹¹ Figur 55 er baseret på svar på et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med ENCJ. Svar på det ajourførte spørgeskema fra medlemsstater, der ikke er medlemmer af ENCJ (PL), blev indhentet i samarbejde med Netværket af Præsidenterne for Den Europæiske Unions Øverste Domstole.

¹¹² Figur 65 er baseret på svarene på et ajourført spørgeskema, som Kommissionen har udarbejdet i tæt samarbejde med Rådet for Advokatsamfund i Den Europæiske Union (CCBE).

Figur 55: Domstolsadministrationernes beføjelser (kilde: Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer og Netværket af Præsidenter for Øverste Domstole i EU ⁽¹¹³⁾)

(*) Kun nogle af beføjelserne er med i figuren, og den er ikke udtømmende. Domstolsadministrationerne har yderligere beføjelser, som ikke er nævnt her. For DK, IE, HU og PT stammer dataene fra spørgeskemaet om retsvæsenets uafhængighed fra 2021, og der er ingen oplysninger om disse råds potentielle beføjelser til at vurdere domstolens funktion, behandle klager fra domstolsbrugere og træffe afgørelse om antallet af dommerembeder ved hver domstol. EL: Kolonnen viser beføjelserne for begge råd, det øverste civile og strafferetlige råd og det øverste domstolsråd for forvaltningsret. Det øverste domstolsråd for forvaltningsdomstole har yderligere beføjelser til at træffe afgørelse om gennemførelse og anvendelse af IKT i domstolene. IT: Kolonnen viser beføjelserne for begge råd, rådet for civil- og straffedomstole (CSM) og rådet for forvaltningsdomstole (CPGA). CPGA har yderligere beføjelser til at tildele budget til bestemte domstole. LV: Andre selvstyrende retslige organer udøver visse beføjelser, f.eks. med hensyn til disciplin og etik.

— Udnævnelse af højesteretspræsidenter —

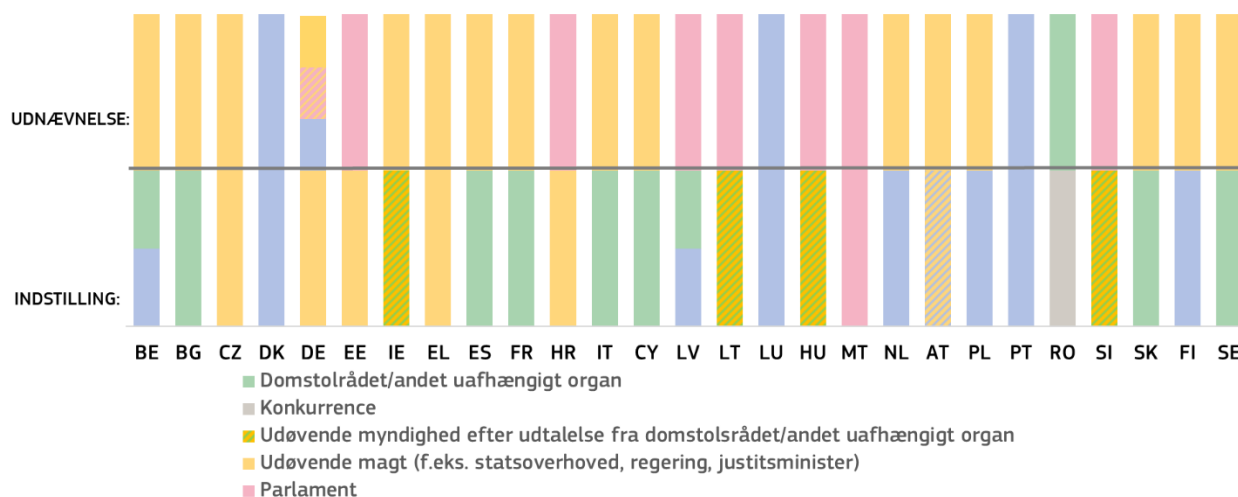
Højesteretter er som domstole i sidste instans afgørende for at sikre en ensartet anvendelse af lovgivningen i medlemsstaterne. Præsidenterne for højesteretter spiller en vigtig rolle, da de ofte tildeles beføjelser til at forvalte højesteret. Det er op til medlemsstaterne at tilrettelægge proceduren for udnævnelse af højesteretsdommere og præsidenter på en sådan måde, at deres uafhængighed og upartiskhed sikres. I denne henseende pålægger EU-retten medlemsstaterne at sikre, at dommere, når de er udnævnt, er fri for indflydelse eller pres fra ansættelsesmyndighedens

¹¹³ Data indsamlet ved hjælp af et ajourført spørgeskema, som Kommissionen har udarbejdet i tæt samarbejde med ENCJ. For PL: data indsamlet gennem NPSC.

side, når de udfører deres opgaver (¹¹⁴). Det skal ligeledes sikres, at de materielle betingelser og processuelle regler for vedtagelsen af udnævnelsesafgørelser er af en sådan karakter, at de ikke i borgernes bevidsthed kan give anledning til rimelig tvivl om, hvorvidt de pågældende dommere er upåvirkelige over for eksterne faktorer, og om deres neutralitet i forhold til de interesser, der er indbragt for dem (¹¹⁵). Uafhængige organers deltagelse i proceduren for udnævnelse af dommere, såsom domstolsadministrationerne, kan i princippet bidrage til at gøre denne proces mere objektiv, forudsat at et sådant organ i sig selv er tilstrækkeligt uafhængigt af den lovgivende og den udøvende magt og den myndighed, som det er forpligtet til at afgive udtalelse til (¹¹⁶).

Figur 56 viser en oversigt over de organer og myndigheder, der foreslår kandidater til udnævnelse som højesteretsformænd, og de myndigheder, der udpeger dem, samt de myndigheder, der hører (f.eks. højesteretsdommere og domstolsadministrationer).

Figur 56: Udnævnelse af præsidenter for højesteret: Forslagsstillende og udpegende myndigheder (*) (kilde: Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer og Netværket af Præsidenter for Øverste Domstole i EU (¹¹⁷))

(*) **BE:** Forslag: Domstolsadministrationen efter obligatorisk rådgivning fra højesteret. Udnævnelse: statsoverhoved (konge). **BG:** Foreløbige forslag til kandidater fremsættes af mindst tre medlemmer af dommerkammeret i domstolsadministrationen, justitsministeren og plenum ved den øverste kassationsdomstol og den øverste forvaltningsdomstol. Domstolsrådets plenarforsamling sender efter en udvælgelsesprocedure det officielle forslag om

¹¹⁴ Siden 2019 har Domstolen afsagt en række afgørelser om udnævnelse af dommere og EU-retlige krav i denne henseende (se dom af 20. april 2021 i sag C-896/19, Republika og Il-Prim Ministru, præmis 56, dom af 2.3.2021 i sag C-824/18, AB, præmis 122, dom af 19. november 2019 i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, AK m.fl., præmis 133).

¹¹⁵ Dom af 20. april 2021 i sag C-896/19, Republika og Il-Prim Ministru, præmis 57, ECLI:EU:C:2021:311, dom af 2. marts 2021 i sag C-824/18, AB, præmis 123, ECLI:EU:C:2021:153, dom af 19. november 2019 i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, AK m.fl., præmis 134 og 135, ECLI:EU:C:2019:982.

¹¹⁶ Dom af 20. april 2021 i sag C-896/19, Republika og Il-Prim Ministru, præmis 66, dom af 2. marts 2021 i sag C-824/18, AB, præmis 66, 124 og 125, dom af 19. november 2019 i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, AK m.fl., præmis 137 og 138.

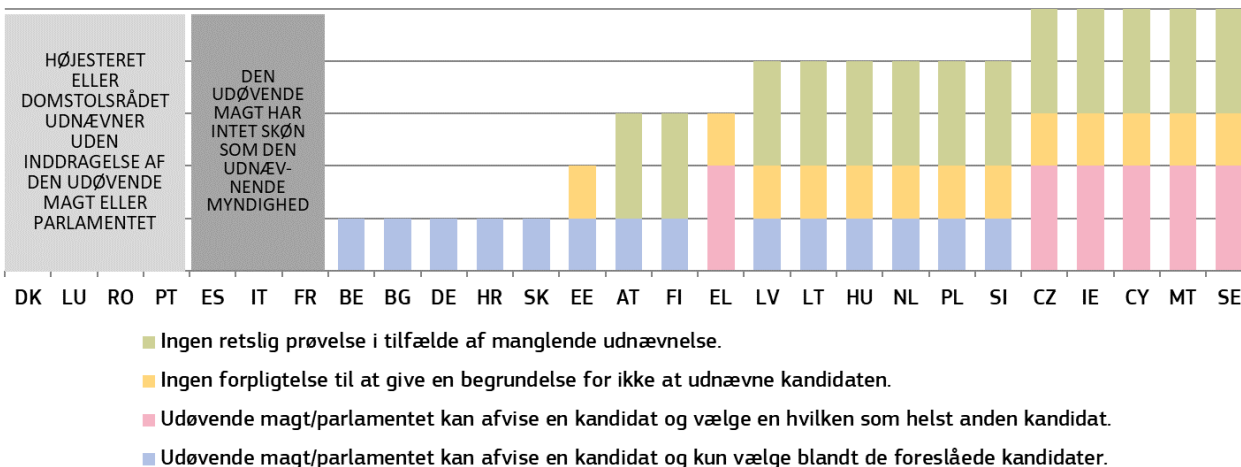
¹¹⁷ Data indsamlet ved hjælp af et ajourført spørgeskema, som Kommissionen har udarbejdet i tæt samarbejde med ENCJ. Svarene på det ajourførte spørgeskema fra medlemsstater, der ikke har nogen domstolsadministrationer eller ikke er medlemmer af ENCJ, blev indhentet gennem samarbejde med NPSC.

en kandidat til republikkens præsident, som derefter udnævner præsidenten for den øverste kassationsdomstol eller den øverste forvaltningsdomstol. **CZ:** Præsidenten for den øverste domstol udnævnes blandt de øvrige dommere ved højesteret af republikkens præsident. Republikkens præsident udnævner en af dommerne ved den øverste forvaltningsdomstol til præsident for den øverste forvaltningsdomstol med premierministerens kontraunderskrift. **DK:** Præsidenten for højesteret vælges af de øvrige dommere ved højesteret. **IE:** Forslag: Det rådgivende udvalg for udnævnelse af dommere udvælger kandidater, der ikke allerede varetager et dommerembede, og anbefaler dem til regeringen som værende egnede til udnævnelse til dommerembeder. Regeringen kan vælge dommere, der skal udnævnes til højere dommerembeder. Udnævnelse: Præsidenten efter råd fra regeringen. **AT:** Forslag: Justitsministeren på grundlag af et forslag fra et "personalepanel" bestående af dommere. Udnævnelse: Forbundspræsident. **LU:** Forslag og udnævnelse: Cour supérieure de justice. **DE:** Forslag: Justitsministeren. Udnævnelse: Hele forbundsregeringen efter rådgivning fra Præsidentrådet (præsidentrådet for højesteret bestående af dets præsident og dommere, der er valgt af alle dommere ved domstolen, afgiver en begrundet udtalelse om hver kandidats personlige og faglige kvalifikationer) og med obligatorisk samtykke fra Richterwahlausschuss (valgkomitéen for dommere bestående af justitsministrene fra de 16 delstater og 16 medlemmer valgt af Forbundsdagen (Bundestag)). Formel udnævnelse af præsidenten. Udnævnelse til præsident for den øverste forbundsdomstol kræver også valg som dommer ved denne forbundsdomstol. I denne henseende er der ingen særlige træk ved valget af en føderal dommer. **EE:** Forslag: Præsident for Republikken. Udnævnelse: Parlamentet. **EL:** Præsidenterne for de tre øverste domstole (statsrådet, højesteret, revisionsretten) udnævnes efter samme procedure. Forslag: Regeringen på grundlag af et forslag fra justitsministeren og en udtalelse fra et parlamentarisk organ. Udnævnelse: Republikkens præsident ved præsidentdekret. **NL:** Forslag: Højesteret. Udnævnelse: Regeringen. **PL:** Præsidenten for den øverste domstol udnævnes af præsidenten for Republikken Polen efter udtalelse fra førstepræsidenten for højesteret for en periode på 3 år blandt de tre kandidater, der udvælges af dommerforsamlingen i et kammer ved højesteret. **PT:** Præsidenten for højesteret vælges af de øvrige dommere ved højesteret. **RO:** Præsidenten, vicepræsidenterne og formændene for afdelingerne ved højesteret og kassationsretten udnævnes af det øverste retsråd (afdelingen for dommere) efter en samtale, der består af en præsentation af ledelsesplanen, en verificering af ledelses- og kommunikationsevnerne med hovedvægt på den organisatoriske kapacitet, hurtig beslutningstagning, modstandsdygtighed over for stress, selvforbedring, evne til analyse, syntese, prognoser, kort-, mellem- og langsigtet strategi og planlægning, initiativ, hurtig tilpasningsevne, netværks- og kommunikationskapacitet samt verifikation af den specifikke viden om den rolle/stilling, som kandidaten har søgt. **CY:** Præsidenten udnævner efter råd fra det rådgivende domstolsråd (lov om justitsforvaltning nr. 145 (I)/2022). **ES:** Præsidenten for højesteret udnævnes af kongen ved kongelig anordning, der er kontraseret af regeringens præsident efter råd fra domstolsrådet. Kandidaten aflægger ed eller løfte over for kongen og tiltræder embedet over for højesterets plenarforsamling. Ved præsidentens udnævnelse erklæres denne, hvis vedkommende har en dommerkarriere, i en særlig tjenestesituation (artikel 351.a og 593 i den organiske lov om retsvæsenet). Mandatperioden falder sammen med varigheden af det råd, der har valgt dem, og de kan kun genvælges og udnævnes én gang til en ny embedsperiode (artikel 587 i den organiske lov om retsvæsenet). **LT:** Diagrammet afspejler processen for præsidenten for højesteret. Forslag: Republikkens præsident (kandidaterne udvælges af udvælgelseskomitéen). Udnævnelse: Parlamentet. Formanden for den øverste forvaltningsdomstol udnævnes af republikkens præsident. **LV:** Forslag: Højesterets plenarmøde efter obligatorisk rådgivning fra domstolsrådet. Udnævnelse: Parlamentet. **LU:** Forslag og udnævnelse: Cour supérieure de justice. Proceduren vil ændre sig fra den 1. juli 2023, hvor domstolsrådet træder i funktion. **IT:** Forslag: Det øverste retsråd (CSM) eller rådet for retsvæsenet for forvaltningsdommere (CPGA). Udnævnelse: President of the Republic. **FR:** Forslag: Det øverste domstolsråd (CSM). Udnævnelse: President of the Republic. Rådet udsender en "indkaldelse af kandidater", og alle dommere kan foreslå deres kandidatur. Præsidenten for den øverste forvaltningsdomstol (Conseil d'Etat) udnævnes af republikkens præsident. **HR:** Forslag: Republikkens præsident efter at have modtaget listen over egnede kandidater, der har ansøgt om den ledige stilling. Højesterets generalforsamling og det kompetente parlamentsudvalg afgiver udtalelse om kandidaterne enten før eller efter præsidentens indstilling af kandidaten. Som præciseret af forfatningsdomstolen (U-I-1039/2021) er disse udtalelser, som skal afgives om alle kandidater, ikke bindende for republikkens præsident. Udnævnelse: Parlamentet. **HU:** Forslag: Republikkens præsident på grundlag af en liste over egnede ansøgere udarbejdet af OBT (det nationale domstolsråd). Det parlamentariske udvalg for retlige anliggender interviewer kandidaten. Udnævnelse: Parlamentet vælger kandidaten med et flertal på to tredjedele af stemmerne for 9 år. Genvalg er ikke muligt. **MT:** The Chief Justice is appointed by the President acting in accordance with a resolution of Parliament supported by the votes of not less than two-thirds of all the members. **SI:** Forslag: Justitsministeren efter udtalelse fra domstolsrådet. Domstolsrådet interviewer kandidater, der ansøgte om den ledige stilling, og anmoder om en udtalelse fra Højesterets plenarforsamling. Justitsministeren kan også være til stede under interviewet og har ret til at stille spørgsmål. Udnævnelse: Parlamentet. **SK:** Forslag: Domstolsrådet. Udnævnelse: Præsidenten.

FI: Forslag: Højesteret. Udnævnelse: President of the Republic. **SE:** Forslag: Dommerforslagsudvalget. Udnævnelse: Regeringen.

Figur 57 viser den udøvende magts og parlamentets kompetence til at udnævne kandidater til højesteretsformænd efter forelæggelse fra de forslagsstillende myndigheder (f.eks. domstolsrådet eller højesteret). Søjleens højde afhænger af, om den udøvende magt eller parlamentet har mulighed for at afvise en kandidat til højesteretspræsident, om den kun kan vælge blandt de foreslåede kandidater, eller om den kan vælge og udpege en anden kandidat, selv om de ikke foreslås af den kompetente myndighed. Hvis en ansøger ikke udnævnes, er en vigtig garanti forpligtelsen til at give en begrundelse (¹¹⁸) og muligheden for domstolsprøvelse af afgørelsen (¹¹⁹). Tallet er en faktisk fremstilling af retssystemet og foretager ikke en kvalitativ vurdering af garantiernes effektivitet. I 13 medlemsstater har den udøvende magt eller parlamentet f.eks. beføjelse til at afvise en kandidat til posten som præsident for højesteret. Denne beføjelse er imidlertid aldrig blevet udøvet eller er ikke blevet udøvet i de seneste 5 år (2018-2022) (dvs. i BE, BG, DE, EE, LV, LU, MT, NL, AT, PL, SK, FI og SE), eller den er blevet udøvet i enkeltstående tilfælde (dvs. i EL, HR, SI og LT).

Figur 57: Udnævnelse af præsidenter for højesteret: den udøvende magts og parlamentets kompetence (*) (kilde: Det Europæiske Netværk af Domstolsadministrationer og Netværket af Præsidenter for Øverste Domstole i EU (¹²⁰))

(*) **BG:** Republikkens præsident har ret til at nedlægge veto mod den foreslåede kandidat. Derefter skal domstolsrådets plenarforsamling igen stemme om de kandidater, der blev foreslået dem. Hvis plenarforsamlingen genvælger den samme kandidat, er formanden forpligtet til at udpege dem. **IE:** Tallet afspejler regeringens kompetence. I henhold til forfatningens artikel 13.9 (dvs. et forfatningsmæssigt krav snarere end en praksis) kan præsidentens udnævnelsesbeføjelse kun udøves efter indstilling fra regeringen. Når regeringen foreslår at afgive indstilling til præsidenten om en udnævnelse til posten som retspræsident, skal den først tage hensyn til kvalifikation og egnethed hos dem, der allerede fungerer som dommere. **EL:** Højesteret (der behandler civil- og handelsretlige sager) og statsrådet (der behandler forvaltningsretlige sager): Udvalgelse blandt næstformændene for højesteret og højesteretsdommere (med mindst 4 års anciennitet i denne stilling) eller udvalgelse blandt medlemmerne af statsrådet (næstformænd og rådsmedlemmer). For højesteret og statsrådet: Regeringen (kabinettet) har fulde diskretionære

¹¹⁸ Dom af 20. april 2021 i sag C-896/19, Repubblica og Il-Prim Ministru, præmis 71.

¹¹⁹ Dom af 19. november 2019 i de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18, AK m.fl., præmis 145.

¹²⁰ Data collected through an updated questionnaire drawn up by the Commission in close association with the ENCJ. Svarene på det ajourførte spørgeskema fra medlemsstater, der ikke har nogen domstolsadministrationer eller ikke er medlemmer af ENCJ, blev indhentet gennem samarbejde med NPSC.

beføjelser. Der kræves ingen begrundelse. For præsidenten og næstformændene for højesteret er appel/prøvelse i henhold til lovens bestemmelser ikke tilladt. For så vidt angår stillingen som vicepræsident eller formand for statsrådet er domstolskontrollen meget begrænset. **ES:** Statsoverhovedet (kongen) som ansættelsesmyndighed skal følge domstolsadministrationens forslag om udnævnelse og forfremmelse af dommere. Kongen har derfor ingen skønsbeføjelse og er ikke forpligtet til at give en begrundelse. Kongens afgørelse har form af en kongelig anordning, den offentliggøres i Statstidende og kan som sådan ikke anfægtes. Det er Rådets tidligere afgørelse om at foreslå en kandidat til udnævnelse eller forfremmelse som dommer, der kan appelleres, først ved en administrativ appel (besluttet af rådets plenarforsamling) og derefter ved en domstolsprøvelse ved højesterets administrative afdeling. **IT:** Efter forslag fra det øverste retsråd (CSM) eller rådet for retsvæsenet for forvaltningsdommere (CPGA), som i praksis er bindende forslag, udsteder republikkens præsident et dekret om udnævnelse af henholdsvis præsidenten for højesteret eller præsidenten for statsrådet, som ikke har nogen skønsbeføjelse i denne henseende. **CY:** Republikkens præsident har ved udnævnelsen af præsidenten for højesteret ingen forfatningsmæssig eller retlig forpligtelse til at følge den rådgivende udtalelse, men følger den som regel. Det medlem af højesteret, der har længst anciennitet, er indtil videre blevet udnævnt til præsident for højesteret. **MT:** Den myndighed, der er angivet, er Parlamentet. The Chief Justice is appointed by the President acting in accordance with a resolution of Parliament supported by the votes of not less than two-thirds of all the members. **NL:** Forslag: Højesteret. Udnævnelse: Regeringen efter indstilling fra justitsministeren. **AT:** Forbundspræsidenten kan afvise den af justitsministeren foreslåede kandidat, men kan ikke udpege en person, der ikke er blevet foreslået. **LT:** Ansøgeren kan kun anmode om en særlig domstolsprøvelse af udvælgelsesproceduren ved højesteret på et proceduremæssigt grundlag på grundlag af en udtalelse fra udvælgelseskomiteén (denne udtalelse er ikke bindende for republikkens præsident). **LU:** Der findes ingen bindende tekst herom, men ansættelsesmyndigheden har hidtil aldrig afvist at indstille en ansøger, som retten har foreslået. **HR:** Forfatningsdomstolen præciserede i en afgørelse af 23. marts 2021 (U-I-1039/2021), at republikkens præsident kun kan vælge blandt de kandidater, der har ansøgt om den ledige stilling. Præsidenten kan dog også beslutte ikke at foreslå nogen af de kandidater, der har ansøgt om stillingen, og underrette parlamentet. Kandidater, der har fået afslag på deres ansøgning, kan anmode om prøvelse af parlamentets afgørelse ved forfatningsdomstolen. **PL:** Republikkens præsident er ikke ved lov forpligtet til at give en begrundelse for ikke at udnævne præsidenten for højesteret. En kandidat til posten som præsident for højesteret og en kandidat til posten som formand for en afdeling ved højesteret kan ikke appellere. Republikkens præsident kan ikke nægte at udnævne førstepresidenten for højesteret eller en formand for en afdeling blandt de kandidater, der er udvalgt af generalforsamlingen af dommere ved den øverste domstol. **SI:** Hverken justitsministeren eller parlamentet er forpligtet til at give en begrundelse for ikke at foreslå/udnævne kandidaten. Domstolsrådet er ikke forpligtet til at begrunde sin udtalelse om kandidaterne. Der er ingen domstolskontrol af afgørelser eller udtalelser i proceduren. **SK:** Selv om det aldrig er sket, vil ansættelsesmyndigheden/-organet, hvis der ikke udnævnes en kandidat til en præsident for den øverste domstol, være forpligtet til at begrunde afgørelsen, og der vil være mulighed for en prøvelse ved den øverste forvaltningsdomstol. **FI:** Præsidenten ville begrunde afgørelsen, selv om dette ikke er nævnt i loven. **SE:** Regeringen kan beslutte ikke at udnævne en kandidat til præsident for højesteret og kan vælge enhver anden kandidat, selv om den forslagsstillende myndighed ikke har indsendt vedkommendes navn. Den valgte kandidats ansøgning skal dog være en af ansøgningerne til den stilling, der behandles af dommernesædet.

— Bekæmpelse af korruption —

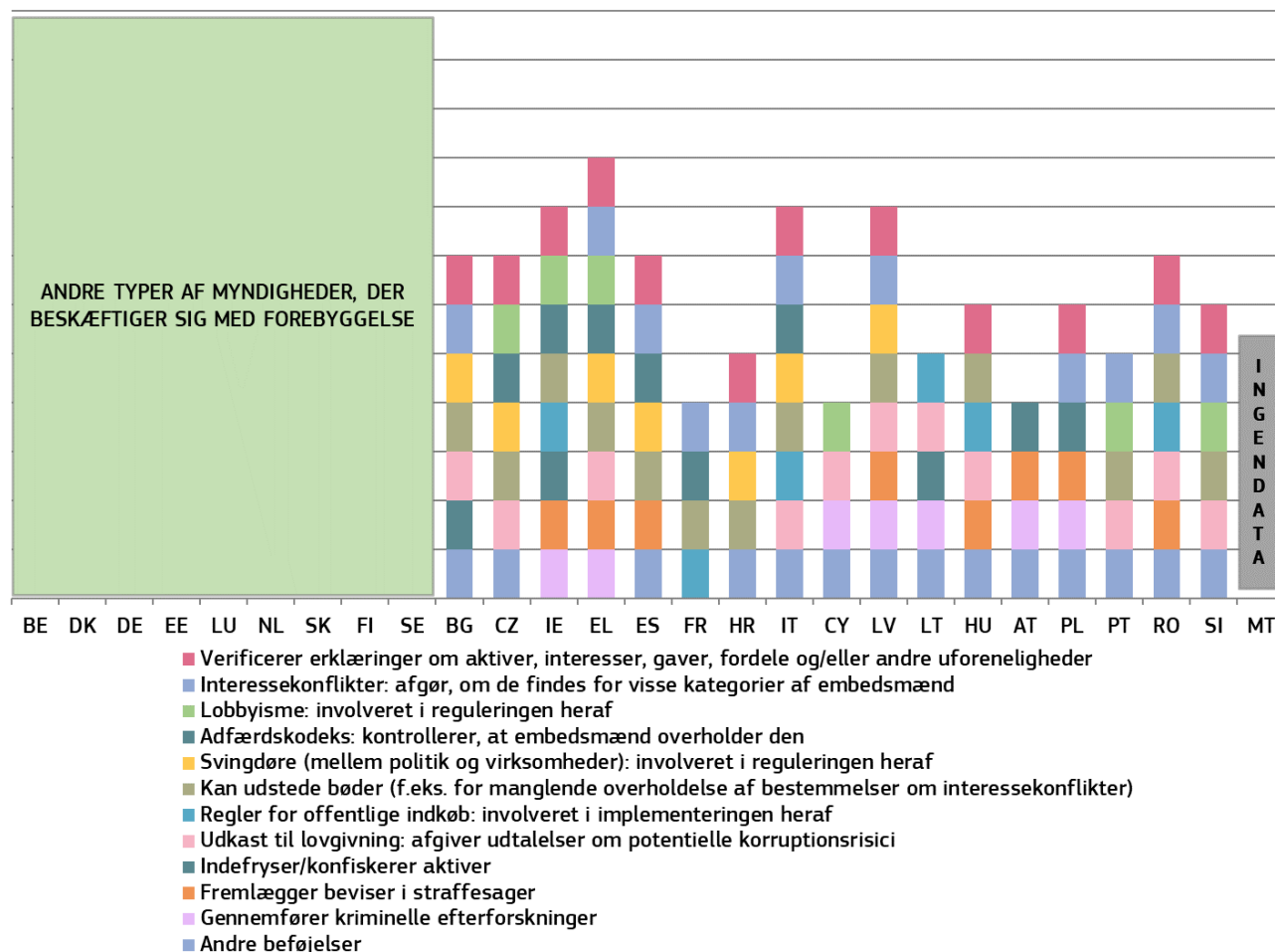
Korruption er et fænomen med mange facetter, der findes i både den offentlige og den private sektor. Korruption har negative konsekvenser for velstand og økonomisk vækst, social samhørighed samt bæredygtig udvikling. De nationale rammer for bekæmpelse af korruption overvåges af Kommissionen i henhold til den årlige retsstatsrapport og også inden for rammerne af det europæiske semester og genopretnings- og resiliensplanerne. Den 3. maj 2023 forelagde Kommissionen en meddelelse om bekæmpelse af korruption samt et forslag til direktiv om strafferetlig bekæmpelse af korruption¹²¹. For første gang indeholder EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 data om de organer, der er specialiseret i forebyggelse af korruption, og giver et overblik over sådanne organers beføjelser (figur 58) og over reglerne for udpegelse af medlemmer til disse organer (figur 59). De fleste medlemsstater har et eller flere organer, der

¹²¹ Forslag til direktiv om bekæmpelse af korruption (COM(2023) 234) og fælles meddelelse om bekæmpelse af korruption (JOIN(2023) 12 final).

spiller en rolle i forebyggelsen af korruption. Ni medlemsstater rapporterede ikke om eksistensen af et specialiseret forebyggende organ, men om myndigheder, der ud over deres andre opgaver også beskæftiger sig med forebyggelse af korruption. Ud over beføjelserne for de specialiserede organer, der er nævnt i figuren, kan andre nationale myndigheder have andre beføjelser inden for forebyggelse af korruption.

Figur 58: Beføjelser for specialiserede organer, der beskæftiger sig med forebyggelse af korruption (*) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med de nationale kontaktpunkter for korruptionsbekæmpelse ⁽¹²²⁾)

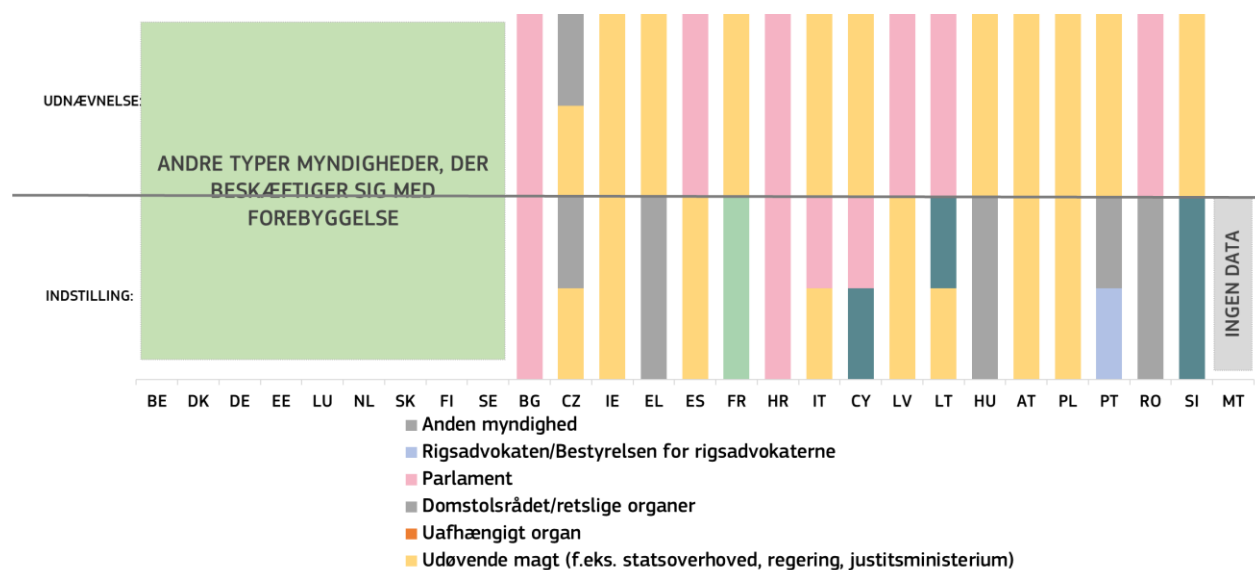

(*) Medlemsstaterne har et eller flere organer, der i det mindste spiller en rolle i forebyggelsen af korruption. Af hensyn til klarheden og sammenligneligheden viser diagrammet kun beføjelserne for én myndighed for hver medlemsstat, som er specialiseret i forebyggelse af korruption. De myndigheder, hvis beføjelser er repræsenteret, er anført nedenfor. Nogle medlemsstater har ikke sådanne myndigheder, mens andre har flere, med forskellige kompetencer. **BE:** Enhed for integritet i den føderale offentlige tjeneste for politik og støtte (FOD BOSA/FPS BOSA). **BG:** Kommissionen for bekæmpelse af korruption og beslaglæggelse af ulovligt erhvervet ejendom (CCCFIAP). **CZ:** Afdelingen for interessekonflikter og korruptionsbekæmpelse (justitsministeriet). **IE:** Kommissionen for standarder i offentlige embeder. Garda National Economic Crime Bureau har også en rolle at spille i forebyggelsen af korruption. **EL:** Den nationale myndighed for gennemsigtighed. **ES:** Kontoret for interessekonflikter. **FR:** Der er to korruptionsbekæmpende organer — L'Agence française Anti-orrupcion (AFA) og la Haute Autorité pour la

¹²² Data indsamlet ved hjælp af et spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med de nationale kontaktpunkter for bekæmpelse af korruption.

transparence de la vie publique (HATVP). De har komplementære funktioner i forbindelse med forebyggelse af korruption. Diagrammet viser AFA's beføjelser. **HR**: Kommissionen til løsning af interessekonflikter. **IT**: Den nationale myndighed til bekæmpelse af korruption **CY**: Uafhængig myndighed til bekæmpelse af korruption. **LV**: Kontor vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af korruption. **LT**: Der er to myndigheder, der beskæftiger sig med forebyggelse af korruption — den særlige efterforsknings tjeneste (STT), som præsenteres i diagrammet, og den øverste officielle etiske kommission (COEC). **HU**: Integritetsmyndighed. Kompetencen til at kontrollere formueangivelser fra højtstående politiske ledere blev overført til integritetsmyndigheden i 2022. Proceduren i henhold til forordningen om konditionalitet og Ungarns genopretnings- og resiliensplan omfatter desuden reformer med henblik på at udvide integritetsmyndighedens beføjelser til direkte at kontrollere angivelser af offentlige aktiver for alle højrisikotjenestemænd, hvis formueangivelser er offentligt tilgængelige, og, for så vidt angår ikkeoffentlige formueangivelser, til at anmode de kompetente organer om at foretage en verifikation og indhente verifikationsresultaterne. Der er to andre myndigheder, der spiller en rolle med hensyn til forebyggelse af korruption — den nationale beskyttelsestjeneste og kontoret for beskyttelse af forfatningen. **AT**: Forbundskontoret for korruptionsbekæmpelse (BAK). **PL**: Det centrale kontor for bekæmpelse af korruption. **PT**: Den nationale korruptionsbekæmpelsesmekanisme. **RO**: Det nationale integritetsagentur. **SI**: Kommissionen for forebyggelse af korruption. **SE**: Der er en decentraliseret tilgang til forebyggelse af korruption, og SE har overdraget denne opgave til mange forskellige agenturer og organer.

Figur 59: Udpegelse af specialiserede organer, der beskæftiger sig med forebyggelse af korruption (*) (Kilde: Europa-Kommissionen sammen med de nationale kontaktpunkter for korruptionsbekæmpelse ⁽¹²³⁾)

(*) Medlemsstaterne har et eller flere organer, der spiller en rolle i forebyggelsen af korruption. Af hensyn til klarheden og sammenligneligheden viser diagrammet kun beføjelserne for én myndighed for hver medlemsstat, som er specialiseret i forebyggelse af korruption. De myndigheder, hvis beføjelser er repræsenteret, er anført nedenfor. Nogle medlemsstater har ikke sådanne myndigheder, mens andre har flere. **BE**: Enhed for integritet i den føderale offentlige tjeneste for politik og støtte (FOD BOSA/FPS BOSA). **BG**: Kommissionen for bekæmpelse af korruption og beslaglæggelse af ulovligt erhvervet ejendom (CCCFIAP). **CZ**: Afdelingen for interessekonflikter og korruptionsbekæmpelse (justitsministeriet). **IE**: Kommissionen for standarder i offentlige embeder. Garda National Economic Crime Bureau har også en rolle at spille i forebyggelsen af korruption. **EL**: Den nationale myndighed for gennemsigtighed. **ES**: Kontoret for interessekonflikter. **FR**: Der er to korruptionsbekæmpende organer: L'Agence française Anti-orrupation og la Haute Autorité pour la transparence de la vie publique (HATVP). De har komplementære funktioner i forbindelse med forebyggelse af korruption. Diagrammet viser udpegelsen af AFA. **HR**:

¹²³ Data indsamlet ved hjælp af et spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med de nationale kontaktpunkter for bekæmpelse af korruption.

Kommissionen til løsning af interessekonflikter. IT: Den nationale myndighed til bekæmpelse af korruption CY: Uafhængig myndighed til bekæmpelse af korruption. LV: Kontor vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af korruption. LT: Der er to myndigheder, der beskæftiger sig med forebyggelse af korruption — den særlige efterforskningsstjeneste (STT), som præsenteres i diagrammet, og den øverste officielle etiske kommission (COEC). HU: Integritetsmyndighed. Præsidenten og næstformændene for integritetsmyndigheden udnævnes af republikkens præsident for en periode på seks år efter indstilling fra formanden for statsrevisionen. AT: Forbundskontoret for korruptionsbekæmpelse (BAK). PL: Det centrale kontor for bekæmpelse af korruption. PT: Den nationale korruptionsbekæmpelsesmekanisme. RO: Det nationale integritetsagentur. SI: Kommissionen for forebyggelse af korruption. SE: Der er en decentraliseret tilgang til forebyggelse af korruption, og SE har overdraget denne opgave til mange forskellige agenturer og organer.

Den offentlige anklagemyndighed spiller en central rolle i strafferetssystemet og i samarbejdet mellem medlemsstaterne om straffesager. En velfungerende national anklagemyndighed er af afgørende betydning for en effektiv bekæmpelse af kriminalitet, herunder økonomisk kriminalitet og finansiel kriminalitet, såsom hvidvask af penge og korruption. Ifølge EU-Domstolens retspraksis vedrørende rammeafgørelsen om den europæiske arrestordre⁽¹²⁴⁾ kan anklagemyndigheder betragtes som en judiciel myndighed i en medlemsstat med henblik på udstedelse og fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, når den kan handle uafhængigt uden at blive udsat for nogen form for risiko for direkte eller indirekte at blive underlagt styring og instruktion i en bestemt sag fra den udøvende magt, såsom justitsministeren⁽¹²⁵⁾. Organiseringen af de nationale anklagemyndigheder varierer mellem EU's medlemsstater, og der findes ikke en ensartet model for alle medlemsstater. Europarådet har imidlertid konstateret en udbredt tendens til, at anklagemyndigheden er selvstændig og ikke er underlagt eller forbundet med det udøvende organ⁽¹²⁶⁾. Ifølge Europarådets rådgivende anklagekomité er en effektiv og selvstændig anklagemyndighed, der har forpligtet sig til at opretholde retsstatsprincippet og menneskerettighederne i retsplejen, en af grundpillerne i en demokratisk stat⁽¹²⁷⁾.

---

¹²⁴ Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA om den europæiske arrestordre og om procedurene for overgivelse mellem medlemsstaterne (EFT L 190 af 18.7.2002, s. 1).

¹²⁵ Domstolens dom af 27. maj 2019, OG og PI (anklagemyndigheden i Lübeck og Zwickau), forenede sager C-508/18 og C-82/19 PPU, præmis 73, 74 og 88, ECLI:EU:C:2019:456, dom af 27. maj 2019, C-509/18, præmis 52, ECLI:EU:C:2019:457. Se også dom af 12.12.2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg og Openbaar Ministerie (anklagemyndigheden i Lyon og Tours), forenede sager C-566/19 PPU og C-626/19, ECLI:EU:C:2019:1077, Openbaar Ministerie (den svenske anklagemyndighed), C-625/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1078, og Openbaar Ministerie (den kongelige anklager i Bruxelles), C-627/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1079, dom af 24. november 2020, AZ, C-510/19, præmis 54, ECLI:EU:C:2020:953. Se også dom af 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, præmis 34 og 36, og dom af 10.11.2016, Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858, præmis 35, vedrørende begrebet "judiciel", "der i overensstemmelse med det princip om magtens deling, som er kendetegnende for en retsstats funktionsmåde, skal adskilles fra den udøvende magt". Se også udtalelse nr. 13 (2018), Independence, accountability and ethics of prosecutors, vedtaget af Europarådets rådgivende anklagekomité (CCPE), anbefaling xii.

¹²⁶ CDL-AD(2010)040-e "Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II — the Prosecution Service" — vedtaget af Venedigkommissionen på dens 85. plenarmøde (Venedig, 17.-18. december 2010), punkt 26.

¹²⁷ I et demokratisk samfund skal både domstolene og efterforskningsmyndighederne desuden være fri for politisk pres. Begrebet uafhængighed betyder, at anklagere ikke udsættes for ulovlig indblanding i udøvelsen af deres hverv med henblik på at sikre fuld overholdelse og anvendelse af loven og retsstatsprincippet, og at de ikke udsættes for politisk pres eller nogen form for ulovlig indflydelse. Uafhængigheden gælder ikke kun anklagemyndigheden som helhed, men også dens særlige organer og individuelle anklagere. Uanset det nationale retsvæsens opbygning eller den retstradition, som retsvæsenet er forankret i, skal medlemsstaterne ifølge de europæiske standarder træffe effektive foranstaltninger for at garantere, at offentlige anklagere kan opfylde deres forpligtelser og ansvar på

Korruption er ofte en kompleks forbrydelse, og efterforskning og retsforfølgelse af den kan kræve specialisering. Dette anerkendes også i Kommissionens forslag til direktiv om strafferetlig bekæmpelse af korruption og FN's konvention mod korruption (¹²⁸). Figur 60 viser en kortlægning af de organer, der er specialiseret i efterforskning og retsforfølgning af korruption. Alle medlemsstater tillader almindelige politi- og anklagemyndigheder at efterforske og retsforfølge visse former for korruption, men alle undtagen to medlemsstater har også indført en eller anden form for specialiseret politi til at efterforske specifikke korruptionssager, f.eks. når det er grovere eller mere komplekse sager, eller sager, der vedrører en bestemt kategori af mistænkte. Med hensyn til retsforfølgelse af korruption har alle undtagen syv medlemsstater specialiserede anklagere til at behandle sådanne korruptionssager.

Figur 60: Myndigheder, der er involveret i efterforskning og retsforfølgning af korruption — oversigt (*) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med de nationale kontaktpunkter for korruptionsbekæmpelse (¹²⁹))

		Medlemsstat	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	
Politi	Almindelige betjente efterforsker korruption		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Specialiserede politifolk efterforsker korruption		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Anklage-myndighed	Almindelige anklagere retsforfølger korruption		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	Specialiserede anklagere retsforfølger korruption		●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

hensigtsmæssige juridiske og organisatoriske betingelser og uden ubegrundet indgriben. Se udtalelse nr. 15 (2020) fra Europarådets rådgivende anklagekomite (CCPE) om anklagernes rolle i nødsituationer, navnlig i tilfælde af en pandemi. Udtalelse nr. 16 (2021) om konsekvenserne af afgørelser truffet af internationale domstole og traktatorganer for så vidt angår anklagernes praktiske uafhængighed, punkt 13. Se også henstilling Rec(2000)19 om den offentlige anklagemyndigheds rolle i strafferetssystemet, vedtaget af Europarådets Ministerkomité den 6. oktober 2000 (henstillingen fra 2000), punkt 4, 11 og 13. Udtalelse nr. 13 (2018), Independence, accountability and ethics of prosecutors, vedtaget af Europarådets rådgivende anklagekomité (CCPE), anbefaling i og iii, Sammenslutningen af Stater mod Korruption (Greco), fjerde evalueringsrunde om forebyggelse af korruption — medlemmer af parlamentet, dommere og anklagere. Sammenslutningen af Stater mod Korruption (Greco), fjerde evalueringsrunde om forebyggelse af korruption — medlemmer af parlamentet, dommere og anklagere. I en lang række henstillinger kræves indførelse af ordninger for at beskytte anklagemyndigheden mod utilbørlig påvirkning og indblanding i efterforskningen af straffesager.

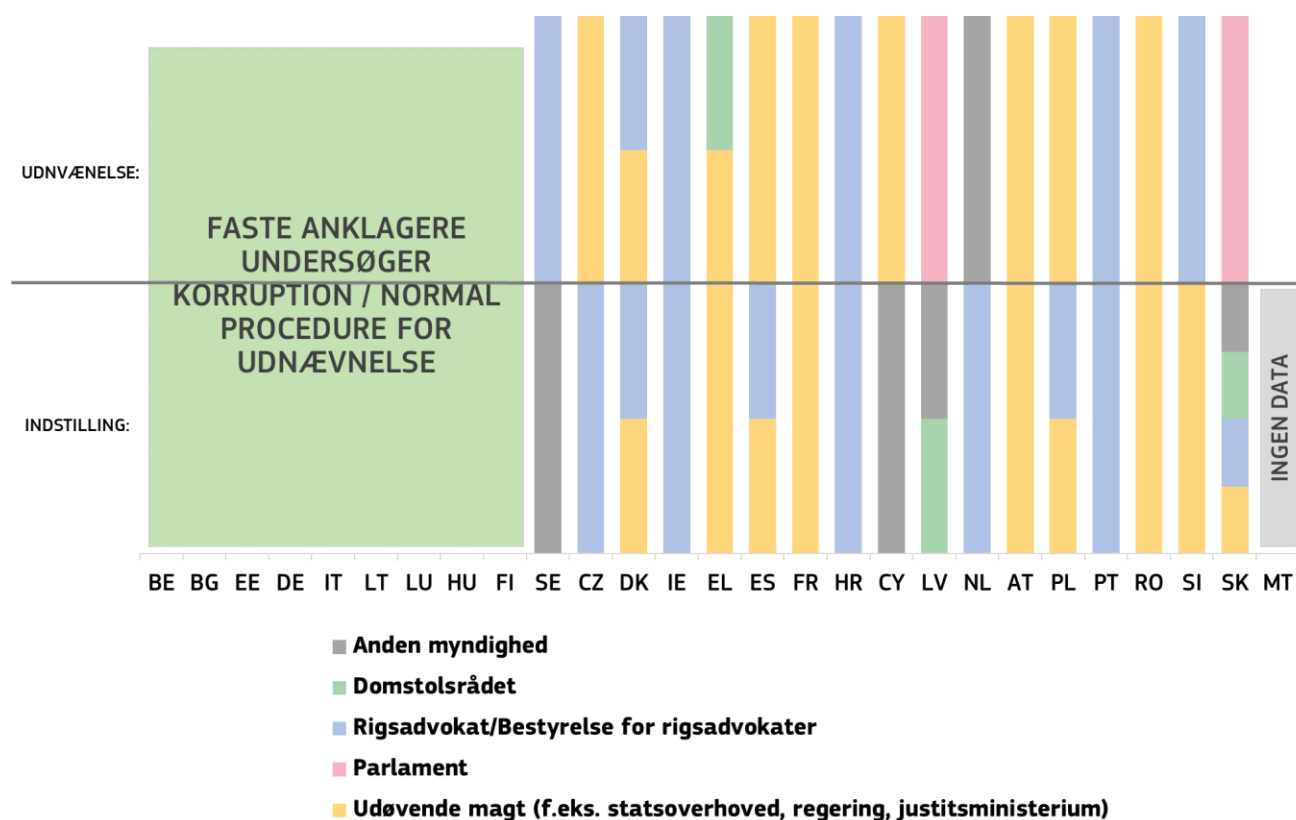
¹²⁸ Artikel 36 i UNCAC: "Hver deltagerstat sikrer i overensstemmelse med de grundlæggende principper i sit retssystem, at der findes et eller flere organer eller personer, der er specialiseret i bekæmpelse af korruption gennem retshåndhævelse. Sådanne organer eller personer skal have den nødvendige uafhængighed i overensstemmelse med de grundlæggende principper i den kontraherende stats retssystem, således at de kan udføre deres opgaver effektivt og uden utilbørlig påvirkning. Sådanne personer eller ansatte i sådanne organer bør have den nødvendige uddannelse og de nødvendige ressourcer til at udføre deres opgaver."

¹²⁹ Data indsamlet ved hjælp af et spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med de nationale kontaktpunkter for bekæmpelse af korruption.

(*) **ES:** Der er to retshåndhævende myndigheder med speciale i efterforskning af korruption — det nationale politi: *Enhed for økonomisk og finanspolitisk kriminalitet (UDEF) — Cuerpo Nacional de Policía, Unidad Central de Delincuencia Económica y Fiscal (UDEF)* og *civilgarden: Den centrale operative enhed (UCO) — Guardia civil, Unidad Central Operativa (UCO)*. **IT:** Der er ingen anklagemyndigheder, der kun er specialiseret i efterforskning og retsforfølgning af korruption. Nogle af dem har imidlertid arbejdsgrupper, der er specialiseret i forbrydelser mod den offentlige forvaltning, som også kan omfatte korruption.

Figur 61 viser udnævnelsesprocedurerne for cheferne for anklagemyndighedens kontorer, der er specialiseret i håndtering af korruption (hvis sådanne findes). I 12 medlemsstater findes der ingen specialiseret anklagemyndighed, eller hvis der findes en sådan, sker udnævnelsen af dens leder gennem den normale udnævnelsesprocedure for udnævnelse af chefer eller anklagemyndigheder.

Figur 61: Udnævnelsesprocedurer for cheferne for anklagemyndighedens kontorer med speciale i korruptionsbekæmpelse (*) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med de nationale kontaktpunkter for korruptionsbekæmpelse ⁽¹³⁰⁾)

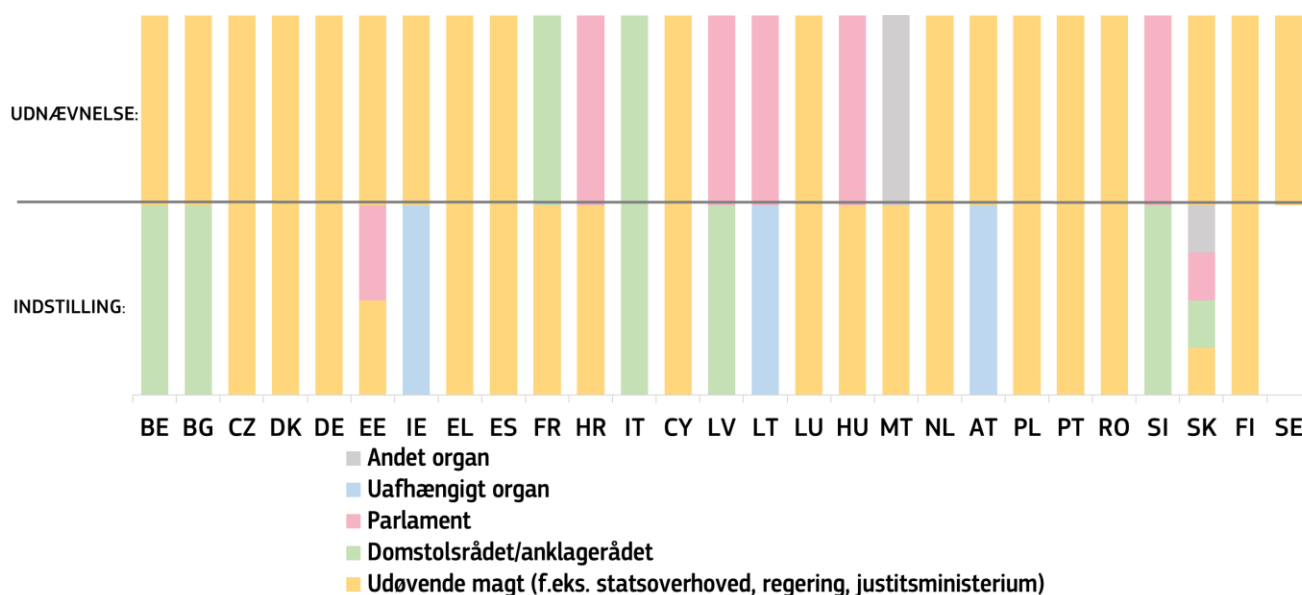
(*) Tallet fokuserer kun på de medlemsstater, der har en specialiseret anklagemyndighed, der beskæftiger sig med bekæmpelse af korruption, uanset graden af specialisering. Den indeholder andre oplysninger end kortlægningen i det foregående tal, hvilket giver et mere generelt overblik over specialiseringen. **CZ:** Den øverste anklagemyndigheds kontorer. **DK:** Den nationale enhed for særlig kriminalitet. **IE:** Kontoret for bekæmpelse af bestikkelse, Garda National Economic Crime Bureau. **EL:** Den finansielle anklagemyndighed. **ES:** Den særlige anklagemyndighed til bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet. **HR:** Statsadvokatens kontor, kontoret for bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet (USKOK). Republikken Kroatiens justitsminister og minister for offentlig

¹³⁰ Data indsamlet ved hjælp af et spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med de nationale kontaktpunkter for bekæmpelse af korruption.

forvaltning og råd i statsadvokaturen afgiver udtalelse i forbindelse med udnævnelsesproceduren. **FR:** Parquet national financier (PNF). **CY:** Antikorrupsionsstaskforce oprettet under statsadvokatens kompetence med specialiserede embedsmænd fra relevante institutioner. **LV:** Afdelingerne for koordinering af korruptionsbekæmpelse hos rigsadvokaten og anklagemyndigheden for efterforskning af offentlige embedsmænds forseelser. **NL:** De offentlige anklagere, der er tilknyttet anklagemyndighedens antikorrupsionsteam, arbejder uafhængigt på operationelt og funktionelt plan. Alle offentlige anklagere udvælges (og foreslås) af anklagemyndigheden. De udnævnes ved kongelig anordning, men det er en formalitet (kongen griber ikke ind i udvælgelsesproceduren for offentlige anklagere). **AT:** Den centrale anklagemyndighed for bekæmpelse af økonomisk kriminalitet og korruption (WKStA). **PL:** Afdelingen for organiseret kriminalitet og korruption under den nationale anklagemyndighed. **PT:** Den offentlige anklagemyndighed — den centrale afdeling for strafferetlig efterforskning og retsforfølgning (DCIAP). **RO:** Det nationale direktorat for korruptionsbekæmpelse. **SI:** Den specialiserede statsadvokatur i Republikken Slovenien. **SK:** Specialiseret anklagemyndighed. **SE:** Den nationale enhed for korruptionsbekæmpelse (NACU) (Riksenheten mot Korruption).

Figur 62 viser en oversigt over de organer og myndigheder, der foreslår kandidater til udnævnelse som anklagere, de myndigheder, der udnævner dem, og de myndigheder, der hører.

Figur 62: Indstilling og udnævnelse af rigsadvokaten (*) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med Ekspertgruppen vedrørende Hvidvask af Penge og Finansiering af Terrorisme ⁽¹³¹⁾)

(*) **BG:** Foreløbige forslag til kandidater fremsættes af mindst tre medlemmer af domstolsadministrationens og justitsministerens anklagerkammer. Domstolsrådets plenarforsamling sender efter en udvælgelsesprocedure det officielle forslag om en kandidat til republikkens præsident, som derefter udnævner rigsadvokaten. Formanden har ret til at nedlægge veto mod den foreslåede kandidat. Derefter skal domstolsrådets plenarforsamling igen stemme om den liste over kandidater, der blev foreslået dem. Hvis de genvælger den samme kandidat, er formanden forpligtet til at udnævne dem. **CZ:** Justitsministeren/justitsministeriet foreslår rigsadvokaten, og regeringen udnævner rigsadvokaten. **DK:** Justitsministeren/justitsministeriet foreslår rigsadvokaten, og regeringens ledelsesudvalg udnævner rigsadvokaten. **DE:** Forbundsadvokaten udnævnes af Tysklands præsident på forslag af forbundsjustitsministeren, som skal godkendes af Forbundsrådet. **EE:** Republikkens regering udnævner rigsadvokaten på forslag af ministeren med ansvar for området efter at have taget stilling til udtalelsen fra Riigikogu's

¹³¹ Data indsamlet gennem et ajourført spørgeskema udarbejdet af Kommissionen i tæt samarbejde med Ekspertgruppen vedrørende Hvidvask af Penge og Finansiering af Terrorisme.

Retsudvalg. IE: Et udvalg bestående af retspræsidenten, formanden for advokatrådet, formanden for Advokatsamfundet, generalsekretæren for regeringen og generaldirektøren for statsadvokaturen udvælger kandidater til udnævnelse efter en åben udvælgelsesprøve og samtale. EL: Justitsministeren/justitsministeriet foreslår rigsadvokaten, og domstolsrådet udnævner rigsadvokaten, efterfulgt af et præsidentielt dekret. FR: Forslag om udnævnelse: justitsministeren træffer afgørelse efter en forudgående ikke-bindende udtalelse fra domstolsrådet. HR: Forslag: Regeringen. Udnævnelse: Parlamentet på grundlag af en udtalelse fra det kompetente parlamentsudvalg. IT: Afgørelse om udnævnelse: Efter forslag fra rådet udsteder justitsministeren et ministerielt dekret uden at have foretaget skønsmæssig vurdering om ikke at udnævne den indstillede anklager. CY: Statschefen foreslår og udnævner rigsadvokaten. LV: Forslag om udnævnelse: Domstolsrådet. Afgørelse om udnævnelse: Parlamentet. LT: Forslag om udnævnelse: Udvalgelseskommissionen (bestående af to anklagere udpeget af det kollegiale råd, to anklagere udpeget af rigsadvokaten og tre andre medlemmer, som hver er udpeget af henholdsvis republikkens præsident, formanden for Seimas og premierministeren). LU: Justitsministeren foreslår rigsadvokaten, og storhertugen udnævner dem. Proceduren vil ændre sig fra den 1. juli 2023, hvor domstolsrådet begynder at fungere. NL: Afgørelsen om udnævnelse træffes ved kongelig anordning (med en forpligtelse til at følge forslaget om at udnævne kandidaten til stillingen som anklager). Afgørelse om afsættelse træffes ved kongeligt dekret. AT: Forslag om udnævnelse: Uafhængigt personaleorgan. Afgørelse om udnævnelse: Forbundspræsidenten uddelegerer afgørelsen til justitsministeren. PL: Justitsministeren er også rigsadvokaten. De udnævnes og afskediges af præsidenten for Republikken Polen efter indstilling fra premierministeren. RO: Justitsministeren/justitsministeriet foreslår rigsadvokaten, og statschefen udnævner dem. SI: Forslag: Statsadvokatrådet. Udnævnelse: Parlamentet, efter at have modtaget en udtalelse fra regeringen. SK: Et forslag om valg af kandidaten til rigsadvokaten kan indgives til det nationale råd af et medlem af parlamentet, justitsministeren, ombudsmanden, Den Slovakiske Republiks anklageråd, den faglige organisation af advokater, det juridiske fakultet ved et universitet med hjemsted i Slovakiet og instituttet for stat og lov ved det slovakiske videnskabsakademi. SE: Der er ingen forslagsstillende myndighed involveret.

— Forfatningsretlige beføjelser —

Forfatningsmæssig retfærdighed er et centralt element i kontrolforanstaltningerne i et forfatningsmæssigt demokrati. Forfatningsdomstolene spiller en afgørende rolle for en effektiv anvendelse af EU-retten, idet de sikrer EU-rettens integritet og fastlægger de grundlæggende principper, der udgør retsstatsprincippet. Allerede i 1970 anerkendte Domstolen medlemsstaternes fælles forfatningsmæssige traditioner som grundlag for europæisk beskyttelse af grundlæggende rettigheder⁽¹³²⁾. Domstolen har for nylig påpeget, at retsstatsprincipperne, således som de er udviklet i Domstolens retspraksis på grundlag af EU-traktaterne, har deres oprindelse i fælles værdier, der også anerkendes og anvendes af medlemsstaterne i deres egne retssystemer⁽¹³³⁾.

Organiseringen af retsvæsenet, herunder oprettelsen, sammensætningen og funktionen af en forfatningsdomstol, henhører under medlemsstaternes kompetence⁽¹³⁴⁾. Desuden kan forfatningsdomstole, når de findes, være en del af retsvæsenet, men er det ikke nødvendigvis. Som Domstolen imidlertid har fremhævet, er medlemsstaterne, når de udøver denne kompetence, forpligtet til at overholde deres forpligtelser i henhold til EU-retten og navnlig de værdier, som Unionen bygger på⁽¹³⁵⁾. Venedigkommissionen har også bemærket, at der ikke er noget generelt krav om at oprette en forfatningsdomstol⁽¹³⁶⁾. Figur 63 giver et første overblik over de forskellige

¹³² Domstolens dom af 17. december 1970, Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, EU:C:1970:114.

¹³³ Domstolens dom af 16. februar 2022, Ungarn mod Parlamentet og Rådet, C-156/21, EU:C:2022:97, præmis 237, og af 16. februar 2022, Polen mod Parlamentet og Rådet, C-157/21, EU:C:2022:98, præmis 291.

¹³⁴ Domstolens dom af 20. april 2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:31.

¹³⁵ Domstolens dom af 22. februar 2022, [RS \(Virksomheden af en forfatningsdomstols afgørelser\)](#), C-430/21, EU:C:2022:99, præmis 38.

¹³⁶ Venedigkommissionen, samlingen af Venedigkommissionens udtalelser, rapporter og studier om forfatningsmæssig retfærdighed, s. 6.

løsninger, der er valgt i medlemsstaterne for at sikre beskyttelsen af forfatningsmæssige rettigheder i højeste instans.

Figur 63: Højeste instans, der udøver forfatningsmæssig jurisdiktion (*) (kilde: Europa-Kommissionen)

Medlemsstat	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL ¹	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Forfatningsdomstol	●	●	●		●				●		●	●		●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●		
Højesteret				●		●	●	●					●						●							●	●
Øverste forvaltningsdomstol									●																	●	●
Forfatningsråd										●																	

(*) De jurisdiktioner, der tages i betragtning i forbindelse med dette diagram, er: **BE**: Cour Constitutionnelle, Grondwettelijk Hof (Belgiens forfatningsdomstol). **BG**: Конституционен съд на Република България (Republikken Bulgariens forfatningsdomstol). **CZ**: Ústavní soud (Tjekkiet's forfatningsdomstol). **DK**: Højesteret. **DE**: Bundesverfassungsgericht (forbundsforfatningsdomstol). Alle domstole har kompetence til at efterprøve, om lovgivningen er i overensstemmelse med grundloven. Undersøgelsen består i, om en retsakt er vedtaget i overensstemmelse med den procedure, der er fastsat i grundloven og i Forbundsagens stående udvalg, og om retsaktens indhold er i overensstemmelse med grundloven. **EE**: Riigihokus (afdelingen for forfatningsmæssig prøvelse ved højesteret og højesteret en banc). **IE**: Cúirt Uachtarach na hÉireann (Irlands højesteret). **EL**: Areios Pagos (højesteret) og Symvoulío Tis Epikrateias (statsråd). Der findes ingen forfatningsdomstol. Hver dommer har beføjelse til at kontrollere, om loven er i overensstemmelse med forfatningen (forfatningens artikel 87, stk. 2: "dommere er kun underlagt forfatningen og lovene, de er under ingen omstændigheder forpligtet til at overholde bestemmelser, der er vedtaget i strid med forfatningen"). **ES**: Tribunal Constitucional de España (Spaniens forfatningsdomstol). **FR**: Conseil Constitutionnel (forfatningsrådet). **HR**: Ustavni sud Republike Hrvatske (forfatningsdomstolen for Republikken Kroatien). **IT**: Corte Costituzionale (forfatningsdomstol). **CY**: Ανότατο Δικαστήριο (Republikken Cyperns højesteret). **LV**: Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Republikken Letlands forfatningsdomstol). **LT**: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Republikken Litauens forfatningsdomstol). **LU**: Cour constitutionnelle de Luxembourg (Luxembourgs forfatningsdomstol). **HU**: Alkotmánybíróság (Ungarns forfatningsdomstol). Alle domstole kan foretage en decentraliseret form for "forfatningsmæssig" prøvelse af traktater med direkte virkning. **MT**: Forfatningsdomstolen. **NL**: Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes højesteret) — Den nederlandske højesteret fungerer som kassationsdomstol i civil-, straffe- og skattesager. **AT**: Verfassungsgerichtshof (Østrigs forfatningsdomstol). **PL**: Trybunał Konstytucyjny (Polens forfatningsdomstol). **PT**: Tribunal Constitucional (forfatningsdomstolen). **RO**: Curtea Constituțională (Rumæniens forfatningsdomstol). **SI**: Ustavno sodišče Republike Slovenije (Republikken Sloveniens forfatningsdomstol). **SK**: Ústavný súd Slovenskej republiky (Slovakiet's forfatningsdomstol). **FI**: Korkein oikeus ja Korkein hallinto-oikeus (Finlands højesteret og øverste forvaltningsdomstol). Alle domstole kan foretage efterfølgende prøvelse af forfatningsmæssigheden i konkrete sager, hvor højesteret og den øverste forvaltningsdomstol er den højeste instans i hver afdeling af retsvæsenet. **SE**: Högsta Domstolen Högsta och Förvaltningsdomstolen (højesteret og øverste forvaltningsdomstol i Sverige). Alle domstole kan efterprøve, om love er forenelige med forfatningen eller med overordnede love, når de træffer afgørelse i konkrete sager, og skal undlade at anvende alle uforenelige bestemmelser.

De beføjelser, der er tildelt disse forfatningsdomstole, varierer også, og der findes ingen europæiske standarder i denne henseende. Praksis viser, at forfatningsdomstolenes vigtigste rolle i forbindelse med revision af lovgivning og normer i nogle medlemsstater ledsages af en rolle i gennemgangen af lovforslag (¹³⁷). I nogle tilfælde giver national ret også enkeltpersoner og juridiske enheder mulighed for at appellere til forfatningsdomstolene. Denne ret kan begrænses til tilfælde, hvor generelt gældende lovgivning angiveligt er forfatningsstridig, mens den i andre tilfælde også kan omfatte retten til at anfægte individuelle retsakter. Figur 64 viser en oversigt over de forskellige kompetencer, der udøves af medlemsstaternes højeste forfatningsmæssige jurisdiktioner, med fokus på et udvalgt sæt kompetencer, der almindeligvis tildeles disse jurisdiktioner.

Figur 64: Udvalgte kompetencer i højeste instans, der udøver forfatningsmæssig jurisdiktion (*) (kilde: Europa-Kommissionen)

Medlemsstat	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL ¹	PT	RO	SI	SK	FI	SE	
Forfatningsmæssig gennemgang af lovforslag.						●	●		●	●							●				●	●	●	●		●		
Forfatningsmæssig gennemgang af lovgivning og andre generelt gældende normer.	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Forfatningsmæssig klage fra personer (fysiske eller juridiske), der anfægter en generelt gældende norm anvendt i deres specifikke tilfælde.	●		●		●		●		●	●	●			●	●		●	●		●	●		●	●				
Forfatningsmæssig klage fra personer (fysiske eller juridiske), der anfægter en individuel handling fra en offentlig myndighed (herunder retsafgørelser), der direkte påvirker deres rettigheder.			●		●		●		●					●			●	●		●					●			

¹ Der mindes om, at Kommissionen den 15. februar 2023 besluttede at indbringe Polen for Domstolen på grund af overtrædelse af EU-retten gennem landets forfatningsdomstol og retspraksis. Kommissionen er blandt andet af den opfattelse, at forfatningsdomstolen ikke opfylder de krav til en uafhængig og upartisk domstol, som tidligere er fastsat ved lov, for så vidt angår den irregulære udnævnelse af dommere til allerede besatte stillinger og på grund af uregelmæssigheder vedrørende udnævnelsen af den nuværende præsident.

(*) **CZ:** Forfatningsdomstolens forudgående kontrol finder kun sted, når det vurderes, om en international traktat er i overensstemmelse med forfatningen og forfatningslovgivningen. En person kan kun under begrænsede omstændigheder anfægte en generel norm ved forfatningsdomstolen. **DK:** Alle domstole kan efterprøve, om lovgivningen er i overensstemmelse med grundloven. Undersøgelsen består i, om en retsakt er vedtaget i overensstemmelse med den procedure, der er fastsat i grundloven og i Folketingets forretningsorden, og om retsaktens indhold er i overensstemmelse med grundloven. **IE:** I henhold til forfatningens artikel 26 kan Irlands præsident forelægge et lovforslag for højesteret med henblik på en udtalelse om dens forfatningsmæssige gyldighed. **EL:** Der findes ingen forfatningsdomstol. Hver dommer har ret og pligt til at kontrollere lovens forfatningsmæssighed (decentral forfatningsmæssig kontrol). En domstol kan kun erklære den lov, der undersøges, "uansvarlig" i den foreliggende sag. **ES:** Forfatningsdomstolen kan indgive indledende appeller om forfatningsstridighed i forbindelse med forslag til reformer af statutterne for autonomi. **IT:** Enhver dommer på det almen- eller forvaltningsretlige område kan rejse spørgsmål om den forfatningsmæssige gyldighed af de normer, som de skal anvende i den sag, der verserer for domstolen. Statslige og regionale regeringer kan direkte indbringe spørgsmål om forfatningsmæssighed for domstolen med påstand om, at dens forfatningsmæssigt garanterede kompetencer er blevet krænket. **LU:** Der kan indledes en kontrol af forfatningsmæssigheden, når en part rejser et spørgsmål om, hvorvidt en lov er i overensstemmelse med forfatningen, ved almindelige domstole eller forvaltningsdomstole. **CY:** Cypern vil fra og med juli 2023 have en forfatningsdomstol (Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο). Lovgivningen indeholder en ordning, hvorefter de

¹³⁷ Venedigkommissionen, CDL-AD(2011) 001 Ungarn — Udtalelse om tre juridiske spørgsmål i forbindelse med udarbejdelsen af den nye forfatning, punkt 37.

almindelige domstole kan indbringe spørgsmål vedrørende en lovs forfatningsmæssighed for forfatningsdomstolen. Forfatningsdomstolen kan ikke efterprøve individuelle klager. **HU:** Parlamentet eller republikkens præsident kan anmode om forudgående revision af lovforslag. Efterfølgende revision af love kan indledes af regeringen, en fjerdedel af parlamentets medlemmer, kommissæren for grundlæggende rettigheder (ombudsmand), præsidenten for Kúria (højesteret) og rigsadvokaten. **NL:** De almindelige domstole kan foretage en decentraliseret forfatningsmæssig prøvelse, hvis der ikke er en centraliseret forfatningsdomstol. Parlamentets retsakter kan ikke underkastes forfatningsmæssig prøvelse, men lovligheden efter direkte gældende traktater kan prøves. Statsrådets rådgivende afdeling yder uafhængig rådgivning om lovforslag, herunder om deres forenelighed med forfatningen. **PT:** Efterfølgende kontrol omfatter en forfatningsmæssig kontrol af undladelsen af at vedtage de nødvendige lovgivningsmæssige foranstaltninger til gennemførelse af forfatningsmæssige normer. **SI:** Efter forslag fra republikkens præsident, regeringen eller en tredjedel af nationalforsamlingens medlemmer afgiver forfatningsdomstolen en udtalelse om en international traktats overensstemmelse med forfatningen under traktatens ratificeringsproces. Nationalforsamlingen er bundet af forfatningsdomstolens udtalelse.

— Advokatsammenslutningers og advokaters uafhængighed i EU —

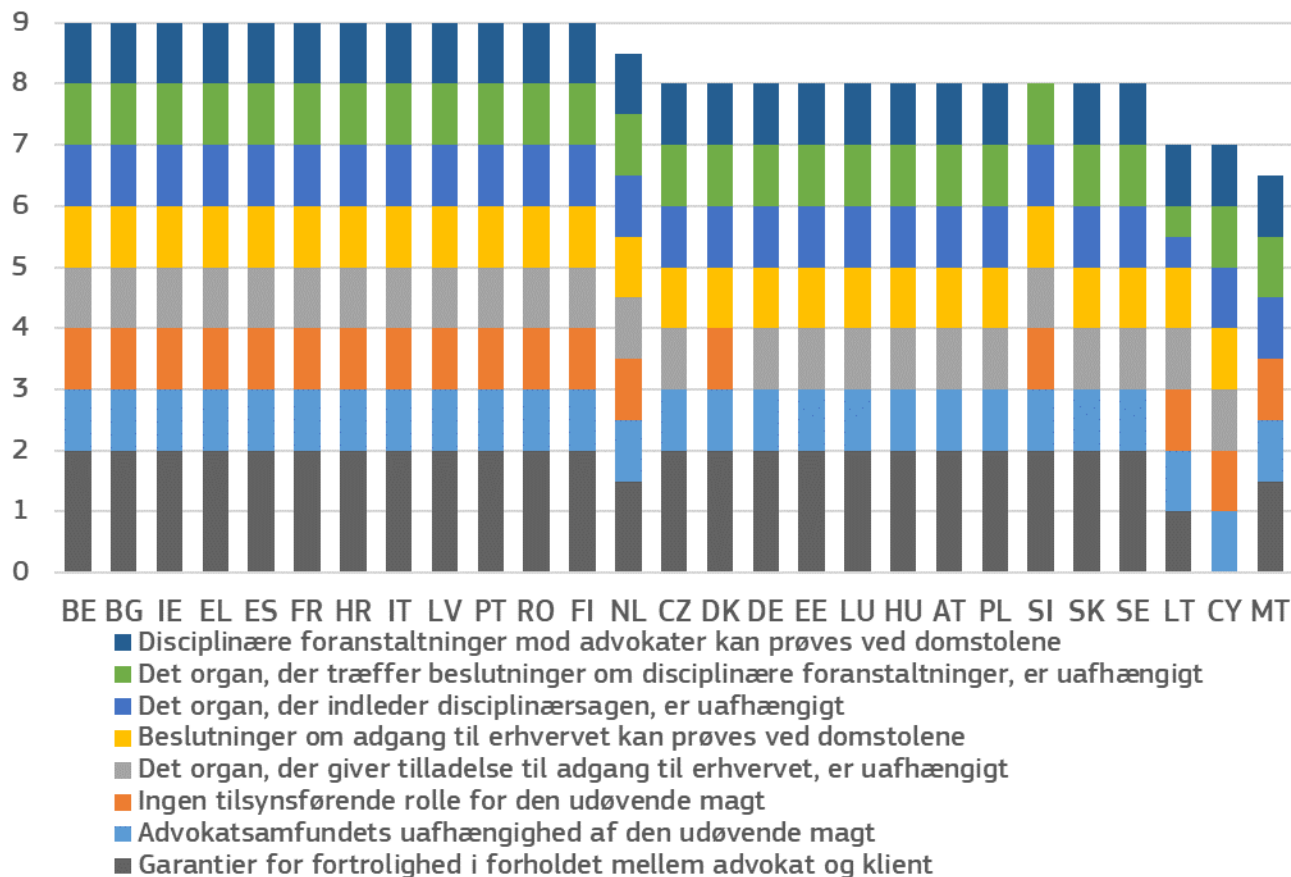
Advokater og deres faglige sammenslutninger spiller en grundlæggende rolle med hensyn til at sikre beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder og styrkelsen af retsstaten (¹³⁸). Et retfærdigt retsplejesystem kræver, at advokater frit kan udøve deres virksomhed med at rådgive og repræsentere deres klienter. Advokaters medlemskab af et liberalt erhverv og den autoritet, der følger af dette medlemskab, bidrager til at bevare uafhængigheden, og advokatsammenslutningerne spiller en vigtig rolle i forbindelse med at sikre advokaternes uafhængighed. Europæiske standarder kræver bl.a. frihed til at udøve advokaterhvervet og advokatsammenslutningers uafhængighed. Disse standarder fastlægger også de grundlæggende principper for disciplinærsager mod advokater (¹³⁹).

---

¹³⁸ "Advokater spiller en vigtig rolle med hensyn til at beskytte retsstatsprincippet og sikre retsvæsenets uafhængighed, idet magtens tredeling og de grundlæggende rettigheder respekteres", "Adgang til advokatbistand og retsstatsprincippet", oplæg fra formandskabet med henblik på mødet i Rådet for Retlige og Indre Anliggender den 3.-4.3.2022: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6319-2022-INIT/da/pdf>.

¹³⁹ Europarådets Ministerkomité's anbefaling nr. R(2000)21.

Figur 65: Advokatsammenslutningers og advokaters uafhængighed, 2022 (*) (kilde: Europa-Kommissionen sammen med CCBE (¹⁴⁰))

(*) På grundlag af undersøgelsesresultaterne kunne medlemsstaterne højst opnå 9 point. Undersøgelsen blev gennemført i begyndelsen af 2023. For spørgsmålet om garantier for fortrolighed i forholdet mellem advokat og klient blev der tildelt 0,5 point for hvert fuldt dækket scenarie (ransøgning og beslaglæggelse af elektroniske data, som advokaten er i besiddelse af, ransøgning af advokatens lokaler, aflytning af kommunikation mellem advokat og klient, overvågning af advokaten eller dennes lokaler, skatterevision af advokatfirmaet og andre administrative kontroller). For alle andre kriterier, der var fuldt ud opfyldt, blev der tildelt 1 point. Der blev ikke tildelt point, hvis kriteriet ikke var opfyldt. **MT:** Svar fra 2020 tilpasset den nye metode. **EE:** Justitsministeriet har vide beføjelser til at føre tilsyn med tilrettelæggelsen af retshjælpssystemet. **LT:** I henhold til advokatloven kan advokatsamfundet træffe disciplinære foranstaltninger over for advokater. Den fastsætter imidlertid også, at justitsministeren også har en sådan ret. Hvis justitsministeren beslutter at indlede en disciplinærsag mod en advokat, har advokatsamfundet ingen indflydelse i en sådan sag, og sagen går direkte til disciplinærdomstolen. Desuden består disciplinærdomstolen af fem advokater, som er medlemmer af advokatsamfundet. Tre af de fem vælges af advokatsamfundets generalforsamling, og yderligere to udpeges af justitsministeren. **PL:** Justitsministeriet har en tilsynsfunktion over advokatsamfundet, tilrettelægger advokatprøverne og kontrollerer ordningen med minimumsadvokatsalærer. **SI:** Disciplinærsager føres udelukkende internt i advokatsamfundet. Afgørelsen fra disciplinærudvalget i første instans, som behandles af disciplinærudvalget i anden instans, kan appelleres. Afgørelserne fra disciplinærudvalget i anden instans kan ikke appelleres. Dette er fastsat i artikel 65 i lov om advokater: "Afgørelser truffet af advokatsamfundets disciplinære organer kan tvangsfuldbyrdes." **SK:** Det er først og fremmest det slovakiske advokatsamfunds uafhængige tilsynsudvalg, der indgiver et andragende baseret på klagen. Justitsministeren kan imidlertid også indlede en disciplinærsag, hvis "en advokat har foretaget en handling, der kan betragtes som en tjenesteforseelse i henhold til de hidtil gældende retsregler, og formanden for tilsynsudvalget eller justitsministeren (i deres egenskab af andrager) kan indgive en anmodning om indledning af en disciplinærsag i henhold til denne lov til det relevante advokatsamfund inden for den frist, der gælder for indledning af disciplinærsagen i henhold til den gældende retsregel".

¹⁴⁰ Data for 2022 er blevet indsamlet via svar fra CCBE-medlemmer på et spørgeskema.

3.3.3. Oversigt over retsvæsenets uafhængighed

Retsvæsenets uafhængighed er et grundlæggende element ved et velfungerende retssystem. Den er af helt afgørende betydning for at opretholde retsstatsprincippet og sikre en retfærdig rettergang og borgernes og virksomhedernes tillid til retssystemet. Enhver retsreform bør derfor opretholde retsstatsprincippet og overholde de europæiske standarder for retsvæsenets uafhængighed. Resultattavlen for 2023 viser tendenser i den brede offentligheds og virksomhedernes opfattelse af retsvæsenets uafhængighed. Denne udgave indeholder også en række nye indikatorer for udnævnelse af højesteretspræsidenter og -anklagere, for organer, der er involveret i forebyggelse og bekæmpelse af korruption, og for de højeste instanser, der udøver forfatningsmæssige jurisdiktioner. De strukturelle indikatorer alene gør det ikke muligt at drage konklusioner om retsvæsenets uafhængighed i medlemsstaterne, men er elementer, der eventuelt kan lægges til grund for en sådan analyse.

- a) I resultattavlen for 2023 præsenteres udviklingen i **opfattelsen af uafhængighed** ifølge undersøgelser med deltagelse af befolkningen (Eurobarometer FL519) og virksomheder (Eurobarometer FL520):
  - I den ottende Eurobarometerundersøgelse blandt borgerne (figur 49) påpeges det, at opfattelsen af uafhængighed er blevet bedre i 15 af medlemsstaterne sammenlignet med 2016. Offentlighedens opfattelse af uafhængighed er blevet bedre i otte af de medlemsstater, der står over for særlige udfordringer, sammenlignet med 2016. Sammenlignet med sidste år er offentlighedens opfattelse af uafhængighed blevet bedre i 12 medlemsstater og 8 af de medlemsstater, der står over for særlige udfordringer, selv om graden af opfattelsen af uafhængighed fortsat er særlig lav i to medlemsstater.
  - I den ottende Eurobarometerundersøgelse blandt virksomhederne (figur 51) påpeges det, at opfattelsen af uafhængighed er blevet bedre i 12 af medlemsstaterne sammenlignet med 2016. Sammenlignet med sidste år faldt virksomhedernes opfattelse af uafhængighed imidlertid i 13 medlemsstater og i ni medlemsstater, der stod over for særlige udfordringer. I to medlemsstater er opfattelsen af uafhængighed stadig særlig lav.
  - Blandt årsagerne til opfattelsen af domstoles og dommeres manglende uafhængighed var indblanding eller pres fra regering og politikere den oftest angivne årsag efterfulgt af pres fra økonomiske eller andre specifikke interesser. I forhold til tidligere år gør begge årsager sig stadig gældende for de to medlemsstater, hvor niveauet for opfattelsen af uafhængighed er meget lavt (figur 50 og 52).
  - Blandt årsagerne til en god opfattelse af domstoles og dommeres uafhængighed udpegede næsten fire femtedele af virksomhederne og befolkningen (svarende til henholdsvis 38 % og 42 % af alle respondenter) garantiene vedrørende dommernes status og position.
- b) Siden 2022 har EU's resultattavle for retlige anliggender præsenteret resultaterne af en Eurobarometerundersøgelse af, hvordan virksomhederne opfatter **effektiviteten af lovens og domstolenes investeringsbeskyttelse**, for så vidt angår det, de mener er ubegrundede afgørelser eller passivitet fra statens side (figur 53). Administrativ adfærd, stabilitet og kvalitet i lovgivningsprocessen samt effektiviteten af domstole og

ejendomsbeskyttelse er stadig centrale faktorer af tilsvarende betydning for tilliden til investeringsbeskyttelse (figur 54). I forhold til sidste år forbedredes tilliden til investeringsbeskyttelse i 16 medlemsstater.

- c) Figur 55 viser en ajourført oversigt over domstolsadministrationernes vigtigste beføjelser i de lande, hvor sådanne organer findes.
- d) I figur 56-57 vises situationen med hensyn til udnævnelsen af højesteretspræsidenter i alle medlemsstater. I figur 56 vises de myndigheder, der foreslår dommere til udnævnelse til højesteretspræsidenter, og de myndigheder, der udnævner dem. I figur 57 vises den udøvende magts og parlamentets kompetence til at udnævne højesteretspræsidenter efter forelæggelse fra de forslagsstillende myndigheder.
- e) For første gang indeholder EU's resultattavle for retlige anliggender en række indikatorer, der specifikt omhandler bekæmpelse af korruption. Figur 58 og 59 viser en sammenligning af beføjelserne og udnævnelsen af de specialiserede organer, der beskæftiger sig med forebyggelse af korruption. Figur 60 og 61 giver en første oversigt over organer med hensyn til deres specialisering i bekæmpelsen af korruption og udnævnelsesprocedurerne for cheferne for anklagemyndighedens kontorer, der er specialiseret i bekæmpelse af korruption.
- f) Figur 62 viser for første gang de myndigheder, der er involveret i udpegelsen af rigsadvokater.
- g) Figur 63 og 64 viser som noget nyt i denne udgave af resultattavlen en første oversigt over de forskellige løsninger, der er vedtaget i medlemsstaterne for at sikre beskyttelsen af forfatningsmæssige rettigheder i højeste instans og deres valgte kompetencer.
- h) Figur 65 viser, at advokaternes uafhængighed generelt er garanteret, så de frit kan udøve deres virksomhed som rådgivere og repræsentanter for deres klienter, selv om den udøvende myndighed i ni medlemsstater spiller en vis tilsynsrolle over for advokaterne.

4. KONKLUSIONER

EU's resultattavle for retlige anliggender 2023 viser en fortsat forbedring af retssystemernes effektivitet i medlemsstaterne. Den viser, at der i mange jurisdiktioner gøres en indsats for at forbedre retssystemernes effektivitet, kvalitet og uafhængighed. Der er dog fortsat udfordringer med hensyn til at sikre borgernes fulde tillid til retssystemerne i alle medlemsstater. Oplysningerne i EU's resultattavle for retlige anliggender bidrager til den overvågning, der foretages inden for rammerne af den europæiske retsstatsmekanisme, og indgår i Kommissionens årlige rapport om retsstatssituationen.